

**TÓTH KÁLMÁN
ÖSSZEGYÜJTÖTT KÖLTEMÉNYEI.**

ELSŐ TELJES KIADÁS.

BUDAPEST.
KIADJA RÁTH MÓR.
1878.

TARTALOM

NÉPDALOK.	NEM JÖN AJKAMRA...
A FOLYÓT IS ÁLDOM...	ELJÖTT AZ ŐSZ...
FÜTYÜL A SZÉL...	EGYMÁS MELLETT...
BENYUJTOTTAM...	MINŐ HAMAR...
SIRJON, RIJJON A HEGEDŰ...	KI VOLT NAGYOBB?
HALOTTNAK TETTETEM...	ELŐRE!
HARAGSZOM A FÉNYES NAPRA.	SZABADSAJTÓ.
HAJ ISTENEM...	A NAGY VILÁG LÁNYA...
NE SÜSS NAP...	SZENVEDŐ HÖLGYNEK.
BÚRA HAJLIK...	NE SZERESS TE SENKIT...
BETYÁRDAL.	MINEK IS VAN A SZIV, S A SZIVBEN
NAPTÓL VIRÍT...	SZERELEM...
SZÓL A LÉLEKHARANG...	MI VONJA...
BUZA KÖZÉ...	NEM IS LENNE...
HALOVÁNY AZ ŐSZI RÓZSA...	GARA MÁRIA.
NEM GONDOLOK...	BORÚ.
TÖRÖTT ÁGRÓL...	AZ IDŐ.
LOSONCZI ÖZVEGYE.	VIRÁGAIM.
EMLÉKEZEM REÁD.	MEGMONDOM ÉN...
A HUSZÁR-LÓ.	HARAGSZIK RÁD...
MAGAM NEVETEM KI...	NAGY, NAGY TITOK...
EGY BOKRÉTÁBA.	JOBBI IS...
ZENE ALATT.	MÉRT NEM TUD...
SÁPADT ASSZONY...	HAZATÉRÉS.
SZILÁGYI MIHÁLY.	ULÁSZLÓ.
HONVÁGY.	ÉDES ANYÁM...
MEGÁLMOGTAM...	OH DE MENNYIT...
LEVÉLTÖREDÉK.	VISZONTLÁTÁSRA.
MENNYASSZONY-KOSZORUS...	NEM TRÉFÁLTAM ÉN...
NE SÜSD LE SZÉP SZEMED...	KÉSŐ ÉJJEL...
IDE LÁTSZIK...	HA VALAHOL...
RÁM KÖSZÖNTIK A POHARAT...	MARADJON EZ...
BRANKOVITS.	VOLTAM ÉN MÁR...
ÁRPÁD SIRJA.	TE GYÁVA GYERMEK.
NEM GONDOLOK...	LÁZAS ÉJSZAKÁK.
A NÉP.	NEM, NEM...
HEGEDÜLNEK...	VIOLA-ÁGY...
A VÉN BETYÁR.	GYERMEKNEK MONDASZ...
SZÜLŐFÖLDEM TÁJA.	NEM AZ A FÁJDALOM...
SORSUNK.	ITT, ITT SIRJAK...
AZT MONDJÁK...	FÖLDINDULÁS...
ÉN MONDTAM...	LEMONDANI...
VISZONTLÁTÁSKOR.	SZENVEDÉSEK.
PIROS TÜZBŐL...	MIKOR ÜLÉNK...
SZÜLŐFÖLDEM.	HA SZERELMÜNKRŐL...
ELSŐ SZERELEM.	FELEDSZ...
UJRA LÁTLAG...	AZ APA.
HA SZOMORÚ...	HOGY KÁROGNAK...
BESZÉLJ, BESZÉLJ...	CSAK HOGY ITT VAGY...
ÜLÜNK SZÉPEN...	ORCZÁIDNAK RÓZSÁIVAL...
BUCSU.	NEM JÖVÖK EL...
MESSZEBB VAGYOK...	SZERETNÉM...
A HUSZÁR SIRJA.	BALASSA DALNOK A HÉT-TORONYBAN.
JÁRKÁLOK A TISZA PARTJÁN...	MILY SZÉP...
HALOVÁNY AZ ŐSZI RÓZSA...	HA ÉN EGYKOR MEGVÁLTOZNÁM...
ODA VAN MÁR...	GYÖNGYVIRÁG.

CSAK VISSZA, VISSZA HOZZÁD...
TÁVOLBÓL.
MARADJON ÖRÖKRE...
HOGY A VIRÁGOK...
HOGY ELHALLGATTAK A DALOK...
SZILÁGYI ERZSÉBET.
SZÜLEIM ARANYLAKODALMÁRA.
ELMENTEM.
ESKÜ.
SZERELMI DALOK.
A KEREKASZTAL...
ESTE.
ELSZAKADÁS UTÁN.
BÉLÁMNAK.
ANYÁM KÓRÁGYÁNÁL.
HALÁL.
EMLÉKEZÉSEK ERZSIKÉRE.
KÖZELEG MÁR...
MONDJÁK, HOGY FIAMAT.
KARÁCSONYKOR.
ESŐ UTÁN.
TALÁLGATÁS.
A MAGYAROK ISTENÉHEZ.
A MI ÖRÖKKÉ TART.
EMLÉKEZÉS.
ÉN ITT JÁROK...
ŐSZI IDŐ...
SZERELMEIM.
CSAK HÍZELEGJ ÉDES FIAM.
FÖLTÁMADÁSKOR.
KÖVETVÁLASZTÁSKOR.
NEM HISZEK ÉN...
EGY SZENVEDŐHÖZ.
ÁTKOM VOLT AZ.
KIÉ A VÁD.
SZIVEMBEN KETTEN LAKNAK...
VÉGE, VÉGE A TITOKNAK.
A LENGYEL ANYA.
KOSSUTHNAK.
FÖLMENTEM.
A SZELLEM.
NE IRIGYELD.
DALOK EGY MEGHASONLOTTÓL.
OH! NEM HALT MEG AZ ÉN ANYÁM...
KIK VOLTAK A HONVÉDEK?
ANYÁM TEMETÉSE UTÁN.
VISSZAEMLEKEZÉS.
HAMVAS FÁTYOL...
E SZENVEDÉS...
MIKOR AZ AKASZTÓFÁKAT FARAGTÁK.
ANYÁM SIRJÁNÁL.
BATTHYÁNY TEMETÉSE UTÁN.
EGY KÉT ÉVBEN...
EGY SZÓ.

A SZERELEM.
„MARGIT” TRAGÉDIÁBÓL.
SZÉP VAGY...
BOLYGÓ TÜZEK.
HONVÉD-EMLÉKEIMBŐL.
TENGER MELLETT.
MONDJÁK, HOGY SIRSZ...
TENGERPARTON.
OLYAN MESEFÉLE.
JER, MENJÜNK KI...
CSALÁDI KÉP.
KARÁCSONYKOR.
MI LESZ A VÉGE.
MÉLY BÚ.
APAI ÁLDÁS.
BIZONYTALANSÁG.
MESE A HALÁLRÓL.
AZ ÉLETUNT.
NYUGALOMVÁGY.
EGY KACZÉR HÖLGY ALBUMÁBA.
KÖLTÉSZETEM.
KEVÉLYEN MONDÁM.
A SZENT BERNÁTHEGYEN.
AZ ÖSSZETÖRT.
ÁTOK.
KATANGKÓRÓ...
A BOKRÉTA ELHERVADOTT.
AZ ELCSÜGGEDT.
A BŰNHÖDŐK.
A HAZÁRÓL.
A TÖRÖK-MAGYAR LAKOMÁN.
MIKOR A TENGERI VIHAR VOLT.
PASZOMÁNTOS MAGAS PORTÁS.
ERZSIKE.
A MIT AZ ISTEN VÉGZETT.
A MEGHOLT SZÉCHENYI.
DAMJANICHNÉ ARCZKÉPE ELŐTT.
DEÁK FERENCZ HALÁLÁRA.
DEÁK FERENCZ EMLÉKEZETE.
A DRÁMAI NYELVRŐL.
KAZINCZY EMLÉK-ÜNNEPÉRE.
EMÉRKE.
MIDŐN ALKUDOZTUNK.
EPITAPHIUM.
FELFÖLDI KOCSMÁBAN.
SÖTÉT ÓRÁBAN.
HERVOJA TÖRTÉNETE.
AZ ARADI TIZENHÁROM.
BOLDOG, KIT A SZENVEDÉLYEK...
AZ ARADI GYÁSZNAP.
A BAJAI SÍRKERTBEN.
EMBEREKTŐL ELTITKOLÁM.
A „SÁPADT ASSZONY...”

NÉPDALOK.

I.

Hervadoz a rózsza,
Hogy ha nem locsolják;
Hervadoz a lány is,
Hogy ha nem csókolják.

Elvész a madár is,
Hogy ha párja nincsen,
A lány is, ha nincsen,
Ki rá csókot hintsen.

Jaj szegény madárnak,
Elhervadt kis ágnak...
Nem lehet elélni
Csók nélkül a lánynak.

II.

Szépen szól a hegedű...
Tied vagyok egyedül;
Szépen szól a czimbalom,
Te vagy az én angyalom.

Nehéz párod találni,
Nem kell nekem akárki,
Elvégeztem szívemben:
Senkié, ha tied nem.

III.

Szentiványon hármassal van,
Ott voltam én a nagy templomban,
Könyörögtem a jó istennek:
Hogy gyógyítsa az én szívem meg.

De szívembe nem szállt nyugalom,
Most is csak a csalját siratom,
Megvert engem az én istenem,
Mert nála is jobban szerettem.

A FOLYÓT IS ÁLDOM...

A folyót is áldom,
Áldom azt a helyet,
A hol legelőször
Találkoztam veled,
Áldom a kis folyót.

Minden csepp habjából
Tiszta kláris nőjön,
Szivárvány fürdeni
Mindig bele jőjön,
Áldom a kis folyót.

Miként a királynőt
Fehérruhás lánykák,
Merre megy, két sorban
Gyöngyvirágok várják,
Áldom a kis folyót.

Aranyhalak lakják,
Meg ezüstcsiga is,
Zöld bársonyból nőjön
Még a hinárja is,
Áldom a kis folyót.

S hogy már nagyobb áldást
Ne mondhassak rája,
Nézz te szép szemeddel,
Nézz mindennap rája,
Áldd meg a kis folyót!

FÜTYÜL A SZÉL...

Fütyül a szél, az idő már őszre jár,
Szebb hazába megy vígadni a madár...
Én is mennék, de mi haszna, ha velem
Akárhová eljön a bú s szerelem.

Széthullott az árva-lányhaj, elveszett...
Bánatfelhők borítják be az eget -
Nagy sírásuk, meglátszik az ugaron,
Én is széthullt nyugodalmam siratom.

Azt kérdezi az a kedves kis leány:
Mért fáj szivem, mért vagyok oly halovány?
Az fáj az én bús szivemnek oly nagyon:
Mért nem tudja az a kis lány - mi bajom.

BENYUJTOTTAM...

Benyujtottam a kalapom
Egy kis lánynak az ablakon...
S a mikor kiadta,
Bokréta volt rajta,
Csak az a kár benne,
Hogy bánatot hajta.

Kalapomnak bokkrétája
Elhervadott hamarjába...
Mentem aztán újra
Másik bokkrétáért,
Adott is a kis lány,
Mindig, hogy ha ráért.

Soká... soká jártam arra
A bokkrétát egyre adta -
Adta a bokkrétát
Az a kedves kis lány...
Míg egyszer azt mondta,
Hogy virága nincs már!

Megfájult a szívem erre...
Nem tudom, hogy mi lelhetett!
Megszokhattam nagyon
A bokkrétát, vagy mi?...
Hogy azt az ablakot
Nem tudom elhagyni!

SIRJON, RIJJON A HEGEDŰ...

Sirjon, ríjjon a hegedű,
Bánatomat sirja,
Míg a hajnal az ablakot
Be nem pirosítja.

Huzd rá cigány! ne is állj meg!
Sötét még az éjjel...
Muzsikánál majd az idő
Tán hamarébb mén el.

Hosszú nekem az éjszaka,
Ugy szenvedem végig...
Tán a hajnal az én rózsám
Szép orcáján késik.

HALOTTNAK TETTETEM...

Halottnak tettetem
Magam elébb, utóbb,
Hogy megtudhassam azt,
A mit most nem tudok -
Az a titkos kis lány,
Az az én kis rózsám,
Majd csak magára vall
Ott a koporsómnál.

Hanem attól tartok,
Hátha majd azt mondja:
Hogy mindig engemet
Szeretett titokba' ...
És én attól, mihez
Megszokva nem vagyok,
A nagy boldogságtól
Igazán meghalok!

HARAGSZOM A FÉNYES NAPRA.

Haragszom a fényes napra is már,
A mióta megcsalt az a kis lány -
Haragszom én az egész nagy
Világra.
Csak ő rá nem, haragomnak
Okára.

Én keresek rajta hibát búmban,
Hogy aztán majd rá is haragudjam...
Jaj, de oly szép, ő a lelkem
Leánya,
Hogy lehetlen haragudnom
Reája!

JAJ ISTENEM....

Jaj istenem! Jaj istenem! beh félek!
Baja történt tegnap este az égnek...
A kit illet, rávigyázni nem tudott,
És az égről egy szép csillag lefutott.

Azt beszéli mindenik, ki ahhoz ért,
Hogy a legszebb lány hal meg ily csillagért...
Jaj istenem! Jaj istenem! be félek!
Hogy rózsámra szüksége lesz az égnek!

NE SÜSS NAP...

Ne süss nap, oh ne süss!
Ne süss oly keményen,
Az én kis liljomom
Az erdőbe mégyen.
Hervasztó tüzeddel
Bujj el a felhőkbe,
Buj, bujj, bujj el, a mig
Elér az erdőbe.

Simuljatok bokrok
Simuljatok félre;
Virágot szed rózsám
Az erdők mentébe'.
Lágyuljon tövistek
Valamerre járkál,
Sebet ne ejtsetek
Kis kezén vagy vállán.

Jöjjetek csillagok,
Ragyogjatok szépen,
Hazamenő kis lány
Utjának mentében.
Kisérjétek mind, mind
Azt a szép csodalányt,
Fényes királynétok,
Legszebb csillag gyanánt.

BÚRA HAJLIK...

Búra hajlik a szomorú-fűz ága...
Búra hajlik az én éltem világa.
Édes szülém váltig biztat, de tudom,
Hogy a nyarat általélalni nem fogom.

Rózsák között a szomorú-fűz ága...
Nem illem én ebbe a vig világba.
Mit ér látni a jó kedvet énnekem,
Ha nem vidul búbánatos életem.

Sír kell nekem, olyan sötét, fekete,
A milyenre szívem' a bú festette...
És bokrétás süveg helyett fejemhez,
Jőjjön inkább egy kiszáradt fakereszt.

A virágot még siromra se hintsenek...
Nehogy csudát lássanak az emberek,
Bús szívemnek poraitól siromon,
Fekete lesz a hófehér lilium.

BETYÁRDAL.

Csaplárosné piros virág,
Egy csattanás nem a világ,
Csókoljon meg, ha szive jó,
Áldja meg a mindenható.

Részegitse meg a betyárt,
Kinek a kend bora nem árt,
Csaplárosné, piros rózsa,
Részegitsen meg a csókja.

Azután meg, hát azután...
Kevés lenne a csók csupán,
Vegyén föl a kebelére,
Ugy sincs senkim, úgy rám férne.

Tudom tüzes a kebele,
Parázsszal van színig tele -
Ha pokol is, isten bizony
Nem bánom, ha elkárhozom!

NAPTÓL VIRÍT...

Naptól virít, naptól hervad a rózsa...
Hogy szeretlek, mit tehetek én róla?
Nem tehetek, nem is teszek, nem bánom,
Te vagy nekem egyetlenegy világom.

Haragszom én a lányokra miattad,
Hogy lelkemet olyan nagyon megcsaltad;
Tereád is haragunnám szertelen,
Csak ne volna oly nagy úr a szerelem.

Mikor még úgy együtt voltunk, jó régen,
S elmerültem szép kék szemed tükrében;
Azt gondoltam: mennyországot láttam ott,
Pedig az egy pokol kékes lángja volt.

Hanem hiszen mindegy nekem, ha az is,
Szeretlek én, ha a lelked csalfa is...
Elhazudtam: hogy szerelmem kiégett,
Pedig most is majd meghalok téértted!

SZÓL A LÉLEKHARANG...

Szól a lélekharang...
Huzzák valakire,
Akárkit kérdezek,
Nem tudja, hogy kire.

Huzzák, soká huzzák,
Végtére megállnak...
Béke, nyugalom a
Kiszenvedt porának!

Hej! bárcsak meghoznák
Ujra valakire...
S egy csalfa kis lánytól
Kérdenék, hogy: kire?...
De nem én kérdeném,
Hanem más akárki...
És az én elhagyott
Nevem mondaná ki!...

BUZA KÖZÉ...

Buza közé száll a dalos pacsirta,
Hogyha magát már odafenn kisírta.
S buzavirág, buzakalász árnyába'
Reáakad megsiratott párjára.

Én is szállok... a lelkem száll dalolva,
De leszállni nem szállhatok sehova.
Nem fogad be: hova szállnom kellene,
Buzavirágszemü kis lány kebele!

HALOVÁNY AZ ŐSZI RÓZSA...

Halovány az őszi rózsa,
Hullóban a levél róla,
Oly halovány, színe sincs már...
Oh oly beteg ez a kis lány.

Fáj nekem a kis lány búja,
Hanem ő ezt nem is tudja -
Szívem olyan félve dobban,
Halála se fájna jobban.

Nem is bánám, ha meghalna,
Meghalnék én is miatta,
S legalább majd az egekben,
Megtudná, hogy: mint szerettem!

NEM GONDOLOK...

Nem gondolok a világon senkire,
Nem kell nekem a világon senki se.
Egy kis lányé az én egész életem,
A többi csak van is, nincs is énnekem.

Nem bánt engem semmi se a világon,
Csak egy kis lány az én gyöttrő halálom.
Én istenem! ugyan mondd meg: hogy lehet,
Hogy az gyötör, kit egyedül szeretek!

TÖRÖTT ÁGRÓL...

Törött ágról messze repült a madár...
Barna kis lány, jaj be nagyon elhagytál!
Ugy elhagytál, mint a madár az ágot,
Mit a villám darabokra szétvágott.

Nem bánám én, hogy elhagytál, nem biz én,
Találnék én szeretőt még az idén...
Csak tudnálak, el tudnálak feledni,
Hej csak tudnék kívüled mást szeretni!

Megvert engem a teremtő te veled
Hogy oly nagyon, igen nagyon szeretlek.
Erdőben nőtt v a d r ó z s a a s z e r l e m...
Elhagyva is virágozik szüntelen.

LOSONCZI ÖZVEGYE.

(1553-ból.)

I.

„Ha vitézek, hősök által
Volnánk ekkép megalázva,
Még talán csak könnyü lenne
A szolgaság nehéz láncza.
Hanem pogány hitszegőktől!
Oh fiam, ez szörnyű, szörnyű -
Vér után a gyáva könnyű.

Elvérezett hős apádnak
Végszava is a boszú volt;
Nem vagy fia, nem vagy magyar,
Hogyha ezt meg nem boszúlod.
Gyermek vagy még félig, igaz,
De van élted - meghalhatsz hát,
Hanem mi ez? sápad arczád!

Hát a magasban repült sas
Bujkálódó bagolyt nemze?
Hát... de mért beszélek én így,
Nem lehet az, istenemre!
Rám szállhat a haragos ég
Minden nehéz, súlyos átka,
De nem az, hogy fiam gyáva.

Vár alatt az erdőségben
Bujdosik sok szegény magyar,
Mint a felhők, szomorú mind,
Ezekből lesz jó zivatar.
Gyűjtsed őket zászló alá,
S mikor aluszik a várnagy,
Sötét éjben jőjj és támadj!”

Hős Losonczi hős özvegye
Imigy beszél gyermekének,
És ez, mint az anya mondá,
Aként megy, és aként tér meg.
Sötét éjben csillog a bárd,
Keletkezik szörnyü lárma,
Már a magyar benn a várba’!

De miként a zivatartól
Nem az erdők, csak fák dőlnek:
Töméntelen ellenségből
Marad elég küzködőnek;
És elgyöngül a zivatar,
A magyarnak vége, vége -
Csak a vezér marad élve.

És oh bár csak úgy ne volna.
Bárcsak élve ne maradna!
Nyakig lánczban, nyakig vasban
Az ellenség csúfos rabja.
S holnap délre a piaczon
- Mindenfelé ezt beszélik: -
Holnap délre, hogy kivégzik.

II.

Börtönben az ifju ül nehéz bilincsen,
Sima keservesen, de már könyje nincsen,
Elsírta ezt végkép -
Nehéz sohajok közt lép be ruhájába:
Előtte szerelme, vágyó ifjusága,
S itt kell hagyni éltét.

Bújára az örök odakünn nevetnek:
„Ime bátorsága a magyar gyereknek
Hogy sarkába szállott!”
... És elterjed a hír hamar szájról szájra:
Hogy a magyar vezér oly nyomorult gyáva,
Minőt ki se látott.

Halálharczot kell most az ifjunak víni...
De mintha az ajtót hallaná már nyilni -
Ah! tán értem jönnek!
De az ajtó megint csöndesen bezárul,
Szólítja valaki - ráismer hangjáról:
Ki szólítja őt meg.

Az a megszólító az ő édes anyja...
Ah! hogy a sötétben még nem is láthatja!
Hogy futna elébe!
Pedig ha látja őt, megijedett volna,
Oly iszonyún földult, s szemrehányó volt a
Büszke özvegy képe.

„Csak csöndesen fiam - az anya így kezdi -
Kincsemmel sikerült mind megvesztegetni
Ellenség vezérít;
Nem lesz semmi bajod, csak ne légy oly félénk,
Nem kívánja senki ilyen ifju éltét,
Ilyen ifju vérit.

Kivisznek ugyan majd, ki a vesztő-helyre,
Be is kötik szemed, de vezér kegyelme
A pallost föltartja -
Csak hogy megrettentsék máskorra a népet,
Példa gyanánt azért visznek ki majd téged
A vesztő-piaczra.

Hóhérodnak már rég tudtára van adva:
Vezér háza előtt majdan elhaladva,
Hogy oda fölnézzen.
S ha egy rózsát lát az ablakba kitéve,
Pallosát akkora, ha már rád is mérte,
Ereszsze le szépen.

Kegyelem jele lesz az a piros rózsa...”
És az ifju hiszi mindezt szórul szóra,
Hiszen anyja mondja!
Pedig ki így beszélt, többé nem az anya,
A büszke magyar nő, a honleány vala,
Ki ezeket mondta.

Azonban az idő lassanként eltelt -
Már a tömlöcz előtt nagyon járnak, kelnek,
Közeleg az óra -
Kiviszik az ifjut, megindul a népség,

S mindenki csodálja a rab büszkeségét...
Ablakban a rózsza.

Az ellenség keblét iszonyu düh tölti:
„Hát csak lehetetlen a magyart megtörni”
Ah! mily büszke folyvást!...
És a népség között, föl áruhát kapván,
Ott van az anya is... elhalványult ajkán
Üdvözült mosolygás.

„Majd a veszítő-helynél elvesz vitézsége”
- Mondja az ellenség - de im odaérve,
Az ifju még bátrabb!
Még százszorta bátrabb, vitézebb, mint elébb,
Büszkén hordozza szét fölemelt szép fejét,
Gondolja: nem vágnak.

De a hóhér sújt most... és csönd lesz mindenütt,
- Hanem szörnyü kacaj és sikoltás vegyült
A csöndesség közbe;
A büszke magyar nő, ki így fölkaczagott,
És a fölsikoltó az édes anya volt,
Halva rogyott össze!

EMLÉKEZEM REÁD.

Mikoron a hajnal,
Mint egy piros lányka
Elkezd mosolyogni
A vidékre, tájra.
S örömkönytül reszket
Minden a világon,
Harmat ragyog a fán,
Fűszálon, virágon:
E m l é k e z e m r e á d!

Mikor a nap úgy ég,
Mint az érző sziv, mely
Tele van érzéssel,
Tele szenvedélylyel;
S meleg vágyról súgnak
Az elfáradt szellők,
Lobogó ezüst szint
Öltenek a felhők:
E m l é k e z e m r e á d!

Mikor a nap lemegy,
S mint szivet a bánat,
Ugy fogja el az éj
Egyszerre a tájat.

És mindenütt gyász van
A világon végig,
Csak a szerelemnek
Szép csillaga fénylik:
E m l é k e z e m r e á d!

A HUSZÁR-LÓ.

A huszár-ló nem olyan ló,
Mint a többi közönséges,
Megérzi, hogy ki az ura,
S aztán ő is büszke, kényes.
Ha még tegnap hámban volt is,
Csak egy kis sarkantyú neki,
S ma már lábát mondhatatlan
Gyönyörűségesen szedi.

Ugy ismeri a gazdáját,
Mintha csak pajtása vóna -
Ha már kardcsörgésit hallja,
Fölnyerít az istállóba',
S mikor beér a gazdája,
Ugy megvihog, úgy megkapál -
Csak egy kissé nagyobb öröm,
Meg is szólamlanék talán.

Keze között huszárjának
Engedelmes mint a bárány,
Hanem azért, a mikor kell,
Valóságos tüzes sárkány.
Legveszettebb pedig akkor,
Ha megülni más akarja,
Természete, hogy hátára
Csak a gazda-huszárt hagyja.

Akárminő jó dolga van,
Lehet zabja, vize elég -
Ha gazdája búslakodik:
Ő is lesüti a fejét.
De mikor a huszár vigad,
Bár mindene csak zabszalma,
Majd kibújik a bőréből,
Ugy ugrál az istenadta.

Háboruban egy félhuszár!...
Ha gazdája levág hatot,
A mennyi a hatnak fele,
Hármat mindig összetapod.
S ha a huszár hetet talál,

Adós még akkor sem marad,
Ő akkor egy negyedikből,
Legalább is jót kiharap.

Vénségére kimustrálják
S olyan ló lesz, mint a többi...
Szépen eke elé fogja
Holmi szántóvető földi.
Napról napra levertebb itt,
Semmi sem kell többé neki...
Uj gazdája búslakodik:
Hogy a lovát mi lelheti.

Egyszer így a szántás közben,
Hogy huszárok mennek arra:
Nagyot nyerít a vén állat,
Mikor a trombitát hallja.
S földhöz vágva öreg testét,
A halálhoz így lel módot...
Uj gazdája azt mondja rá:
Alighanem huszár-ló volt!

MAGAM NEVETEM KI...

Magam nevetem ki sokszor a könyeket,
Mik ábrándim között két szememből folynak;
Gúnyolója vagyok magam a daloknak,
Miket a lázas szív dobogva énekelt.

De később még jobban ápolom azokat
A lázas dalokat, és szemem könyeit:
Mint érzékeny apa megtérő gyermekit,
Kikre oly boszus volt, a mig távol voltak.

EGY BOKRÉTÁBA.

Menj el kicsiny kis bokréta,
Menj el oda messze, messze,
A hová én nem juthatok,
Csak a lelkem képzeletje.
S ha a kis lány keblére jutsz,
Illatodban sugd meg neki:
Hogy az, a kit elfelejtett,
Most is, most is úgy szereti!

Mondd el neki gúnyos sorsom,
Erőszakolt örömmimet,

Örök, nehéz, nagy bánatom,
Mít nem mutatok senkinek.
S ha, míg oda messze elérsz,
Benned egy szál elhervadott:
Mondd meg neki azt, hogy én is, -
Én is épen olyan vagyok.

Ha koszorút köt belőled,
És elvisz majd multságba:
Mondd el, hogy én... avagy ne szólj!
Merülj csendes hallgatásba...
Mért búsná őt emlékem?
Elborulna tudom ettől -
Mint a vidám, virágos táj
A vándorló föllegektől.

És hogyha más bokrétát kap,
Téged pedig eldob félre:
Ne szomorkodj kis bokréta,
Sőt evvel is szépen érd be.
Én lelkeimmel nem egy fél nap,
De évekig csüggttem rajta...
S mégis úgy jártam, miként te...
Mevettette, eldobatva!

ZENE ALATT.

Szól a zene szomorúan -
Hadd szóljon még szomorúbban!
Szakadozzon a húr,
Törjék el a vonó,
Engem már az vidít
Csak a mi szomorú.

Szól a zene szomorúan,
Hadd szóljon még szomorúbban!
Legyen több búbánat
Több szenvedés benne,
Több mint a világon,
Több mint a szivembe'!

SÁPADT ASSZONY...

Sápadt asszony lett belőled
A szép piros leánykából,
Mosolygásod sohajjá vált,
Árnyék lettél, alig látszol.

Megváltoztál... csak szép szemed
Mennyországa még a régi -
De abban is a fájdalmak
Egész poklát látom égni.

Férjed oly jó, szelid hozzád,
Ő egy szikla, te meg virág,
Te völgyben vagy, ő fölötted
S a vihart nem engedi rád.
De elzárja a sugárt is,
El a szellőt, mely ott leng el -
S a nőszivnek nem nyugalom,
A nőszivnek szerelem kell.

Csendes, hallgatag szobákban
Töltöd el az egész napot,
Legfőlebb csak fájó szived
Dobogását hallgathatod.
S néha - néha az én szavam,
Melytől reszketsz, mint a levél,
Szerettelek, mostan szánlak...
Szegény asszony! mivé levél!

Számitgatod a perczeket,
Napjaid oly lassan folynak!...
Minden perczben egy sohajtás:
Oh mi messze még a holnap!
Halálodat várod így; vagy
Szabadulásod perczeit?!
Szabadulni! vajjon kitől?
Hiszen férjed oly jó, szelid!

Örök átok van terajtd,
Súlyos átok, magad átka -
Magad tetted azzá, mi vagy,
Saját szived hiúsága.
Boldogtalan lettem én is
De legalább elpanaszlom -
Mit teneked titkolni kell,
Csalfa leány! - szegény asszony! -

SZILÁGYI MIHÁLY.

Az országban van sok derék, sok szép vár.
De nincs olyan, milyen Nándorfehérvár:
Van is annak kapitánya,
Jobbat se kell kívánni,
Kapitánya: Szilágyi.

Csak egy baja, nagy baja van a várnak,
Hogy most alá a törökök nem járnak;
Nagy szeg ez az öreg úrnak
Szilágyinak fejébe':
Nem kell neki a béke. -

S addig-addig haragszik, hogy kifárad,
Majd madártól őrizi ő a várat!
Ha nem jönnek, hát megyen ő,
Ha kell, Stambul falához,
S fogja magát, kantároz.

S rákiált egy csoport huszár-gyerekre:
Mit alusztok? nosza fiúk, nyeregbe!
Leereszté azután a
Nándorvári dobogót,
És Stambulnak robogott.

Török császár sok népséggel ottan áll,
Bele vágni nagy bolondság, kész halál;
De több volna halálnál is,
Azt gondolja Mihály bá',
Ha most őket nem vágná.

Bele is vág, a kit talál aprítja,
Kár hogy rá is szakad a nyíl s parittyá,
Addig üti az öreg úr
Törököknek a kontyát,
Míg végtére lenyomják.

Látta pedig török császár mindeztet
S az öreg úr neki szörnyen megtetszett:
Adott neki ételt italt,
Még asszonyt is e mellett,
De ez neki nem kellett.

„Török császár! hisz ez mind szép, mind derék,
Hanem én ládd, nagyon haza mehetnék;
Mi a váltság, hány száz arany?
Ha ezer is, megadom -
Csak bocsáss el szabadon.”

,Van énnekem untig elég aranyom,
Aranyokért nem bocsátlak szabadon,
Hanem küldj a várnagyodnak
Egy levelet váradba:
Hogy azt nekünk átadja.

Mert különben - mint egy isten - igaz az,
Hogy Stambulban halálodig itt maradsz...'
Megharagszik, hogy ezt hallja
Az öreg úr Szilágyi:
Tőle ilyet kívánni!

Irt is aztán várnagyának levelet,
No, hanem az furcsa levél lehetett.
A mikoron Vörös Mihály
Várnagy uram megkapta,
Fehérré lett miatta.

Az volt irva abba a szép levélbe:
Ötszáz török jön a várnak elébe,
Hanem ő csak vágassa le
Valamennyit egyképen,
S jól megnyomta: u g y l é g y e n!

Búcsu volt a levél másik felében,
Oly szomorú, olyan nagyon érzékeny,
„Legyen áldás, ezer áldás
Az én édes hazámon, -
Már én többé nem látom!”
Várnagy felelt a levélre: „u g y l e s z e n!”
Az öreg úr pedig örült mindezen;
„Itt a levél, ládd hogy „u g y l e s z” -
- Ment vele a császárhoz -
Most csak rajta, munkához!”

Ötszáz török megy Nándorba kevélyen,
A dobogón valamennyi bemégyen,
De kijönni egy jöhet csak
Hirmondóul Stambulba -
A többi mind elhulla.

Hogy haza ért az az egy, ki megmaradt,
Török császárt elöntötte a harag;
„Négyeljék föl’ - ennyit tudott
Kiáltani mindössze, -
És megpukkadt akközbe’.

HONVÁGY.

Sok bujdosás után végre megpihentem,
Egy helyütt lakom én állandóan már most -
Hanem azért nem tud megnyugodni lelkem,
Nagyon kicsiny nekem itt ez a nagy város.
Oh mi sokkal nagyobb az a kicsiny helység,
A holott töltöttem gyermek-ifjuságom...
El innen, el messze, a hova szivem huz...
Haza! haza vágyom!

Nincsen itten semmi, a mit én szeretek,
Elzárják a falak magát a szép hajnalt,
Egy kis zöld fűszálért hasztalan esengek,
Madarak is csupán kalitkában vannak.

Oh pedig mi szép, ha madárzengés között
Mennyországgá válik a hajnali álom,
S házak előtti fák susogása ébreszt...
Haza! haza vágyom!

Meglátogatom a fényes csarnokokat,
Holott a művészek játsznak, énekelnek...
Nem tud elragadni... oh egészen más kell
Az én ábrándozó, merengő lelkemnek.
Rengő bölcső mellett tündér dajka-mese,
Messze furulyaszó csöndes éjszakákon...
Mellé fájó nóta... „Sárga csikó, sárga”...
Haza! haza vágyom!

Van egy-két czimborám, el-eliszom velök,
És úgy látszik, mintha mulatnék is kicsit;
Hanem minő kedv ez!... mint az elítélté,
Az is tánczol sokszor, mikor halni viszik.
Hej csak ott tudtam én igazán mulatni,
Hol egy cigány huzta, az is csak féllábon,
Huzta egy magamnak, úgy a mint én sirtam...
Haza! haza vágyom!

Látok sok leányt is... szépek, nagyon szépek!
Hisz ha ezt tagadnám, megverne az isten,
Hanem olyan, minő az én kis galambom,
Kit én szerethetnék, oh olyan egy sincsen.
A míg én bujdosom, másé lett a kis lány,
Talán többé soha, de soha sem látom...
Oh pedig a nélkül nem tudok meghalni -
Haza! haza vágyom!

MEGÁLMODTAM...

Megálmodtam egy álomban
Nagy hűtelenséged:
Rózsás, piros koporsóban
Láttalak volt téged.
Szép kis fejceskéden
Fehér koszorú volt,
Arczodon boldogság,
Az enyémen bú, gond.

Vagy tán nem is volt az álom,
Hisz mostan is úgy van:
Gyönyörű kis fejceskéden
Most is koszorú van. -
Menyasszony-koszorú
Fénylik, ragyog rajta...
... És számomra meg vagy
Mindörökre halva!

LEVÉLTÖREDÉK.

(August. 1858.)

Ha rád hallgattam volna jó anyám,
Ott élnék most egy csöndes kis tanyán,
Virágos rónán, erdők árnyiban,
Madár, patak, és lombdal közt vígan.
Fölkelnék szépen kora reggelen,
Mikor már a pacsirta énekel,
S fütyülve mennék a mezőre ki
Kenyér után tekinteni.
Elmunkálkodnám a jó nép között,
Nézném: ki hány keresztet kötözött;
S a legszebbeket kiválasztanám,
Ha fáradt volnék, ágy gyanánt alám.
Ledőlve aztán hús petrencze mellett,
Hallgatnám a lányok hogy énekelnek.
S azt mondanám: be okos lehetett
A ki csinálta ezt az éneket!
Mikor azután bejönne az est,
Haza ballagnék kedvvel, örömmel;
Utközben néha-néha lehajolva
Bokrétát szednék pörge kalapomra,
S legfőlebb csak azon törném fejem:
Miből van az a nagy hold az egen?
Te már várnál rám, lelkem, jó anyám
A kis tanya világos udvarán,
Melyre világot nem más hintene:
A nyitva hagyott konyha tüzhelye...
Hol pattogó hasábok lánginál
Kicsiny hugom jó vacsorát csinál.
Meggérdenéd: a munka hogy megyen?
S én nem felelnék, vagy csak könnyeden,
Hogy maradjon beszélni, mondani,
A vacsorára is még valami.
Aztán a vidor estebéd után,
Elővenném kis hársfa-furulyám,
Mely szépen szólna, mint a gondos dajka,
Hogy kis hugom elszenderülne rajta.
Te meg mesélnél jó anyám nekem:
Mi, mi nem történt túl a tengeren,
S aranyhaju királyleányról szólva,
Behoznál engem is a szóba;
Biztatva többször a mese alatt:
Majd téged is megházasítalak!
S én azt mutatva, hogy erre megértem,
Pödörgetném bajszom hetykén, kevélyen.

Aztán ledobva magamat az ágyra,
Szép tarka lenne lelkem álma,
Mint kikeletkor a mező, a rét,
Az egekben is megirigylenék.
És most... oh most oly elhagyott vagyok
Lassan, bánat közt telnek a napok -
Éltem borongó, puszta és rideg,
Ki sem kell nekem, én se senkinek.
Ezernyi seb van lelkemen,
Megcsalt barátság, gúnyolt szerelem, -
Oh jó anyám! te meg sem értenéd
Ha elmondanám, mit nem szenvedék.
Beteg vagyok én, nagy beteg,
Én lefekünni sem merek,
Nincs ápoló kéz, mint volt valaha,
Mely csak egy pohár vizet nyujtana,
Ki megsímitná forró homlokom,
Mint jó anyám, te tetted egykoron.
És visszamenni már nem mehetek,
Mit érne most nekem a kis berek?
Mikor már a felköltött vágyak
Álálmodott fény- s palotákra vágynak,
Mit érne nekem mezőn a virág,
Ha egynek sem élvezve illatát,
Azon gondolkoznám: - elnézve őket -
Hogy azok talán koszorúba nőttek,
Mit nekem fontak volna, hogyha ott
Az elhagyott szép pályán maradok.
És fájna lelkem, fájna végtelen,
Nem találnám többé sehol helyem,
Nem menne a dal, mese, a dolog -
Ah! csak az együgyűek boldogok!

De azért mégis, mégis haza mék,
Hogy ott, a hol nem élheték,
Hol a boldogság meleg karja várt,
Szerettem közt haljak meg legalább -
Hogy, a mi nem lehetett életem,
Sirom legalább virágos legyen.

MENNYASSZONY-KOSZORUS...

Mennyasszony-koszorus hajad
Minden szála legyen áldott,
A mit tőlem érdemlenél,
Szálljon inkább rám az átok.

Miket egykor választottunk
Szebb, boldogabb napok alatt,
Szerelmünknek csillagai
Fejed fölött ragyogjanak.

Nekem jó a sötét éj is...
Az is jó a bának, kínak...
A ki szenved, minek annak
Szép ragyogó fényes csillag.

Legyen olyan egész élted,
A minő a legszebb álom,
Gyűjtse össze neked az ég,
Az én szétszórt boldogságom.

Hanem verje meg az Isten!
Büntesse meg mindazokat,
A kik téged kebelemről
Mindörökre elraboltak!

NE SÜSD LE SZÉP SZEMED...

Ne süsd le szép szemed,
Ha már másé vagy is -
Nézz reám még egyszer
Hogyha nem szabad is.
Nézz reám még egyszer
Egyszer... s utoljára...
Pattog már az ostor,
Kocsin van a láda.

Elmegyek most újra -
És vissza nem jövök,
Mint a hab, mely elfut
Folyó tükre fölött,
S elmegy a tengerre;
Örök hánykodásra...
Pattog már az ostor,
Kocsin van a láda.

Szenvedés vár én rám,
Akár hol leszek is -
Vérző csillag lennék
Még az egeken is,
Nélküled nekem még
Az öröm is fájna...
Pattog már az ostor,
Kocsin van a láda.

Ha szerettél, feledj!...
Oh a sors oly átkos,
A szív fölött olyan
Gúnyosan határoz...
Mese a szerelem
Mindenhatósága...
Pattog már az ostor,
Kocsin van a láda.
Én keblemben zárlak...
S kedves halottamat
Síró érzéssel
Mindig virasztalak.
Lelkem lesz szemfödöd -
Szívem meg a fáklya...
Pattog már az ostor,
Kocsin van a láda.

IDE LÁTSZIK...

Ide látszik a házatok ablakja...
Szomorúfűz, bánatfa van alatta.
Ugy szeretem, hogy odanőtt, legalább
Rám is gondolsz, hogy ha látod azt a fát.

A kapuban jó ideje kinn állok -
Hullanak a szomorúfűz-virágok.
Hej! ha rózsán nőne egynek helyére!
Hej! ha az az én kis rózsám kinézne.

Nézz ki kis lány, szeretőd vár idelelenn -
Messze földről érkezett meg betegen.
Beteg vagyok, ha úgy éjjel itt járnék,
S te rám néznél, azt gondolnád, hogy árnyék!

Ha akarnál sem nézhetnél ki mostan,
Nem nézhetsz ki, mert nagyon sok dolgod van,
Virágot fonsz, koszorú kell fejednek...
Talán holnap... talán még ma... esketnek!

RÁM KÖSZÖNTIK A POHARAT...

Rám köszöntik a poharat,
Nem tudom, hogy mi van benne...
Mindegy nekem akármi van,
Ide vele a kezembe!

Ha bánattól, bútól habzik,
Megiszom én egykedvűen...
Hozzá szoktam a bánathoz
Jó időben, rossz időben.

Ha szerelem forr úgy benne,
Annál inkább ide vele!
Ugyis a lány-csalfaságtól
Korán beállt szívem tele.

De ha a honszeretetből
Csak egy harmatcsepp van benne:
Igya ki más a poharat,
Nem fér abból több szívembe!

BRANKOVITS.

Haldoklott a vén Brankovits -
Oh oly forró az ágyam!
Meggyújtottak tán valamit?
Mi éghet palotámban?

Nem ég itt semmi én uram,
Sőt hidegek a termek -
Roszul vagy újra - elhivom
A tudós olasz embert.

Szólj tudós ember, mi bajom?
Nézd oly forró az ágyam! -
Sebed fáj, melyet a csatán
Kaptál a minapában...

A sebed fáj úgy, oh nagy ur!
- Nem, nem, ez úgy nem éghet,
Két ujjam van levágva csak,
S fejem, szívem, mind égnek!

Miklóst, a bölcs, az ősz papot,
Azt hijjátok el nékem,
Az mondja majd meg, mi bajom
Mit ti nem tudtok - szégyen!

Szólj ősz atyám, mi éghet itt?
Nézd, mily forró az ágyam! -
Sebed ég, melyet a csatán
Kaptál a minapában.

Ujjad ég, melyre fogadád
Szilágyinak az esküt,
Két ujjad, mely már hamisan
Tizedik izben esküdt.

Hiába a borogató,
Mindennek vége, vége,
Minden eredben ott folyik
A hamis eskü mérge.

Imádkozzál hatalmas ur,
A míg időd van, addig -
És imádkozik Brankovits,
S aztán feje lehajlik.

És nem mondja már senkinek,
Hogy oly forró az ágyam -
- Nagy gyertyák gyúlnak mindenütt
A csöndes palotában.

ÁRPÁD SIRJA.

Kárpátok oldalában
Egy nagy fehér omladvány van,
,Azt beszél a nép róla,
Hogy ez nagy temető volna.

Nyugosznak ott régi hősök,
Keresztjük a törpe törzsök...
A leomlott négyszög sziklák,
Évezredes, titkos kripták.

És a nyugvó hősök között
Árpád is, az elköltözött,
Ottan fekszik, de nem halva,
Meg nem halva, csupán alva.

Ha a lelkek órája ver,
Eljön paripája - a pej,
S mint a szellem, olyan halkal
Árpáddal a hegyre nyargal.

S Árpád vezér oda szállván,
Szétnéz az ő nyert országán,
Nézi, hogy van az ő népe,
Boldogan és itten él-e?

És ha egykor széjjel-nézhén,
Nagy bajt látna az ő népén,
Ha valaki egyszer jőne,
Elvenni e hazát tőle:

Akkor Árpád kürtjébe fuj,
Meghallják a sirban alul,
És a sziklák fölhasadnak
És vitézi föltámadnak.

Föltámadnak haddal, vésszel,
Buzogánnyal, kelevézzel,
Kifeni mind nehéz kardját
S a hont újra elfoglalják.

NEM GONDOLOK...

Nem gondolok a világon senkire,
Nem kell nekem a világon senki se.
Egy kis lányé az én egész életem,
A többi csak van is, nincs is énnekem.

Nem bánt engem semmi se a világon,
Csak egy kis lány az én gyöttrő halálom.
Én istenem! ugyan mondd meg, hogy lehet,
Hogy az gyötör, kit egyedül szeretek.

A NÉP.

Künn jártam, odakünn a nép között,
És magasabban hordom most fejem,
Mert végre színről színre láttalak,
Oh édes vérem, édes nemzetem!
Azt gondolnám, hogy álom az egész,
Mi őseimnek földén vezetett,
Mint ezredév előtről szól a könyv,
Ugy találtam most is a nemzetet.

Láttam a kiváltságot homlokán,
A büszkeséget, mi szemében ég,
Láttam tettében, a mi szép, nemes,
Gyermek-bizalmát s férfi-erejét,
S hallottam nyelvét, oh hallottam én
E méltóságos vihar-hangokat
És fölmerült előttem a halom,
A melyről Árpád törvényt osztogat.

Ott voltam, mikor szólt, zengett a dal,
Mikor mindenki mindent feledett,
Mikor a bú lélekharangjai,
Összeütött poharak csengtenek.
Nem hallottam én ily szép dalt soha,
És nem láttam még ilyen vigadást,
Mint valami szent ünnep áthatott...
Igy ment véghez az ősi áldomás.

Az ünnep fényét, mint oltárvirág,
Szép gyönyörű lánykák is emelék,
Kigyöngyözött kis szalagkorona,
Szép párta fődte a szüzek fejét.
Oly tréfás, dévaj, oly békételen,
S oly szügies volt mégis mindenik,
Ragyogó szemeikben viselék
Az ős tisztaság fényes kincseit.

Bejártam aztán a pusztákat is,
Láttam a rónák szabad, nyers fiát,
Nem is őt láttam, hanem mely vivé,
Csak a száguldó, tüzes paripát.
A merre ment, az isten könyüje
Örömharmat csillogott a buzán,
S én fölkiálték rá önkénytelen:
Ez, ez az itt, a született huszár!

Ne mondjátok azt többé énnékem,
Ne mondjátok, hogy korcsosul e nép,
Isten, vagy maga - de egy nagy erő,
Föntartja mindig ősi jellemét.
Csak hogy a fán is minden izmos ág
A törzsöknél van mindjárt, odalenn,
S a tenger gyöngyét ne a víz színén,
Hanem alant keresd a feneken.

HEGEDÜLNEK...

Hegedülnek, szépen muzsikálnak
Jó kedve van az egész világnak,
Ugrándoznak, járnak a bolondját,
Én nem tudom, hanem csak úgy mondják.

Nem tudok én semmit a világról,
Én miattam leeshetik lábról,
Csak azt tudom, hogy szeretlek téged,
Hogy, te kis lány, majd meghalok érted!

A VÉN BETYÁR.

De nyomorult is lett az életem,
A bokor is ijeszt már engemet,
Csak bujdosom, csak koldulgatok én,
Kit egykor a vármegye rettegett.
Még pénzemért is csak úgy kérni kell,
Pedig jönne bár akármennyibe...
De kérni... kérni... oh ezt nem tudok -
Hej csapláros, egy meszely bort ide!

Hogy jött hozzám egykor a sok fiu
Szegény legénynek, hogy gazdag legyen,
És most kerül az istenadta nép,
Beszédbe már csak a szél áll velem.
Hogy egyet lássak néha közülök,
Ide kell jönnöm a bor tövibe...
Jól esik életükről hallanom...
Hej csapláros, egy meszely bort ide!

A csárdás lánya most már rám se néz;
Hej valamikor másképp volt ez is!
Utánam a falunak lányai
Kijöttek, ki, még a mezőre is.
De én csak egy kis árvát szereték -
Oh, mert láttam egyszer más ölibe?!
Köröszkül szurtam szép kis kebelét...
Hej csapláros, egy meszely bort ide!

Azóta a cigány lett mindenem,
A legkeserűbb, siralmas dalok,
De szegény lettem, és most muzsikát,
Ha másnak húzzák, csak úgy hallhatok.
Engem most már csak csúfol a cigány,
Ennyire kellett jutnom, ennyire -
Az öreg Marczi nagyon nyomorult...
Hej csapláros, egy meszely bort ide!

Miért is élek, mért is élek én?!
Mért nem tudtak elfogni egykoron?
Az egész vidék ott lett vón' jelen,
Zokogva-sírva akasztásomon;
Most gyáva vagyok már meghalni így,
Majd valami rossz árok tövibe
Ugy veszek el, mint a gazdátlan eb,...
Hej csapláros, egy meszely bort ide!

De mi ez ott künn? hah lovam dobog;
Tán valami üldöző közeleg,
A gazda is, a paripa is vén,
Sietnem kell, hogy be ne érjenek.
Hej valamikor, hogy helyt álltam én,
Hogy néztem a pandurok szemibe!...
No csapláros, az isten verje meg,
Hogy nem hozott egy meszely bort ide!

SZÜLŐFÖLDEM TÁJA.

(Baja.)

Ott érezi magát a madár legjobban,
A hol a fészke van, csak azon a lombon...
Én is vele tartok: ha mindenütt jó is,
Hej de legjobb otthon!
Édes szülőföldem! kedves szülőföldem!
Be nagyon, be nagyon szeretlek én téged!...
Miként a bús gyermek vidám anyja arczát,
Nézem szép vidéked!

Egy kis dombon fekszik az én szülőföldem,
Fákkal vagyon a domb oldala berakva,
Fölötte a város, ezüstszinü folyam
Dombjának alatta.
Túl a folyam partján sötét, kerek erdő,
Csalogánydaltól zúg minden lombja, bokra...
... Mintha az a sötét szomorú erdőség
Költő lelke volna!

Lenn a folyam partján egy-két halászegény,
Meg a vontatóknak összeázott serge,
Nagyokat ugrálva, ostort pattogatva,
Vígan énekelve.
Fejök fölött egy-egy vándor daru-csapat,
Vadgalamb, keselyű, büszke fehér kócsag,
Mellettök a vízben árbozós nagy hajók,
Itt-ott egy kis csónak.

Jobbra a folyamtól, a hol erdő nincsen,
Áradástól, vagy mi... egy tó szakadt, támadt;
Rajta a halászok kivetett hálóval
Hetykélkedve járnak.
Gyönyörű egy tó ez! ugy szeretem nézni,
Mikoron nem bántják, tiszta, csöndes este
Egy-egy hal ugrál föl, a kék vízre fehér
Csillagokat festve.

A tó mellé nem egy kis leányka járkál -
Hosszú fű nő ottan, a víz ki-kiönti,
Az erdőben szedett nefelejcsset ezzel
Szokták összekötni.
Nefelejcs nő amott a dalos erdőben,
Mert, hogyha már olyan, mint a költő lelke,
A szerelem ezen szép virága nélkül
Ugyan hogy is lenne.

... Lealkonyúlt a nap, már csak alig látszik,
A sötét erdőség egyre feketébb lesz -
De pásztortűz támad, - kell ez a vontatók

Esti ebédéhez!
Egy pásztortűz után tudja isten hány jó!
Telesteli lesz már a sötét part végre...
Esthajnali csillag után a többiek
Igy jönek az égre.

A folyam tetején a tűz-sugaraktól
Egymás mellett sok, sok tüzes oszlop támad...
Ugy látszik, hogy a víz nem sok hasznát veszi
A hold sugarának.
Fényes tükrén itt-ott egy csónak megy lassan,
Ha a víz nem folya, még lassan sem menne...
A ki kormányozta, jól kifáradhatott,
Elszenderült benne.

Balról az alföldi véghetetlen rónák,
Jobbról a felföldi ide látszó hegyek,
Ugy néznek ők erre, miként ide vágyó
Sötét kísértetek. -
De, mert nem jöhetnek, elég nekik, hogyha
Lelkük gyanánt egy-egy hegyi madárt küldnek,
Vagy a távolságtól alig kivehető
Hangjait a kürtnek.

Most, mint zengő felhők, csapatostul jönek
A nádas rónáknak vízi madarai:
Szállnak a folyamra, a víz csattanását
Meg lehet hallani.
Bukdácsolnak, játsznak, most egy-kettő fölszáll,
S a többi utána - de megjönnek újra...
Egy-egy emlék után így jó több szivünkbe -
Ez az élet útja!

És a kép eloszlik, mint az idő halad,
De, mint az idő jön, jönek új, szebb képek -
Talán itt akarja magát ragyogtatni
A gazdag természet?
Szép vagy szülőföldem, nekem is oly szép vagy!
S elgondolom, mikor tájaidat nézem:
Hát még minő lehetsz, mily gyönyörű lehetsz
Egy boldog szemében!

SORSUNK.

Sorsunk az, hogy soha sem
Lehetünk egymásé;
Lassan elhervadok én,
Te meg leszesz másé.
Kínos lesz a hervadás,

Kínosabb, mint bármi:
A világban egyedül
S kigúnyolva állni.

Más csókolja ajkidat,
Azt a szép kis ajkat,
Mely nem tudom hárfá-e,
Avagy piros harmat?
Más csókolja kis kezéd...
Mennyi gúny van ebben!
Azt a kezét, melyet én
Mefogni se mertem.

Előttem áll a jövő
Irtóztató képe:
Szétszórt hajjal bujdosom
Örökké egy végbe!
Nevetni fog, a ki lát...
Csak te sírsz majd értem:
Oh, mert te is szerettél
Nagy titokban, mélyen.

Előttem áll a jövő -
Oh már mintha látnám!
S mégis így kell bevárnom
Nyomorultan, gyáván.
Boldogságom égő ház,
Mások meg nem mentik,
Én meg nézem messziről,
S nem tehetek semmit!

AZT MONDJÁK...

Azt mondják, hogy halovány vagy,
Haloványabb napról napra,
S a távolban érttem éget
Tégedet a szenvedések
Elhervasztó tüzes napja.

A föld minden örömeit
Nem adnám én e szent búért,
S mégis a föld minden kínját,
Elviselném százszor inkább,
Mínthogy érttem téged bú ért.

Nekem nem kell az üdvösség,
Árán a te szép lelkednek,
A te boldogságod romján
Utonálló rablóformán
Örömeim nem lehetnek.

Oh ne szeress!... mert szerelmem
Kétszeresen fog úgy fájni -
Iszonyú kín, távol messze
Pokol mélységére esve,
A megnyilott mennyet látni.

Avagy szeress, úgy, a mint én
S hamvadjon el együtt lelkünk;
Találkozzunk a siron túl,
Ha, megátkozva a sorstúl,
Itt egymásé nem lehettünk.

ÉN MONDTAM...

Én mondtam azt első néked,
Mikoron még gyermek voltál,
Én mondtam: hogy minő szép vagy!
Mire aztán elpirultál.

Én tettelek figyelmissé
Az ábrándos éjjelekre,
Nézted... nézted... és azt mondtad:
Mintha szived jobban verne.

És mondtam, hogy hozzám forrtál,
Mint a nap az ég boltjához -
Hogy meghalok, ha nem szeretsz...
S megvallád, hogy te is lángolsz.

És most ez a láng szivedben,
Hervaszt, fáj, és dül és éget;
Én tettelek, oh én magam
Oly boldogtalanná téged!

VISZONTLÁTÁSKOR.

A kétségbeesés meredekén álltam,
Honnét levezetni már semmi sem tudott!
Csak egy-két nap... s lelkem
Az örülés szörnyü szikláira bukott.
De az isten küldött egy őrangyalt hozzám,
Ki levitt a völgybe, a hol foly az élet...
Gyermekkori álmam! beteljesült vágyam!
Csakhogy újra, újra találkoztam véled.

Erdőn a csalogány elhallgatott immár,
Hanem nekem mégis, mintha csak most szólna,
Akkor, mikor virult, azt sem tudtam, van-e?

Nekem most, bár hervad, most virul a rózsa.
Visszaadtad nekem újra a világot,
Mit egykor elvettél, újra visszaadtad,
Nem hiába, szívem királynője vagy... de
Nagy is a hatalmad.

Nem ismernek most rám az én jó pajtásim,
Szomorú barátjok tánczol, iszik, nevet...
Kérdeznek is sokszor, hogy: ugyan mi bajod?
De én kérdésekre semmit sem felelek.
Nekem úgy titkosan tetszik a szerelem,
Mint elrejtett virág legsűrűbb bokorban,
Nem tudom, hogy miért, de mindig megbántam,
Hogy ha valakinek nevedet megmondtam.

Késő éj van immár, de én le nem fekszem...
Újra látott képed úgy előttem lebeg;
De egy vonás mégis hiányzik a képből,
S haragszom, hogy nappal jobban nem néztelek.
De hisz helyrehozom... közeleg a reggel,
Keleten a csillag halványabban ragyog;
Már a bérczek közül a nap is kibukik...
Ah, én boldog vagyok; nagyon boldog vagyok!

És szólnék egy dalban előre is hozzád,
De eszméim olyan összevissza jőnek,
Hogy miattad lányka
Nem is tarthatom már magamat költőnek,
És e gondolatok mind olyan egyformák,
Mint a fán csöndesen susogó levelek,
Mik lengésük közben valami virágnak
Tán mindig azt mondják: szeretlek! szeretlek!

PIROS TÜZBŐL...

Piros tüzből sötét korom.
Szeretetből gyűlölet,
Gúny lesz a sok szenvedésből,
De senki se tudja meg.

Nem tör az ki, csak belől dül,
És a szívet bántja csak:
Mért szeretett, mért szenvedett,
Mért volt olyan balgatag?!

SZÜLŐFÖLDEM.

Itt játszottam, emlékezem,
Itt ezen a homokon;
Itt jártam én iskolába,
Itt nőttem fel egykoron.

Az a kocsmá amott távol,
Jól ismerhet engemet,
Sokszor töltém benne tele
S ittam ki a serleget.

S haza menve éneklék dalt...
Dalt, mit most már nem tudok,
Czifra dal volt... a sok szép lány
Az utczáról befutott.

Itt támadott föl szivemben
Az a... az a valami -
Nem szerelem, oh ez érzést
Ki nem lehet mondani.

Ott láttam meg a pataknál
Legelőször kedvesem,
S itt vallám meg a fá mellett
Neki azt, hogy szeretem.

Minden fű, fa egy-egy emlék,
Oly ismerős minden itt;
S mégis mintha átéltem vón
Ezredeknék éveit.

Nem oly csörgő már a patak,
És az erdő nem oly zöld,
S mintha kevesebb virágot
Növesztene már a föld.

Megváltoztam, nagyon, nagyon...
Ha az utcán ballagok,
Csüggő fővel, lassan lépve,
Nem mondanak jó napot.

Még a legjobb pajtásim se
Ismerhetnek már reám -
Csak ki mindennek az oka,
Ő ismer, a kis leány.

Ő azt mondja, a mikor lát,
Ha szenvedek, hervadok.
Hogy én most is, a ki voltam,
Hogy én mindég az vagyok.

ELSŐ SZERELEM.

Oly nappali, oly szép a táj,
Miként ha éj se volna,
Szelideden a holdvilág
Süt fűre, fára, lombra.
Szeretem én az ilyen éjt.
Miként ha holdas lennék,
A holddal kel mindig nekem
A leggyönyörűbb emlék.

Mikor még otthon éltem én,
Fél ifju, s félig gyermek,
És érzem első hevét
Az első szerelemnek:
A lányt csak akkor láthatám,
Kiért hevültem, égtem,
Ha fõnn ragyogott, fõnn a hold
A szép kék tiszta égen.

Anyjával ilyenkor a lány
Egy kis sétára kelt ki...
„Nem házuk - véltem - a mezõ.
Innét csak nem néznek ki.”
És dobogó szívvvel menék
A lánykának feléje,
Meg is szólítám halkán õt,
Hogy talán alig érte.

Nem is kellett beszélennem...
A kis leányka tudta,
Jól tudta azt, mit rebegék
Hisz neki se volt nyugta.
Mint sebzett hattyú lihegett
Fehér kicsinyke keble,
És a világ legszebb szeme
Én rajtam lõn feledve.

Az anya hátramaradott
A többi gyermekével;
Mi õntudatlan ezalatt
Jó elõre menénk el.
És hosszan, hosszan hallgatánk,
Az isten tudja, hogy mit...
A szerelem, a szerelem,
Az isten tudja, hol vitt.

Ha szóltunk, ez volt az egész:
Be jó az akáczillat!
Minõ szép csöndes éjszaka!
Ah! hogy ragyog a csillag!
De, ha szívünkbe valaki

Be tudott volna látni:
A világ legszebbik dalát
Csak onnét irhatá ki.

... De végre hitták a leányt!
Oh istenem, mint fája,
S mégis mi jól, mi jól esett
Szelid „jó éjszakája”.
Ha mindent elfelejtek is,
Ezt nem lehet, e hangot;
Szivemnek, e gyermeknek, az
Egy édes dajka-dal volt.

Azóta mennyi év lejárt!
De mintha csak most volna,
Ugy emlékezem vissza én
E tiszta szép napokra.
A kis lány most is mindig az...
Az ábránd is a régi...
Szivem most is csak értte tud,
Csupán csak értte égni.

Ha van is néha egy napom,
Mint a tengerben egy csepp,
Ha én is ráveszem magam,
Hogy egy kissé felejtsek:
Mikor a hold az égre jó,
Elöttem a leányka,
A leánykának remegő
Szelid „jó éjszakája”!

UJRA LÁTTLAK...

Ujra látlak és szeretlek,
Nem mint régen, százszor jobban:
Bokréta lett szivem, melyben
Egy egész érzés-csoport van.
A gyermeki szent ábrándok,
Az ifjuság szilaj heve,
És a férfi szilárdsága...
Tele van a szivem, tele.

Arczodra, e halvány lapra
Vonásiddal föl van írva
Lelkednek, e nagy költőnek,
Minden búja, minden kínja.
Hogyha nem volnál is oly szép,
Elragadnak e fájdalmak,
S imádkozó ábrándokkal,
Mint a gyermek, csüggök rajtad.

Hajad, ez egy fürtös felhő,
A mely fehér szirtre szállott...
Ajkad ketté repedt rózsa,
Meggyuladt éj szemvilágod,
Egy rajongó eszméje vagy
Az alkotó istenségnek;
Az ifjúság vad hevével
Reszket szívem, lelkem értted.

És szépséged, és fájdalmad
Nekem erőt s daczot adnak,
Mint egy megfenyített gyermek,
Pirulok, hogy nem birhatlak.
S gondolkozom... számíthatok...
Talán majd így... valahára...
Szerelmemben benne van már
A férfin szilárdsága.

Ujra látlak, és szeretlek,
Nem mint régen, százszor jobban,
Bokréta lett szívem, melyben
Egy egész érzés-csoport van.
A gyermeki szent ábrándok,
Az ifjúság szilaj heve,
És a férfi szilárdsága,
Tele van a szívem, tele.

HA SZOMORÚ...

Ha szomorú vagyok most is,
Mikor tudom, hogy szeretsz,
Oh ne essék kis leánykám
Nehezedre neked ez.

Ne uszszanak könyben azért
Szép könnyörgő szemeid;
A mi kevés búm van már most.
Oly csöndes az, oly szelid.

S szinte jó e bú szívemnek,
Mert éretted viselem;
Aztán oly szokatlan nekem
Ez a boldog szerelem.

Nézd a fát is, mely újra hajt:
Bár virággal van tele...
Soká marad virági közt
Egy-két sárga levele.

BESZÉLJ, BESZÉLJ...

Beszélj, beszélj, oh csak beszélj,
Hadd hallgassam édes hangod,
Mely édesebb, mint bölcsőmnél
Az altató dajka-dal volt.

Add ide kis fehér kezed,
Hadd szorítsam, hadd csókoljam,
Miként édes jó anyámét
Odahaza kiskoromban.

És borulj rám szép szeliden,
Mint rám borult kicsiny hugom,
Kinek édes ölelése
Oly jól esett egykor, tudom.

Légy te énnekem mindenem,
Dajkám anyám és testvérem,
Ugy is az egész világot
Elfeledtem értted régen.

ÜLÜNK SZÉPEN...

Ülünk szépen egymás mellett,
Ülünk szépen csendesen,
Égre szegzem szememet én.
Te a földre, édesem.

És elrejtjük egymás elől,
El reszkető kezeink,
És a mikor jött a sohaj,
Visszafojtjuk mi megint.

Szivünk dobog, homlokunk ég...
Ah mi vágyó pillanat!
S te azt mondod, lázat érzesz,
Én, - hogy forrón süt a nap.

Hidegséget hazudunk mi,
Én teneked, te nekem:
Félünk... mert már sziveinkben
Olyan nagy a szerelem.

BUCSU.

Alig jöttél, s itt hagysz már engemet,
És elviszed magaddal szívemet.
El is viszed, de mégis itt hagyod,
Hadd dobogja szüntelen: meghalok.

Kanyarul a hajó az erdőnek,
Lobogtatod messziről kendődet...
Lobogtatnám én is, de nem lehet,
Törülni kell könyező szememet!

MESSZEBB VAGYOK...

Messzebb vagyok tőled ismét,
Hanem azért közelebb:
Mennél tovább esem tőled,
Annál vágyóbb és erősebb
Lelkemben a képzelet.

Látlak, hogy ülsz ablakodnál,
Csöndes nyári alkonyon...
Halovány a nap sugára:
Talán, mert orczádra szálla
Kis bánatos angyalom.

Látlak, a hogy körül nézész:
Nincs-é ottan valaki?
Körülnézész, nem más miatt:
Félsz, hogy nehéz sohajdat
Megtalálják hallani.

Most emlékid veszed elő
S nézed őket melegen:
Hervadt virág, hervadt levél,
Miket itt és amott szedél,
Hanem mind, mind énvelem.

Leülsz aztán zongorádhoz
És fölsírnak a dalok...
Legkivált egy, melynek vége,
Melynek mindig az a vége:
„Értted lelkem meghalok!”

A HUSZÁR SIRJA.

Falu végén egy dombtető,
Rajta nyugszik a temető;
Keresztekkel telistele,
Sokat temettek már bele.

Sok lány kijár a faluból,
S a kedves sirján leborúl -
Csak egy halvány, barna kis lány
Nem térdel le senki sirján.

Fölmagaslik egymagában
A térdelőknék sorában -
Mint egy magányos sirhalom,
Melyet emelt a fájdalom.

„Sápadt kis lány! szegény kis lány!
Szived is, a lelked is fáj -
Borúlj kedvesed sirjára,
Tán megkönnyülsz majd utána.”

„Leborúlnék, de nem lehet,
A sors neki sirt nem emelt...
Mert a huszár, kit szerettem,
Ott maradt az ütközetben.”

JÁRKÁLOK A TISZA PARTJÁN...

Járkállok a Tisza partján,
So' se jártam én még itten -
Nemde várod kedves folyó,
Mit szólok majd hozzád, mit nem.

Hát azt mondom, azt mondom, hogy
Biz én árva szót se mondok;
Sajnálni nem sajnálhatlak,
Nagyon jól megy a te dolgod.

Utad oly szép, oly regényes,
Mint valami kalandornak,
Hány virágot törsz kebledre!
S a virágok még se fogynak.

Azt se mondhatnám nagyon: hogy
Örvendezek, mivel látlak,
A mi engem ide hozott,
Véletlen volt, nem a vágyak.

Hanem, hogyha arra folynál,
Merre az én rózsám lakik:
Akkor szóba állnék veled,
Izennék neki valamit.

HALOVÁNY AZ ŐSZI RÓZSA...

Halovány az őszi rózsa,
Hullóban a levél róla,
Oly halovány, színe sincs már...
Oh oly beteg ez a kis lány.

Fáj nekem e kis lány búja,
Hanem ő ezt nem is tudja -
Szivem olyan félve dobban,
Halála se fájna jobban.

Nem is bánám, ha meghalna,
Meghalnék én is miatta,
S legalább majd az egekben
Megtudná, hogy: mint szerettem!

ODA VAN MÁR...

Oda van már, minden oda!
A koszorú fejedem;
Czél nélküli tengődés lesz,
A mely nem visz soha révhez,
Az én egész életem.

Vallásom volt a szerelem -
És te angyal fölöttem,
Nekem a világ sem elég;
Én a boldogságnak nevét
Csak nevedhez kötöttem.

És most minden, minden oda!
Élsz és mégis halva vagy,
Élek én is, de nem élek:
Csak úgy hány engem az élet,
Miként forgácsot a hab.

Oda van még fájdalmam is,
S oda minden dalaim:
Gúnyirat lett minden dalom,
S mi bennünk van, rám kaczagó,
Nevetséggé lett a kín.

NEM JÖN AJKAMRA...

Nem jön ajkamra több ének,
Elhallgatnak a dalok;
Oh miért is zengenének,
Hogyha te nem hallhatod.

Ki adhat nekem jutalmat?
S valjon mi az, a mit ad?
Legfőlebb koszorút adhat,
Hirt és nevet a világ.

S nekem a koszorú nem kell...
Virág kéne csak nekem,
Mit te nyujtál kis kezekkel,
Hogy viseljem szivemen.

S mit ér, ha a világ nyelve
Akár mennyit emleget,
Ha te nem sugod fülemben
Édes hangon nevedet.

Ne is szóljon többé dalom,
Legyen lantom széttörve,
Ha te, legszebb gondolatom,
El vagy veszve örökre!

ELJÖTT AZ ŐSZ...

Eljött az ősz, eljött újra,
Fa levelét a szél fujja -
Boldog a fa, hej mert neki
Van még elég mit veszteni!

Esőcsepp a hervadt rózsán,
Nekem is van hervadt rózsám...
Ha szeretni tudnám mégis,
Megöntözném könnyel én is.

De énnekem szivem sincs már -
Meghalhat a szegény kis lány...
Oh mivé lett az én szivem!
Csak fájni tud, szeretni nem.

EGYMÁS MELLETT...

Egymás mellett el-elmegyünk,
S mind a ketten fölnevetünk -
Fölnevetünk, föl kacagunk,
Azt hinnék, hogy semmi bajunk.

Tudom, hogy te miért nevedsz:
Csak miattam teszed te ezt;
Azért nevedsz, hogy ne lássam,
Arcodon mily hervadás van.

Én is azért nevetek úgy,
Hogy ne láthasd rajtam a bút -
Hogy ne hidd, hogy most is éget
Szerelmem és hűtlenséged.

Hanem férjed, ki veled van,
S új szeretőm, ki velem van,
Azt kérdik, hogy mi ért minket?...
Verni hallják sziveinket.

De mi nekik nem felelünk,
Csak kaczagunk, csak nevetünk,
Csak nevetünk, csak kaczagunk...
És oly nyomorultak vagyunk!

MINŐ HAMAR...

Minő hamar... huszonhat év,
Csak alig egy pár pillanat,
És ime fürteim között
Már fehér szálak látszanak.

Tudom jól, hogy miért van ez;
Mert oly forróan égtem én -
Fehér hamv ez a kitombolt
Tűzokádó hegy tetején.

Örülök e fűtőknek én,
Jó, hogy ott vannak fejemen,
Ezután többé a leányt
Legalább nem szerethetem.

Fehér hajfűt és szerelem -
Nevetség ez, - jó éjszakát!
Nem is szeretek ezután
Senkit többé, csak a hazát.

Eddig megosztva szeretem,
Vádoltam is ezért szivem;
De eztán csak őt szeretem
Megosztatlanul és hiven.

Igen, hiven! - A lány körül
Igaz, hogy csapodárkodám;
De boldog isten, mikor oly
Tömérdek sok a szép leány.

De haza szép, jó, gyönyörű,
Csak egy van egyesegyedül;
Ne is áldjon meg istenem,
Ha elfeledném hűtlenül.

KI VOLT NAGYOBB?

Nem tudom én, melyik volt szebb,
Melyik dicsőbb, melyik nagyobb,
Az-e, a ki bedöngette
Keleten a nagy érczkaput.

Az-e, ki a hét vezérrel
Döntő karján sebet vágott,
Hogy halálíg védelmezik
Ezt a dicső, szép országot.

Az-e, a ki réges régen
Olyan nehéz halált túrt el,
Hanem akkor is még egyet
Leütött a táborkürttel.

Nem tudom én, melyik volt szebb,
Talán az a híres László,
A ki kivált seregébül
Oly magasan, mint egy zászló;

S mikor királynál is nagyobb
Urrá akarták őt tenni,
El nem ment egy tapodtat sem,
Mert csak magyar akart lenni.

Vagy az, a ki isten után
A legnagyobb csodát tette,
Mikor Nándorfehérvárnál
Reá rohant Mahomedre.

Avagy az, ki a zászlóval,
Melyen volt a szent szüz képe,
Hogy ne jusson más kezébe,
Ugy ugrott le a mélységbe.

Vagy az, a ki Buda-várban
Vérhalálát úgy fogadta:
Hédervári, öreg apám
Valamelyik öreg apja.

Avagy az-e, ki félkézzel
Malomkövet hengergetett,
Két nagy karddal verekedett,
Holtak hátán ivott, evett.

Vagy az volt-e a legdicsőbb,
Hősebb, nagyobb mindannyinál,
Az a nemes fiuból lett
Világverő hollós király.

Vagy az, a ki várfalánál
Karjaiban jobban bizván,

Szigetvárnál kirohant és
Ugy halt meg a holtak hidján.
Vagy az, a ki... Sokan voltak!
Nem tudom, hogy ki volt nagyobb.
Csak áldom az istenemet,
A mért én is magyar vagyok.

ELŐRE!

A gárdának a jelszavát
Egész világ hangoztatja:
„A francia gárda meghal,
Hanem magát meg nem adja.”
Nekünk is volt egy jelszavunk.
Lázba jött a h o n v é d tőle:
Nem volt abban a halálról,
Nem volt abban megadásról,
Egy szó volt csak, hogy: E l ő r e!

Ezzel hímzé a honleány,
E szóval a honfi-zászlót,
Ezzel ment el az a gyermek,
A kit anyja másnap gyászolt.
De ha maradt még egy fia,
S kívánta a haza tőle:
Az egyiket nem síratta,
A másikat odaadta
S ment a gyermek, ment - E l ő r e!

Csodálatos ifju sereg,
Mely, nem tudni: hogyan támadt,
Napok születték s mégis mintha
Szülte volna három század
Ott rohannak... pusztító tűz...
A fele már ki van dölve...
Most elnyeli a füstfelleg...
Meghaltak tán? - nem! ott mennek!
Ott hallatszik, hogy: E l ő r e!

Mint viharkor a tengernek
Összezúdul minden habja:
Mind ott voltak... egymás mellett
A fiu és édes apja.
Apa elhullt - és a fiu
Ráborúlt a vérző főre:
„Csak egy szót még édes apám!...”
A haldokló fölnézett rá
És azt mondta, hogy: E l ő r e!

Oh drága kincs, melyet annyi
Sirhalom-föld be nem fedett...
Szó, a mely - bár némán - kiált...
Mit elvenni nem lehetett,
Ott van a zúgó erdőkbe -
Beírva az arczedőkbe
Csontok közé, mik széthulltak...
Mert azok is megmozdulnak,
Ha még egyszer lesz: E l ő r e!

SZABADSAJTÓ.

Még elvehetik vagyoned,
Vagy katonának gyermeked,
Emberi kéz gyűjtötte azt,
Ez meg anyától született.
De felforr vérem, mikoron
Azt bántják, mi az istené,
És gátot mernek vetni a
Gondolatok, eszmék elé.

Azt mondják, hogy a gondolat
Fölláztatja a tömeget;
Láztatani csak rabokat
S otromba szolgálakat lehet.
A szabad-népnek esze van
S csak igazságra hallgat az,
Ettől pedig más nem remeg,
Csak a ki bűnös, a ki gaz.

Biztosságról beszélnek ők,
De én ezen csak nevetek;
Biztosság ott, a hol egy kis
Betű is félelmes lehet!
Hol, melynek védni kellene
Az ország javát s örökít:
A gyáva géppé vert erő
A holt sorokra örködik!

Sajtót ide, a mely szabad!
Mert addig minden ámitás,
Ott, a hol rab a gondolat,
A tett is hogy lehetne más!
Ha a láncz nektek is nehéz
És kezetek azt leveszi:
Ne a lábon kezdjétek el,
A lelken kell azt kezdeni!

A NAGY VILÁG LÁNYA...

A nagy világ lánya vagy te,
Én egyszerü félénk fiu,
A te sorsod vidám, fényes,
Az enyim meg oly szomorú.
Környezeted egy koszorú,
S én fűszál a koszorúban,
Mi elfér a többi mellett,
De ha nincs ott, ugyis jól van.

Tömjénezik hiúságod,
- Viseleted erre hí fel -
Fény-, pompában mennek eléd,
Én meg csak egy érző szívvel.
S oly szépeket mondanak rád,
Ugy tudják a szép szót szórní!
Míg én némán hallgatok csak -
Tud is, a ki érez - szólní!

Csak egy szó kell, s előtted áll
Mind, a mi szép, a mi ragyog -
Én magam - szedett virágnál
Meg dalnál mást nem adhatok.
Jó szívvel veszed te azt is,
S jókorákat nevetsz rajta -
Most... és igazán érzeni,
Van is nevetséges abba'.

Olyan vagyok én körödben,
Mint az eltévedett gyermek,
Kit egy sötét erdőségben
Még sötétebb éjjel lep meg.
Ki nem tudok szabadulni,
Pedig már a vadak tépnek...
Fájdalmim e szilaj vadak -
Mért is ismertelek én meg!

SZENVEDŐ HÖLGYNEK.

A vad zivatarból siró esti szellő,
A szilaj fiuból csendes remete lett...
Imádkozom mélyen, hol senki sem látja,
Imádkozom most egy széttört oltár felett,
Romokban találtam én ezt a szent képet,
De egy mennyei fény most is ömlik rája...
Légy megüdvözölve szomorú dalomtól
Titkos szenvedések szép halvány leánya!

Nem szenvedélyekkel közeledem hozzád,
Nincs az én szívemben mostan semmi földi -
Egy szelid fájdalom, csendes, hervasztó bú,
Ez az egész, a mi lelkemet eltölti.
S leng fölötted lelkem, mint fáradt fuvalom
Ki nem virúlhatott, bús tavaszi tájon...
Oh ugy szeretem én az elnyomott tavaszt,
Oly nagyon szeretem... szeretem és szánom.

Csendes borongásom kivisz a pusztákra,
Feledni akarnék... völgyben foly a patak...
Egyszerre a szívem erősebben dobog,
S fölnézek a hegyre, hol a forrás fakad.
Tégedet kereslek szép szenvedő gyermek!
Mert a futó patak gyöngyökkel volt tele...
Azt gondoltam, hogy fenn a forrás fejénél
Eme szép gyöngyöket te sirtad ugy bele!

Elhagyom a forrást, hogy elfeledjelek,
Nagyon fáj énnekem a te bús emléked -
Földresütött fővel tapodom az avart,
És céltalan utam rengetegbe téved.
Halvány virágokat látok az erdőben,
S újra nézem, az én szép szenvedőm hol van?...
Lásd! én azt gondolom, hogy a halvány virág
A te titkos, fojtott sóhajodtól olyan!

Nem szóltál te nekem soha fájdalmidról, -
Hisz' találkozásunk is oly rövid vala!
Hanem beszélt nekem egész történetet
Fekete szemednek két bágyadt csillaga.
Szép magas homlokod az istentől csupán
Szenvedőknek adott dicssugárban égett...
S ihletett érzésem teremtő művész lőn,
Szívembe festette szép halovány képed.

Ha már képed birom, add át fájdalmad is...
Mondd el... oh én tudom, hogy részt veszek benne,
S így kettős fájdalmam talán megadja azt,
Miért szívem annyit s hasztalan esenge,
Lásd, én ugy sem tudom azt, hogy mi az öröm,
Nehéz volt énnekem örökké az élet,
Ismertesd meg velem halálom óráján:
Boldog leszek, hogyha meghalhatok - é r t t e d!

NE SZERESS TE SENKIT...

Ne szeress te senkit soha a világon,
Téged e világon senki sem érdemel,
Legyen a te élted szép borongó álom,
Miből föl ne rázzon
Soha egy szenvedély szilaj kezeivel.
Az élet tengerén, mint virágos sziget:
Illatozz mindennek, és mégis senkinek.

Szerelmesed a szép csillagos ég legyen,
Mely, mint a te lelked, oly gyönyörűn ragyog,
Oly gyönyörűn ragyog, világít az éjbe,
S titokteljes fénye
Mennél tovább nézzük, annál dicsőbb, nagyobb.
Magasztaljon a hold halk hárfáján téged,
K sugárkoszorús költője az égnek.

Virágok legyenek a te barátnőid,
Kiknek már bölcsődben ismerősük levél -
Tudom, hogy ha künn jársz, megszólít a róna,
Ajkadat a rózsa,
Malasztos kis kezed a liliomlevél,
A fehér galambok mind ellepik vállad,
Játszál aztán velük, ha majd reád szálltak.

És ha elfáradtál, jöjön el a szellő,
S miket te úgy szeretsz, mondjon neked mesét,
Tudom, hogy azután el nem szállhat többé,
Oh rab az örökké,
A ki veled egyszer, egyetlenszer beszélt.
Mulasson is mindig e láthatlan dalnok,
S majd a világ zaját még kevésbé hallod.

Ne szeress te senkit soha e világon,
Csak mint egy gyönyörű égi álom légy itt,
Boldogítására szenvedő költőknek,
A kik hozzád jönnek
Enyhitő álomhoz, ha a szívük vérzik;
Maradj te, a mi vagy, örökös időre;
Csillagok, virágok, szellők szeretője!

MINEK IS VAN A SZIV, S A SZIVBEN SZERELEM...

Mindig csak kín s panasz, gyönyörű ajkadon,
Téged még mostan is a multak átka nyom,
Szeretsz, s mért, nem tudod, - az érzés oktalan -
Lelkednek mostan is mindig csak multja van.
Előtted lengenek a régi szép napok,

Beszélsz róluk nekem, s én rá se hallgatok,
A multon csüggsz te, s én csüggök a jelenen -
Minek is van a szív, s a szívben szerelem.

Mint kis piros virág, mit forrón süt a nap,
Elöttem lankadó, epedő ajakad -
S én nézem hidegen, s én nézem vágytalan,
Ah! mert lelkemnek is pokoli vágya van:
Más ajkat fest elém a fölvert képzelet,
Oh hogy hajlok felé, s kigúnyol, kinevet, -
A miként én veled, úgy bánik más velem -
Minek is van a szív, s a szívben szerelem.

Boldogságról beszélsz?!... Ne szólj! ez a sugár
Nem rengetegbe, csak virágos kertbe jár,
S az lett az én szívem, sötét, nagy rengeteg,
Min át csupán a kín villámi fénylenek,
S ez az erdő neked virágot nem nevel,
Máznak kell nyujtanom, hogy aztán tépje el,
Mint én a tiédet mind összetépdelem -
Minek is van a szív, s a szívben szerelem.

Mi lett volna nekem e szép ajk egykoron,
Mikor szerettelek még forrón, lángolón,
De mind olyan a nő, mint a fa, mely alatt
Mig könyörögve fut a csevegő patak,
Rá nem hullatna egy zöldülő levelet,
Csak ha már hervadt és a patak bejeget,
Vagy elment messze, és föltűnt egy új eren -
Minek is van a szív, s a szívben szerelem.

Te engemet szeretsz, én másért lángolok,
A kinek szive tán ismét másért dobog,
És így tovább... tovább... mást szeret mindenik,
Oly csillagok vagyunk, mik egymást kergetik,
S nem fogjuk soha sem egymást beérni, nem,
És hideg, hütlenül, forróan és hiven
Ugy bolygunk, epedünk át egész életen -
Minek is van a szív, s a szívben szerelem.

MI VONJA...

Mi vonja úgy fejed a te kis kezedre?
Tán a mik a rózsát
A bokorra vonják,
A nagy szépség súlya, a nagy szépség terhe?
Vagy a mi a holdat viszi ezüst habra,
Az a sok fény, a mi
Ugy tud bágyasztani...
Lelkednek fényétől vagy úgy ellankadva?

Vagy homlokod körül, a mi olyan meleg,
Ott repeső lelkem,
Áldásom, szerelmem,
Az süti le tán ugy kis kezedre fejed?

NEM IS LENNE...

Nem is lenne azután szó
Galamb bűgásáról,
Rózsa nyilasáról:
Ha egymásé lennénk mi...
Ha valami nagyon, nagyon
Szépet mondanának,
Akkor a világnak
Rólunk kéne mesélni.

Nem is beszél talán másról
Galamb az erdőben,
Virág a mezőben,
Csak örökké ellenünk -
Könyörögnek az istennek:
Galamb: bűgásában,
Rózsa: nyilasában,
Hogy mi egygyé ne legyünk.

Pedig minek könyörög ugy
Az erdők galambja!
Hisz ugy se akarja
Ezt maga az isten se;
Jó az isten, - de a minőt
A mennyben sem látott:
Oly nagy boldogságot
Itten még se nézhetne!

GARA MÁRIA.

Besütött a napnak
Legelső sugára,
Fehér ágyon fekvő
Gara szép lányára.
És piros a vidék,
Piros messze távol -
A naptól-e, vagy a
Szép lány orcájától?...

Alszik Gara lánya
Mennyezetes ágyon,

És beszél álmában:
„Édes kedves Lászlóm!
Mily szép rózsát hoztál,
Ugy-é te nevelted?...
Minden más rózsánál
Szebb színe van ennek.”

Ringatja az álom
Tovább is a szép lányt...
„Oh hiába szólnak,
Nem haragszom én rád,
Én nem is tudom, hogy
Ellenid mért bántnak!
Hisz maga a jószág
Sem lehet jobb nálad.

Ugy-e nagyon szeretsz?
Oh én is szeretlek!
Szívemnek szíve vagy,
Lelke a lelkemnek.
Ha te szenvedsz, én is,
Ha halsz, halni fogok”.
Künn az ablak alatt
Peregnek a dobok.

Fölugrik a szép lány,
És lát rózsá helyett
Hóhérnak markában
Véres, halvány fejet...
Álom ez? nem! oh nem!
Ott a sötét zászló,
S mellette vérében
Szép Hunyadi László!

Elsáppad a leány,
S kiáll az ablakba,
Fölötte borús ég,
Vén sziklák alatta...
Nagy zivatar támad...
Hull a mennykő - s végre,
Mint egy fehér villám,
A lány is a mélybe...

Tart tovább a vihar...
Olyan sötét minden!
Megharagudott az
Igazságos isten.
Olyan sötét minden!
Hogy ránézni kínos -
Csupán szent György tere.
És egy szikla piros.

BORÚ.

Miként valami nagy bánat miatt
A találkozó szerencsétlenek:
Egymásra borul most mind a bokor,
És panaszkodni, sirni kezdenek.

Haloványan csóválják fejüket
A sötét fák szétbomló lombjai,
Fájdalmasan szól a kis csalogány,
Mintha bánatná szegényt valami.

A fűszál is lehajlik, s úgy sóhajt
Oly szomorúság van most mindenben,
Miként ha egy szív volna a mező,
Mit elfogott valami sejtelem.

Jön egy-egy mély, erőtlen kitörés,
Hogy meging rá a tónak teteje,
De mégse zajlik, akkor szól csupán,
Ha egy-egy halász-madár csap bele.

Gyorsan verő kolomp bong messziről,
A nyájnak valahova futni kell,
Kergeti legyürt kalapu juhász,
Fölemelt bunkós botja végivel.

És síri csend lesz ismét azután,
A mint elhangzott már a kolomp,
S csak úgy támad rá megint valami,
A gémes kút oly furcsán nyikorog.

És nagy sötétség van mindenfelé,
Oly félelmes és mégis emelő,
Gyászszal bevont szentegyház, vagy talán
Egy nagy koporsó mostan a mező.

Valóban az lesz... a ki rá figyel,
Mintha szögezését is hallaná:
Kopogni kezd a sötét ravatal,
Az eső nagy csöppekben hull alá.

AZ IDŐ.

Olvastam valaha
Tudósok könyvéből,
De csak most hiszem el,
Hogy oly hamar vénül
Az idő.

Még nálatok vagyok
Még akkor, azalatt
Mint fürge kis fiú,
Ugy siet, úgy szalad
Az idő.

És alig hagytam el
Ajtótok, kaputok,
Már mint egy vén, öreg.
Csak úgy tipeg tapog
Az idő.

VIRÁGAIM.

Elhervadt virágok az én virágaim,
Mégis annyi, annyi üdvvel csüggők rajtok,
E sok hervadt virág mind paradicsomban,
Mind a mennyben hajtott.
Angyal érintette kicsike kezével,
Angyal kis leányka adta őket nekem -
Oh e virágokkal én annyit mulatok,
E virágok fölött én annyit könyezem.

Sorba nézem mind, mind - íme itt fekszenek,
A tépett virágok, a hervadt levelek,
Te ezekről nem tudsz...
Akkorból valók, míg titkon szerettelek.
Te úgy dobáltad el, s én nyomodból szedem,
Mihez csak hozzá érsz, szent már a tárgy nekem,
Oh e levélkékkel én annyit mulatok,
E levélkék fölött én annyit könyezem.

Itt van egy ibolya!... ezt már te küldötted,
Mikor a távolból sejtéd, avagy láttad,
Hogy én nagyon, nagyon szenvedek miattad,
Hogy értted engemet megölnék a vágyak,
S mintha ezerjófű lett volna e virág,
Egyszerre segített a sok vérző seben -
Oh ez ibolyával én annyit mulatok,
Ez ibolya fölött én annyit könyezem.

És e piros rózsá!... ezt már magad adtad,
Mikor arról szóltam: mint szeretlek téged!
Hallgató válaszul adtad-e e rózsát,
Vagy hogy mit jelent az, te tán nem is érted?
Szólj!... vagy ne, oh ne szólj! ne vedd el az üdvöt,
A mit e virág nyujt sejtésemben nekem...
Oh én e rózsával legtöbbet mulatok,
Én e rózsá fölött legtöbbet könyezem.

MEGMONDOM ÉN...

Megmondom én, csak egy szót szólj,
Megmondok én neked mindent,
A mi szépet, titkosat látsz
Az egekben, avagy itt lent.

Megmondom, hogy a szivárvány
A szerető isten karja,
Midőn édes szép gyermekét -
A földet ölében tartja.

Elmondom a csillagoknak
Bűvös bájos szép regéit -
Hogy azokban hű szeretők
Örök égő lelke fénylik.

Hogyha künn jársz a pusztákon,
S a nagy csöndnek hangját hallod -
Kérdezd: mi az, s én megmondom:
Hogy most egy virág sohajtott.

Elmondok én szép kis lelkem,
Megmondok én neked mindent,
A mi szépet, titkosat látsz
Az egekben avagy itt lent.

Csak azt, oh azt ne kérdd tőlem:
Hogy én téged mind szeretlek -
Arra nincs szó, nincs gondolat,
Azt nem mondhatom neked meg.

HARAGSZIK RÁD...

Haragszik rád az én anyám,
Az én kedves, édes anyám,
Szid is téged nagyon-nagyon,
Kivált ha én nem hallhatom.

Szeret engem az én anyám,
Az én kedves édes anyám,
S fáj neki, hogy kedves fiát,
Engem mindig búsulni lát.

NAGY, NAGY TITOK...

Nagy, nagy titok van a te lelkeseden,
De én e titkot meg nem fejthetem.
Földült vonásid szerte szórt betűk,

Kiolvasni azokból nem lehet:
Mi bántja és emészti lelkedet,
Mért vagy te oly szomorú mindenütt?

Nem ismerhetted a nyomort soha,
Lakásod fényes, magas palota,
És ifju vagy még, nem csalódhatál...
Mért rajtad hát ez örökös ború?
Miért hervadsz te olyan szomorún,
Te, a ki még nem is virulhatál!

Tekinteted merev és hallgatag,
Ha szólsz, csak gúnyra nyitod ajkadat,
De ha e gúnynak okát kérdezik,
Nevetsz, mosolygsz, hogy tréfa volt,
Hanem ki látja e mosolyt,
Inkább látná szemednek könyeit.

Szobádban könyvek és egy kis kereszt,
A te szobádnak minden éke ez,
Míg fényben úsznak többi termeid -
Itt zaj, multság, ott rideg falak,
Mik össze csak magaddal hangzanak,
Minden... de minden oly rejtélyes itt.

Élő talány vagy oly lány, ki miatt,
E forró szív is hideg lesz s kihalt -
Örökösen csak reád gondolok;
S első szerelmem elvész, mint mező,
Ha a borongó virágkereső
A rengeteg kutatásába fog.

JOBB IS...

Jobb is, hogy csak mint az árnyék,
Ugy kövessem életutad,
S hogy nyomodon áld valaki,
Ezt te soha meg ne tudjad.

Menj... s ne fordulj soha vissza,
Oh ne fordulj... mert legfőlebb
Rátipornál az árnyékra,
Mely most titkon áld és követ.

MÉRT NEM TUD...

Mért nem tud a patak szólni,
A holott én sokszor járok;
Oh mért nem tudnak beszélni
A hegyek, völgyek, virágok.

S kivált az én ábrándimnak
Szent tanyája, az a berek,
Mért nem mondja meg az neked,
Azt... azt... a mit én nem merek!

HAZATÉRÉS.

Az isten áldja meg még azt a folyót is,
A mely ide hozott, melyen hazajöttem:
Csakhogy egyszer én is
Sirok örömben.
Kis ház előtt állok, apám háza előtt,
Be-betekintek a kapu hasadékán,
S elgondolom; minő nagy öröm lesz majd benn,
Nem is várokoznak idehaza én rám.

Csendesen benyitok a kicsiny udvarba,
Régi ismerős fák, ismerős itt minden,
Míntha azt susognák,
Hogy: hozott az isten.
Fölugrik a kutya és elkezd ugatni,
De mikor elém ér, egyszerre elnémul,
Kétszer, háromszor is megtekint azután,
És farkát csóválva lábaim elé hull.

Én meg csöndesen az ajtó mellé állok,
Mit csinálnak ott benn, kíváncsian nézem:
Édes anyám olvas
Épen a karszékben.
Imádságos könyv az ő olvasó könyve,
Melyből talán nekem kér örömet, üdvöt,
Meg is hallgatta a jó isten imáját,
Mert a jövő perczben már kebelén csüggök.

A zajra apám is kijön szobájából,
Már messziről kezdvén, hangosan, hogy mi a?
S akkor látja csak, hogy
Megérkezett fia.
Kiveri pipáját, s aztán gondolkozik,
Hogy valjon mit mondjon nekem ujat, nagyot,
S utoljára is csak annyit tud mondani,
Hogy a bajszom megnőtt, egész ember vagyok.

És a szomszédok is mind-mind eljönnek,
Egyik a másiktól tudja, hogy megjöttem,
És egész koszorút
Fonnak körülöttem.

S nekem e koszorú jobb izüen esik,
Mint a mit valaha elismerés adott,
Hisz én szeretetért daloltam örökké,
Hisz én a szeretet, szív költője vagyok.

Végre kis hugom jön, az én szép kis hugom,
Ki szegényke eddig nem férhetett hozzám,
Szemében mosolygást,
Ajkán csókot hozván.
S míg a többi széled, ő mellettem marad,
Az álom szárnyai mig csak be nem fődnek,
Sőt még azután is hallom könyörögni:
Hogy maradjak itthon, ne menjek el többet!

ULÁSZLÓ.

Harsog a kürt, dobog a ló,
Repül, úszik a lobogó;
Szép hajnalon Buda alatt
A magyar had vágat, halad.

A nagy zajra fölélbrede
Szép Ulászló szerelmese -
„Rosz álmom volt - mond a férjnek -
Csakhogy itt vagy... oh úgy félek!

Azt álmodtam az éj alatt:
Hogy téged egy sas elragadt...
És mint galamb jöttél vissza
Az én váró karjaimba!”

„Álmod mély, és álmod magas...
Lelkesedés volt az a sas -
A galamb meg - más mi lehet?
Győzedelmes békét jelent.”

Harsog a kürt, dobog a ló,
Repül, úszik a lobogó -
Hős Ulászló Várna alatt
Vezeti a tüzes hadat.

Följár a nő a hegyekre,
Legmagasabb meredekre,
Onnét nézi, onnét várja:
Hogy jön-e már édes párja.

S a mint a távolba bámul,
Galambot lát egyszer távul -
Tiszta fehér... szép a galamb
Nagy örömmel haza szalad.

De Ulászló nem jött haza,
Otthon csak egy levél vala -
Fehér galamb... fehér halál...
Ah! az álom mélyen talált.

Néma a kürt, dobog a ló,
Összetörve a lobogó...
Király nélkül Buda alatt
A megvert had búsán halad.

ÉDES ANYÁM...

Édes anyám ölében van fejem,
Nem szégyellem én most se' magam itt,
Elhallgatjuk így szépen, kettesen
Az istenfecskék kedves dalait.
A fülemile az én madaram,
De most ne halljam én őt zengeni,
Most csak az istenfecskét szeretem,
Mert anyám ezt legjobban szereti.

Édes anyám ölében van fejem,
És nincsen bennem semmi akarat;
Oly a szeretet úgy megifjít,
Egész gyermekké teszem magamat.
És mindenre oly vágygyal hallgatok,
És mindent oly érdekléssel kérdezek:
Hogy hány galambunk van most összesen?
Hát a diófa hol van? kiveszett?

Édes anyám ölében van fejem,
S minden szavából annyit tanulok!
Oh ő nálam is többet szenvedett,
S így sokat tudhat, mit én nem tudok.
„Csak a nagy' szenvedélyeket kerüld,
Általuk a szív üdvéhez soh' se jut,
A boldogság kis örömeiből áll,
Kis csillagokból léssen a tejút.”

Édes anyám ölében van fejem,
S oly jól esik, hogy kissé feledem,
Elfeledem kínzó ábrándimat;
Halhatatlanság, hirnév, szerelem!
S rám mosolyognak kertünk fái mind,
A fecske, galamb, mintha mondanák:
Maradj te itt közöttünk jó fiu,
Nem teneked való a nagy világ!

OH DE MENNYIT...

Oh de mennyit néztelek már,
S mégis mindig egyre nézlek;
Minden perczben változol te,
Mindig nagyobb a szépséged.

Vagy tán ez a sok változás,
Nem is a te arczodon van,
Hanem én változom mindig,
Én szeretlek egyre jobban.

VISZONTLÁTÁSRA.

Ah, de mennyit gondolkozom:
Hogy fogadsz majd engemet,
Pirulva-e, elpirulva -
Mint napot a fellegek?

Vagy reszketve, mint a szellőt
A rózsafa lombjai,
S elsápadó két orczádnak
Rózsája fog hullani?

Vagy, miként a hegy patakját
A kősziklák ideleenn,
Ugy fogadod a megtérőt,
Egykedvüen, hidegen?

Vagy épen úgy, mint a vihart
A könnyelmű kis habok:
Az én lázas kitörésem
Csak neveted, kaczagod?

NEM TRÉFÁLTAM ÉN...

Nem tréfáltam én, a mikor azt mondtam:
Hogy jer, jer énvelem,
Menjünk el messze, messze,
Menjünk el túl a tengeren.

De hátha a tengerbe halnánk!
Mondád, s mosolygál erre te -
És megczáfoltad e mosolylyal
A mit mondál, lelkennek gyermeke!

Oh ily mosolytól megigézve
Nem zughatnának a habok,
Mélázó szép szemedben látnák
Az esthajnali csillagot.

S az egy pár szóra, a mit mondál,
A vihar lábaidhoz jönne el,
Hallgatni édes, csodás hangod,
Azt gondolván: egy hablány énekel.

Oh nincsenek, minők az én lelkemben,
A tengeren oly viharok,
És mégis lásd, én közeledben
Oly megadó, csöndes, szelid vagyok.

Nem tréfáltam én, a mikor azt mondtam:
Hogy jer, jer énvelem,
Menjünk el messze, messze,
Menjünk el túl a tengeren.

Ott nem ismer majd senki minket,
Ott nem lesz baj, ha én neked
Dal és virágnál
Nem adhatok mást, egyebet.

Nem is lesz ott az életünk más,
Csak virágzás, meg költemény,
Álomnak hiszed, mit ott érzesz,
Olyan boldoggá teszek én.

Bepirosítom, mint szellők a felhőt,
Sohajimmal borongó homlokod,
Kicsalom rá az öröm napját,
Örökös kedved, mosolyod.

Elkábitalak olyan boldogsággal,
A miről mostan eszméd sem lehet,
S ha ellankadtál, virágos párnául
Odaadom szívemet, keblemet.

S mig alszol, megterem lelkemben
A világon a legszebb költemény,
Ébredéskor, mint madár a hajnalt,
Majd ezzel köszöntelek én.

És ott ülök mindig lábaid mellett,
Miként a hab a part viráginál,
Kis kezedre is több gondot fordítok,
Mint országára egy király.

Oh mivé, mivé tennélek én téged!
Jer, jer leányka, jer velem.
Menjünk el messze, messze,
Menjünk el túl a tengeren!

KÉSŐ ÉJJEL...

Késő éjjel hazamegyek,
Nem is megyek, csak ballagok,
Pedig az idő oly borús,
Ugy elbujtak a csillagok.

Ugy elbujtak a csillagok,
Rájok jövén a fellegek,
Mint roszkedvű apa elől
A kis mosolygó gyermekek.

De azért mért mennék haza?
Hisz mi vár odahaza rám?
Egy pár rongyos könyv legfőlebb,
És aztán magányos szobám.

Csendes, magányos vagy szoba,
De mely csöndében is beszél:
Gúnyolva árvaságomat,
S azt kérdeve: hogy mért élek én?

Oh mint repülnék most haza,
Ha te várnál otthon reám,
Fehérruhában nyájasan
Kis gyönyörű, szelid leány!

Oh mint repülnék most haza,
Oh hogy dobogna most szívem!
Az-az... mit is beszélek így,
Nem... nem sietnék, úgy hiszem.

Hisz el se jöttem volna én,
Otthon enyelgenek veled,
Csókolva kicsi kezedet,
Öledbe hajtva fejemet.

HA VALAHOL...

Ha valahol társaságban
Rajtam egy kis vidámság van,
Csak rád kell gondolnom ottan,
Hogy mindjárt elszomorodjam.

S ha valahol búbánat bánt,
Nem kell más, csak gondoljak rád,
Hogy egyszerre kedvem legyen -
Oh de csodás a szerelem!

MARADJON EZ...

Maradjon ez sejtelemnek,
Fél igaznak, fél álomnak,
E szót, mely már ajkadon van,
Nekem soha ki ne mondjad.

Csüggjön az ott, mint a rózsán
Csügg a napvilágos harmat,
Én meg, mint a beteg lepke,
Hadd várjak rá, hadd szomjazzak.

E fél öröm, fél bánatban
Igy vagy te szép, így vagy legszebb,
Kedvesedet búban látva,
De tudva, hogy: érted szenved.

S így vagyok én legboldogabb,
Igy könyörgve lábaidnál,
Mikor a miért könyörgök,
Ah, az az üdv megvan immár!

VOLTAM ÉN MÁR...

Voltam én már boldog veled,
És te is voltál én velem,
Te már ezt el is feledéd,
De én soha sem feledem,
Az ég-csillaggal odafenn, -
Szívünk érzéssel volt tele,
Gyönyörű nyári este volt -
Emlékszel-e, emlékszel-e?

Mondám: szeretlek siromig,
Bár ezt nem érti meg szived,
Bár enyém soha nem lehetsz,
Bár most még szavam sem hiszed,
De hinni fogod egykoron,
Eljő annak is ideje,
És megfogtam kis kezedet -
Emlékszel-e, emlékszel-e?

S te nem vontad el tőlem azt,
Ez egyszer ottan hagytad, ott -
Ha az isten engem szeret,
Oh, úgy e percben meghalok.
Nem voltam még ily boldog én,
S nem leszek többé soha se,
Hogy könyezék, hogy reszketék!...
Emlékszel-e, emlékszel-e?

Mondtál azután dalt nekem,
Mít csak dalnak hitt volna más,
De énnekem minden szava
Ugy tetszett, hogy egy vallomás.
Hangod oly nagyon reszketett,
S szívem úgy tele volt, tele,
Mért ne hittem voln', hogy szeretsz?...
Emlékszel-e, emlékszel-e?

Másnap, mikor találkozánk,
Fogadtál, mint egy idegen,
Én rád tekintek lángolón,
S te elfordultál hidegen.
S szívem most kettős fájdalom,
Kettős bánattal van tele;
Mért játsztál velem akkor úgy?...
Emlékszel-e, emlékszel-e?

TE GYÁVA GYERMEK.

Te gyáva gyermek, ki egy szóra
Magába vonul s kesereg,
Te hős, ki sokszor átkot szórva,
A halált magad keresed;

Te király, kinek tornáczába
A számüzött esd, könyörög,
Te koldus, a kit megalázva,
Mig térdelél, más ellökött;

Te habzó tenger, melynek tükrén
Az sem látszik, mi legnagyobb,
Te tiszta tó, hol minden kis fény
Nagy lángoszlopként ég, ragyog;

Hol annyian temetve vannak,
Te hallgató, te pusztá sír,
Te bölcső, miben a fájdalmak
Ébredő csecsemője sir;

Te ifju, a kit nagy tűzében
Istenné tesz az akarat,
S ki mindenén megnyugszol szépen,
Te szegény, tehetetlen agg;

Te nagy világ, melynek határa
Túl a nap s csillagokon ér,
Te kicsi lap, hova csupán a
Szeretett lányka neve fér.

Te tisztán égő lámpa, melynél
Mindenki olvasni hiszen,
Te gyötrelmes, te örök rejtély,
Te megfoghatlan szív, - szivem!

LÁZAS ÉJSZAKÁK.

Bohó beszéd, hogy az idő
Begyógyítja a sebeket -
Az idő nem órákból áll...
Oh én oly régen szenvedek.

Már egy ezredév elhaladt,
Én istenem! még mennyi vár?...
Fájdalmas, nehéz éjszakák -
Oh csak tudnék alunni már.

A szoba olyan jéghideg,
Körülem mégis minden ég -
Mit adhat nekem a jövő,
Ha az övé nem leheték!
Halvány ajkáról egy mosoly,
Szemeiből csak egy sugár...
Kigúnyolt vágy, örült remény -
Oh csak tudnék alunni már.

De átkom volt az már nekem,
Hogy gyűlöljön, kit szeretek,
S kik rajtam csüggnek szeretőn,
Csak szánalmaim legyenek,
Oh vérzik egy szív érttem is,
És reám mindörökre vár -
És megszakad... szegény leány!
Oh csak tudnék alunni már.

Ugy félek, úgy ég homlokom...
Csak volna most itt valaki;
Oh hogy esnék most, jó anyám,
Áldott kebledre hajlani!
Olyan nagyon beteg vagyok,
Szivemnek annyi, annyi fáj -
Mért hagytam el kis házadat!
Oh csak tudnék alunni már.

De sok volt bennem, sok a vágy,
És mi lettem? egy töredék;
És önmagamát gúnyolom,
Hogy oly keveset teheték.
Pedig a forrás buzogott -
De medre nem nyílt, leste bár,
Igy szét fog futni nyomtalan...
Oh csak tudnék alunni már.

Itt elöttem egy könyv hever,
Olvasgatok... hisz mit tegyek?...
Ez is költő volt a szegény,
S megörült, annyit szenvedett.
Most fekszik úgy, mint más halott,
Egy, kettő sírjához kijár,
És azt mondják: ez jutalom!...
Oh csak tudnék alunni már.

A lámpa lángja föllobog
S e fény oly biztató, szelid;
Im! az embernek néha mily
Csekélység is jól eshetik.
Ha én gyógyulnék, istenem!
Tán öröm is van, a mi vár...
Nem, nem, soha... én meghalok -
Oh csak tudnék alunni már.

Mert lelke, ah ez megvakult,
Ön fényénél, - mely környezé,
És most, midőn fészket keres,
Téved éles sziklák közé.
És ott veszkődik nyomorún,
Mindent valamennyi vérzi bár...
A hajnal még oly messze van,
Oh csak tudnék alunni már.

NEM, NEM...

Nem! nem!... ennek hinni kell
Ha ez is csal, ez a homlok,
Megtágadom az ég-boltot
Fényes csillagezrivel.

Ha ez is csal, ez az arcz,
Akkor semmi, s minden veszve,
Ugy a világ örült eszme,
És az élet kába harc.

Oh nyujtsd újra karjaid,
S altasd el e fölvert lelket,
Dajkája a szerelemnek:
Nyájas, édes, drága hír!

VIOLA-ÁGY...

Viola-ágy, viola-ágy...
De jó a te édes anyád!
De jó a te édes anyád,
Hogy így minket mulatni hágy.

„Mulassanak, nevensenek,
Reá érnek, még gyermekek!”
Hej ha tudná: mit beszélünk,
Tudom lenne akkor nekünk!

GYERMEKNEK MONDASZ...

Gyermeknek mondasz... az vagyok,
Valóban gyermek lettem én,
Mióta tudom, hogy szeretsz,
Egészen újjá születém,
Elöttem a sok bú között
Már minden, minden összefolyt;
Oly új most nekem a virág,
S a dal, mit a madárka mond.

Gyermeknek mondasz... az vagyok;
A kincseket nem ismerem,
A mi egyedül boldogít,
Kis kezéd az, játékszerem.
S ha a fény mégis érdekel,
Szívem csak arczodnak örül,
Min olyan fény van nappal is,
Mint éjjel a csillag körül.

Gyermeknek mondasz... az vagyok,
Most oly furcsákat álmodom:
Fölöttem annyi csillag ég,
Kinálják velük homlokom,
Oh én a te szerelmedet
Nem érdeklém meg semmivel
S oly nagy dolgokról álmodom,
A miket nekem tenni kell.

Gyermeknek mondasz... az vagyok,
Oh bánt is ez, mint semmi nem:
Lásd, oly sok virágot szedék
A boldogságnak kertiben.
Ily sok virágra még kicsiny
Az én lelkemnek pohara -
Hová tegyem?... úgy remegek,
Ha egy szál is elhullana.

Gyermek vagyok én igazán,
Ugy szólnék, és nem merek,
Nem értették meg, azt hiszem,
Az én nyelvem az emberek.
Oh mért is van oly messze most
Az én egyetlen jó anyám!
Hogy volna mégis, a kinek
Boldogságom elmondanám.

NEM AZ A FÁJDALOM...

Nem az a fájdalom nehéz,
Mit a dalokból hallotok,
Az el nem mondott fájdalom -
Ez kínozza a dalnokot.

Mely elnémit, mint a vihar
Elnémitja a madarat,
S fölmagasít úgy, hogy kicsiny
A költőnek akkor a lant.

Később a dal már szólana,
De eltörpült a fájdalom,
Alaktalan lett, mint a táj,
Mit bé e távol hamva von.

S a költő büszkébb, magasabb,
Semhogy felőle szólana,
Ha úgy nem, a hogy éreze,
Sehogy se mondja el dala.

A bú aztán szivén borong,
Mint sűrű fátyol, melyen át,
Elveszti még az öröm is
Kedves, piros arczatát.

S eloszlani nem tud soha:
Marad belőle valami,
Mint lázas éjek álmiból,
Mit el nem tudunk mondani.

A költőbúban az nehéz,
Ezek az elfojtott dalok,
A mikről senki mit se tud,
A miktől én majd meghalok.

ITT, ITT SIRJAK...

Itt, itt sirjak-e lábaidnál,
Mint szikla mellett a patak?
Vagy elbújdossam messze, messze,
Ugy, hogy soha se lássalak;
És multam, és jövőmnek romján,
Ha mást nem bírok, nem lehet,
Megmentsem legalább kezedből,
Megmentsem büszkeségemet?

Vagy, mert kevés ez egy életre,
S csak rejtett kötés a seben,
Mitől ez tán még jobban vérzik,
Kioltsam végkép életem?
Vagy vessem magam az élveknél,
És legyek hitvány, nyomorult,
Hogy tudjam azt, mért van szivedhez
Számomra elzárva az út?

Vagy, mint a hitegetett gyermek,
Várjak tovább is, türjek itt?
Kész arany gyanánt olvasgassam
A reménység filléreit?
S midőn már haldoklom a vágytól,
Éltet adjon egy mosolyod,
Hogy újra szenvedjek, és tudjam:
Hogy belehalni nem fogok?

Vagy áldjam-e legnagyobb átkom:
Hogy téged megismertelek?
S elkábuljak a boldogságtól,
Mert egy léget szívok veled,
S kínjáért egész életemnek
Legyen az elég jutalom,
Hogy nyájas hangod, ha máshoz szólsz,
Nekem is szabad hallanom?

És lemondjak az üdvösségről,
Mert itt értem meg ég kegyét:
Hogy néha-néha szemeidnek
Mennyországába nézheték?
S ne érezzék mást soha semmit,
Csak egy haladó örömet,
Hogy engem is megér a szellő,
Mely arczáidon fürödött?

Nem, nem tudom, hogy mit csináljak!
Csak azt az egyet érzem:
Hogy szeretlek kimondhatatlan,
És hogy szenvedek végtelen.
S hogy egy szavadtól függ most életem,

Egy szótól a te ajkadon,
S e szót, ha még sokáig hallgatsz,
Már megérteni nem fogom!

FÖLDINDULÁS...

Földindulás mindenfelé...
Hova fussak? merrefelé?
Hova menjek? merre fussak?
Oh e falak összezúznak!

Hitem roppant szentegyháza
Össze van már régen rázva,
Halomban nagy gerendái,
Jobb alája nem is látni.

Reménységim ékes kertje
Kövektől van összeverve -
Szegény rózsák! mivé lettek
Alatta e nagy köveknek!

Csak szerelmem palotája,
Ez maradt még félig állva,
Másik fele ott a porba' -
Leüté a templom tornya.

S ha leomlik a másik fél?
Szivem ettől ugy remeg, fél;
Hova menjek, hova fussak?
Oh e falak összezúznak!

LEMONDANI...

Lemondani, lemondani,
Könnyü nektek ezt mondani;
Oh az nagyon könnyü lehet;
Igy beszélni, szólni nektek,
De az én sok búm, könyeim
Boldogságot követelnek.

Lemondani, lemondani,
Könnyü nektek ezt mondani:
De a mikhez nevét kötém,
A rózsza, a csillag, a nap -
Oh egészen mást mondanak,
Ők szeretni tanítanak.

Lemondani, lemondani,
Könnyü nektek ezt mondani;
Reátok ő nem mosolygott,
Nem fogta meg kezeteiket,
Oh ti még azt nem tudjátok:
Egy mosolyban mennyi lehet!

Lemondani, lemondani,
Könnyü nektek ezt mondani;
Hanem mi lesz majd nélküle,
Mi lesz énnekem az élet?
Lemondani... lemondani...
Ha tudnátok, hogy mit kértek!

SZENVEDÉSEK.

I.

A miért te oly jó voltál,
Én bánatot adtam neked,
Piros sebet rózsák helyett.

Lelked, ezt a szent galambot,
Mely sebezve repült felém,
Még mélyebben általverém.

A miért te annyit védtél,
Én mindennek kitevélek,
Hogy miattam üldöznének.

S mindezt azért, hogy megmentsem
Hiúságom, büszkeségem,
Oh szégyen rám! örök szégyen!

II.

Nyomorultabb lettem, mint a tiport féreg,
De az égtől még több kínszenvedést kérek,
S hogy e kínok között, ne halhassuk még meg.

Illatos lett szobám, mint a szentek sírja,
Nap és éj úgy talál fájdalma közt sirva,
De vétkemet mindez lemosni nem bírja.

Van még ember, ki rajtam szomorkodik,
Jó barát, ki velem most is kezét szorít?
Legyek én elhagyva, megalázva porig!

III.

Kereslek mindenütt, hanem nem talállak,
S mikor kerülnélek, mindenfelé látlak,
Oh minő halvány vagy, mint az éji árnyak!

Fölemelve fejed... pedig annyi bút hord!
És kezedet mégis bocsánatra nyujtod,
De hallgató ajkad... oh ez iszonyút mond!

Ne mondd ki, ne mondd ki, szívemet széttörnéd,
S nem imádkozhatnám éretted örökké...
Oh tudom, de ne mondd, hogy nem szeretsz többé.

IV.

Nem, nem! - nem én valék,
Más volt az, a pokol, vagy ég,
Kik így bánhattak te veled -
Tán, mert szívemben viselém...
De nem én bántalak, nem én,
Oh én nagyon szerettelek!

Ők megboszulni akarák,
Hogy annyi láng, oly sok világ
Egy kis szívben is lehetett,
S kitörve mind elégeték.
A mit találtak: hit, reményt,
És egyetlen szerelmedet!

V.

De nincsen semmi nélküled!
De puszta minden kívülled -
Egész világom romba dült,
Romokon járok mindenütt.

S a pusztán, e kietlenen
Mégis van örömem nekem,
Ha, a kik szólnak te veled,
Még azokkal beszélhetek!

Oly jó egy arczon látni még
Azt a szép boldog égi fényt,
Azt a sugáros meleget,
Mit lelked napja rávetett.

De örömem egy percnyi csak;
Átváltoznak a sugarak,
S büntető villám lesz, a mi
Másnak a nap sugárai.

Mentsetek meg, oh mentsetek!
Ne lássam veszteségemet,
Oh e fényes villámok ott,
Bevilágítják a romot.

VI.

Boldog az a szolga, ki ott van melletted,
Boldogok ágyadon a kis párnapelyhek,
Az elzárt madarak fölötte fejednek.

Irigylem sorsukat... de mért irigyelem?
Hisz ők segítenek a szenvedő betegen,
Jobb lelkük van sokkal azoknak, mint nekem.

Szolga, ha szomjazol, vizet nyujt teneked,
A kis párnapehely reád száll, s enyeleg,
Mond az elzárt madár vidító énekét.

Én meg elhagytalak a legnagyobb bajban,
Oh pedig, hogy csüggött bágyadt szemed rajtam,
Oh én örült, vétkes, oh én háladatlan!

VII.

Ereszd le a függönyöket,
Leszállt az éj, a nap kihalt,
Lámpád fénye az ablakból
Az utczára ide kihat.

Ereszd le a függönyöket,
Mert ha ott jársz, sokszor látlak,
Oh ha tudnád, mint lettem én
A te elhuzódó árnyad.

Ereszd le a függönyöket,
Mert az fájni fog majd nekem,
S a vétkesnek nem öröm kell,
Hanem bánat, töredelem.

VIII.

Tudom, vádolnak virágid,
Hajlott fővel intnek:
„Látod, látod, ő érette
Mért hagyál el minket!

Most már te is hervadsz velünk
Szegény, szegény szép lány!”...
Oh előtted a porszem is
Vádat mond már én rám.

Csak a holott értted omlott
Köncsepjeim vannak,
Szobádban a márványasztal,
Csak az... csak az hallgat!

IX.

Oh hogy a mit mások tettek,
Megboszulnom rajtad kellett;
Rajtad, a kit fájó szívem
Oly egyedül szeretett,
Szánj meg engem, szánj meg engem,
Őrült, a ki így tehet.

Nem is tudom, hogy mit kérjek,
Mi moshatná le e vétket;
Te megbocsátsz... oh mert jó vagy,
Mint a napnak mosolya,
Megbocsátsz... de én magamnak
Nem bocsátok meg soha!

X.

A takaró hideg, kemény lett a párna,
Tudom, hogy meghalok, tudom nem sokára,
Oh lelkem ez órát de epedve várja.

Az én reményeim csak az égben nyílnak,
Vár rám a felhők közt az a piros csillag,
Mint tévedt utasra világító kis lak.

A te csillagod is nem messzire van ott,
Tudod az, a melyik oly szeliden ragyog,
Oh jőjj oda, ha majd a földet itt hagyod.

Oda tán nem jön el semmi földi emlék,
Ha az én vétkeimet te ott elfelednéd,
Oh ha én még egyszer ott a tied lennék!

MIKOR ÜLÉNK...

Mikor ülénk a kandallónál
Szomorú őszi éjjelen,
S én csörgő patakokat láttam
Üdvösségemnek tavaszában -
Mert regét mondál énnekem;

Mikor egy virággal a kertben
Ugy boldogítál, tudod ott...
Mikor nekem fáj az az eszme,
Hogy volt szívemnek olyan percze,
Melyben nem értted dobogott;

Mikor vártál fehér ruhában,
Ugy öltöztél, mint kértelek,
S oly szép valál, hogy szinte féltem,
Hogy vándorangyal vagy, kit égben
Egyszer csak megirigylenek;

S mikor megleptelek, az erdőn,
S te magadat elárulád,
Mikor megtudtam - oh én boldog -
Hogy te azt a lelken hordod,
Ki vágyani sem mer, csak imád;

És mindig, mindig egyet mondtam,
Csak azt mondtam teneked:
Hogy a jövőben bármi érjen,
Ez egy pár percért egész éltem
Kinjait, s mindent feledek;

És nem hazudtam, bár azóta
Közöttünk minden szétszakadt,
Bár annyi kín ért értted engem,
Hogy nincsen üdv se föld-, se menyben,
Mely azokért jutalmat ad.

Bár egészen megtört a bánat
Most is, ha visszagondolok:
A kandallónál... meg az erdőn...
Nehéz pillámra egy könnycsepp jön -
És sápadt arcom mosolyog.

HA SZERELMŰNKRŐL...

Ha szerelmünkről szólok újra,
Jól tudtam, hogy nem értesz, és
Előttem volt már ajkad gúnya, -
De kerestem e szenvedést.
Nekem a feldult multak romján

Csak büszkeségem maradt...
De láttam, hogy neked ez is fáj,
S eléd tevém, hogy eltapodd.

De így miért ne tettél volna?
A mult neked rá jogot ad;
Hisz te borítottad vállamra
A boldogságnak biborát;
Mikor úgy könnyörgék melletted
Fájdalmim sötét mezibe',
Hogy biborom most újra elvedd,
S koldussá tégy, ez semmi se.

Levél valék egy mély bú fáján,
Sodort levél, mely már lehull,
Alattam a sarat is látám,
És fájt ez a hely - siromul.
Te észrevetted e fájdalmat,
És megmented e levelet,
Lelkeden az égbe ragadtad...
Bűn-e az, ha most elveted?

Nem... nem mondom már, hogy szerettél,
Nem mondanám ezt semmiért;
Jobban fájna ez mindeneknél,
Hogy téged emléke is sért.
Valóban... nem is szerettél te,
Csak egy-két virágot adál...
Hanem a költő egész élte
Képzeltő ábrándokbul áll.

És talán én se szeretélek,
A költő vére egyre forr,
S hazugság: hogy ez ifju élet
Koczkán volt értted annyiszor.
Kivánd, kivánd, s én kikiáltom,
Ha mentve hiszed magadat;
Te kivüled úgy sincs világom,
Mindegy: örültnek tartsanak.

Csak ne hinném, hogy feledésed
Nem sokáig fog tartani,
Hogy fölszáll még a fényes lélek,
Mít porhoz köt most valami.
Csak hinném gúnyát ajakadnak,
Csak hinném, hogy e gúny: tied,
Hogy nem hasad ketté szived!

FELEDSZ...

Feledsz, feledsz, elfeledsz már,
Nem is gondolsz én reám;
Kivetettél a szivedből,
S azt hiszed: hogy méltán.

Nem, nem, nem is vetted ki,
Ott veszttem el mélyen,
Ugy, miként a napnak képe
Merülő örvényben.

Eliteltél... és elvetted
Reményeim éltét,
Ki, mi voltam, mit vétettem?
Emberektől kérdéd.

Mi voltam én neked egykor:
Ne embertől kérd meg,
Azok előtt úgy szeretni,
Mint én tudok, vétek.

Itt e zajban, a hol most vagy,
Ott senki sem érez,
Menj ki, ha majd újra tavasz,
Ujra verőfény lesz;

Ha a világ játékába
Belefáradsz végre,
S régi vágyad visszahí a
Természet keblére.

Akkor egyszer, csak még egyszer
Gondolj reám ottan,
S kérdezd meg a némaságtól:
Hogy neked mi voltam!

AZ APA.

(Ballada.)

Békesi-czimerrel van a mező fedve,
Báthori hadai ott jönnek ügetve,
Ha csak magam volnék, közējük rohannék,
S kivágnám magamat, avvagy ottan hálnék.

Várunk felett jóslón víjjogott a kánya,
Jól mondta az anyja: hogy előre látja...
Gyenge még a karja, mosolygó az arcza,
Nem való, nem való még ily ifjan harczra.

Kössétek, poroszlók, két kezemet hátra,
Hanem, hadnagy uram, fiamat ne bántsa,
Hisz olyan ifju még, bizony egész gyermek,
Egy kis szoritástól mindjárt vére serked.

Porkoláb! ha volna csak egy kicsiny párna:
Hetek óta vagyunk e börtönbe zárva,
Nekem fejem alá ez a kő is elég,
De e szegény gyermek hova hajtsa fejét?!

Birák, hadi birák, jól megfontoljátok,
Bizony le nem vágta egy fél katonátok',
Ugy vittem magammal, nem tudta mi végett,
Ha engemet nem is, csak őt kimélnétek.

Köszönöm, hogy mégis őt vesztik el elébb,
Vigyázz hóhérmester, jól vágd le a fejét...
Iszonyú, hogy ugrál szép feje a pászton -
Csakhogy ő nem látja az én vérhullásom!

HOGY KÁROGNAK...

Hogy kárognak, mint a varjúk,
Hogy hirdetik a telet!
Hogy örülnek, hogy közöttünk
Már mindennek vége lett.

Ha mosolygasz, azt beszélik:
Mindig, mindig mosolyog!
De miért ne mosolyogna?
Hisz feledni lány-dolog.

És a mikor szomorú vagy,
Erre is gúnyt mondanak:
Máson töröd fejedet már,
Vagy tetteted magadat.

S ha nem látják sem bánatod,
Sem pedig jó kedvedet,
Azt beszélik: meghidegült,
Vagy tán so' sem szeretett.

Hát teneked én felőlem
Mit beszélnek, képzelem -
Oh hova lett az a titkos,
Az a magas szerelem!

Porban fekszik, mint a szép sas,
Mely golyótól hullt alá,
És most, hogy tör, oh hogy siet
E sok hitvány hangya rá!

CSAK HOGY ITT VAGY...

Csak hogy itt vagy édes anyám,
Soha sem várt még így fiad,
Oh most érzem csak igazán,
Most érzem, hogy nekem mi vagy.

Halvány vagyok ugy-e nagyon?
Szívem most egy nagy kint állt ki -
De csak hogy te itt vagy anyám,
Nem fog már az többé fájni.

Sokat veszték... ne kérdd, hogy mit,
Talán mindent e világon,
De én erre készen voltam,
Hogy azután ugy ne fájjon.

S most csak a sok elfojtott köny
Égeti még a lelkemet,
Mít a férfi nem sirhatott
Boldogsága sirja felett.

De most előjöhet a köny,
Te előtted mért szégyelném?
Szabad sirni a gyermeknek
Édes anyja édes keblén!

ORCZÁIDNAK RÓZSÁIVAL...

Orczáidnak rózsáival
Reményink is mind elhulltak;
Mért szenvedsz te?! lásd e könyek
Szememben most elárulnak.

Elárulják szerelmemet,
Mint örvényt a forgó habok,
Tudja itt már mindenki, hogy
Én a te kedvesed vagyok.

Oh mért szenvedsz?! oh avagy én
Mért szeretlek olyan gyengén:
Nyomorúlt szív, mely így érez,
Melybe még egy titok sem fér.

Sár lesz már most könyeimből,
A te megsíratott búdból,
Oh, ha látnád, mit tesznek itt,
Hogy engemet minden gúnyol.

Szivem egy seb... s homlokomon
Valami oly nagyon éget;
Ah istenem! ez a sok gúny
Engemet már örültté tett.

Vérező szív... égő homlok...
Nincs előttem többé semmi...
Bocsássa meg nekik az ég,
A mit az örült fog tenni.

NEM JÖVŐK EL...

Nem jövök el soha többé,
Csak most egyszer visszatérjek,
Kínos így átvirasztani
Messze tőled, éjről éjre;

Csillagtalan éjszakákat...
És mellé még gondolni azt:
Hátha más most szenvednek
Szép csillaga mellett viraszt.

És sejteni, hogy te víg vagy,
Míg én itten úgy szenvedek -
Most valaki rád mosolygott...
Most megfogták kis kezedet...

Most a vidám társaságban
Nagy nevetés, kacaj támad:
Talán engem nevetnek már -
Hogy egykor lábadnál láttak.

Oh kínos így: király lenni,
Ki messziről harcot folytat,
S nem tudja, hogy mire ébred,
Talán koldus is lesz holnap.

Nem jövök el soha többé,
Csak most egyszer visszatérjek -
Ne szóljatok bizalomról:
Nem szeretett, ki nem féltett.

SZERETNÉM...

Szeretném, ha porban volnál, megvettelve,
Oh mi forrón ölelnék kebelemre!
Mint napsugár fölemeli a harmatot,
Föl a fáknak tetejére, hol úgy ragyog.

Szeretném, ha bujdokolva, nem ismerve,
Bolyonganál, mint az ér, ha nincsen medre;
Ez a félig megrepedt szív de jó volna,
Hogy a bolygó, úttalan ér folyjon oda.

Vagy lennél úgy, mint anyátlan kicsi gerlék,
Minden nélkül, hogy mindened én lehetnék,
Álmod álma, lelked lelke, szived szive,
Volnánk bárhogy a világon... oh csak így ne!

Te fenn ragyogsz, mint a csillag, én meg alant,
Nem vehetek tőled el, csak fájdalmakat,
A boldogság megalázna, összetörne...
Nekünk válni, el kell válni... mindörökre!

BALASSA DALNOK A HÉT-TORONYBAN.

Nem is fájhat, már azt hívém,
Nem is fájhat, már bármi érje,
És im egy vándornak hirén
Megint kicsordul szivem vére.

Nem hiszek már, azt gondolám,
De ime szivem fájva dobban,
És gúnyos vádat mond reám:
Ismét hívék, ismét csalódtam.

Oh mert nevetség hinni már,
Hogy jobb nap is jön a magyarra,
Egén villám volt a sugár,
Utána több felhő takarja.

Jaj ott a hármás hegy kerül,
Hol a Duna hullámi zúgnak,
Apa fiának nem örül,
Nem gyermeke ez, hanem uj rab.

Sirhatnak ott csak az anyák,
Ha lányaik bájjakkal telvék:
Hogy szivük szüzi magzatát
Idegen karjába nevelték.

S zokoghat ott fiúcska, lány,
Minden falat kenyérke mellett,
A melyet apjuknak talán
Szerezni árulással kellett.

De nem sir ottan senki sem,
A régi sirt, az uj megszokta,
Miért is sirnának? hiszen
Csak mosolyogni tud a szolgálga.

Nem, nem jaj ottan senkinek,
Eztán is érje őket bármi,
Csak a költőnek jaj, kinek
A szive milliók helyett
Tud érezni, szenvedni, fájni.

MILY SZÉP...

Mily szép, terebélyes amott az a fa,
Tündérkezek ágait összefűzék,
Törzsét is a lombok úgy eltakarák,
Mint a sűrű fátyol a zárda szüzét.

Gömbölyded ivet vet alakja - talán
Órjási bokor, nem is annyira fa,
De lepke nem áll soha meg tetején,
Nem hat bele néha se napsugara.

Tán elkerüli maga a vihar is,
Vagy-csak kívül éri, és ott se nagyon,
Mig benne, sötét, örök árnya alatt
Végetlen a béke, a csend, nyugalom.

Mily jó siri bék' helye lenne ez árny,
Szivnek, mely az emberit úgy gyűlölé,
Hogy a temetőbe' se lenne nyugodt,
Oda jutva a csontja a többi közé.

HA ÉN EGYKOR MEGVÁLTOZNÁM...

Ha én egykor megváltoznám!
Oh hogy szólhatsz így nekem,
Most, a mikor már oly régen
Nem merengtem képeden.

Mikor a mért szemeimből
Annyi, annyi könny szakadt,
Kezed fogni, reád nézni,
Ujra, újra mind szabad.

Ugy-e tréfálsz!... oh hisz másképp
Nem mondhatnál ilyeket,
Tudod te azt jól, hogy nekem
Megváltozni nem lehet;

Hogy akkor is szerettelek,
Mikor nem ismertelek.
Szivem, lelkem átbujdostad,
Mint a láz az ereket;

S akkor is, ha meghülhetnék,
Szivemben lesz alakod,
Mint a tó végső virága,
Mely tükrére ráfagyott.

Minek szólsz hát változásról,
Oh minek szólsz énnkem,
Irigyled tán az üdv fényét,
Mit itt látsz most képemen?

Vagy lelkemet félted tán... hogy
Nagy fényében megvakul,
S kérkedésid azért adod
Üdvösségem árnyaul?!

GYÖNGYVIRÁG.

Majd én mesélek teneked,
Édes kis beteg gyermekem,
Hogy mint termett a gyöngyvirág
Először a rengetegen.
Majd én mesélek teneked,
Csak hajtsd vállamra fejedet,
Az éj így jobban elmulik
S a nappal enyhét ad neked.

Volt - volt egyszer egy vén király,
S annak egy szép kis gyermeke,
Mint arcza bájjal, szive oly
Sok, sok érzéssel volt tele.
A király lánya egy szegény
Ifju apródot szeretett...
- Oh istenem! oh istenem!
Csak te ne lennél oly beteg.

A király erről nem tudott,
És szólt hozzá egy reggelen:
Hatalmas ur esd kezedért,
Férjhez mégy hozzá gyermekem.
A lány nem szólott, s a király
Azt hitte: ez jó felelet...
- Így édesem, add, add ide
Kezembe kicsi kezedet.

De a királylány bánkódott,
S egy nagy köny égett szemiben;
Az apród látta a könyüt,
S ki nem is remélt, - már hiszen!
Oh az apródnak szive is
Titokban értte dobogott...
- Mi jó nekem, mi jó nekem,
Hogy ajkad kissé mosolyog.

S eljött az eskü ideje,
Eljött a gazdag vőlegény,
És gyémánt-rózsákat hozott,
Hogy viselje ő majd fején.
De a ki hordja azokat,
A szép menyasszonyt nem lelél!...
- Hisz nem is tarthat ez soká,
Hisz te már annyit szenvedél!

A király indulatra gyult,
Szégyen s haragtól egyaránt...
„Lánczon hozzátok vissza őt,
A hálátlan, a rossz leányt.”
De a szolgálknak ezrei
Haszontalanul keresék...
- Tán elaludnál édesem?
Vagy folytassam még e mesét?

Hát hol is, hol is hagytam el...
A király lányát nem lelék,
És szomorú lett a király,
A mily haragos volt elébb,
És monda: a ki megleli,
Koronámmal neki adom...
- Nézd, nézd, a hajnal közeleg,
Már piroslik az ablakon.

Királylányt sokan keresék,
De mint az apród, senki ugy,
Az éjt is nappallá teszi,
És bokorba, tövisbe fut.
Már csügged... csügged... s ime most
A kedves nyomát megleli...
- Gondolnád-e, mi volt a nyom?
A királyleány könyei.

Minő a rejtett köny vala
A királyleány szemiben,
Az apród oly virágokat
Látott az erdő széliben.
A királylány könyeiből
Fehér gyöngyvirág fakadott;

A merre csak ment, sirt szegény,
És így maradt a nyoma ott.

A fáradt apród erre már
Sokkal könnyebben boldogult,
Csak ment a gyöngyvirág után,
Mig végre elveszett az út.
S barlangba' lelte kedvesét,
Szegényke ott élt gyökeren...
- Oh mosolyogj, oh mosolyogj,
Édes kis beteg gyermekem!

Volt aztán öröm annyi, hogy!...
Hát mikor haza értenek!
A király megtartá szavát,
Az apród lánya férje lett.
És most is élnek boldogul,
Ha ugyan meg nem haltanak...
- Hisz már egészen földerült
A szemed, arczod, ajakad!

Oh eljön már a gyógyulás,
Oh hidd, közel van, eljön az,
A te halvány arczodra is
Rózsákat hoz majd a tavasz...
És akkor majd künn a gyepen
Zöld fák alatt mesél neked,
Ki tél-tavaszban egyiránt,
S örökké csak téged szeret!

CSAK VISSZA, VISSZA HOZZÁD...

Csak vissza, vissza hozzád!
Mít érnek itt e tájak,
E gyönyörű szép tájak,
Ha tégedet nem látlak.
Ha nem mondhatom néked,
Nem mondhatom: hogy nézzed,
E holdas tó, e halmok,
S amott a fák mi szépek!

Nem gyógyulok meg én itt,
Rám itt a lég is elvesz,
Csak ott van az áldó lég,
Csak ott, hol te lehellesz.
Még az a susogás is
Léptid nyomába támad,
Miért én itt hiába
Könyörgök minden fának.

Ugy alszik itt a szellő,
Oly nyugodtak a lombok,
És nem enyhíti semmi,
Csak ég, csak ég e homlok.
Oh hogy állitanád meg
E hullámit a vérnek,
Csak csodás kis kezeddél
Te egyszer érintéd meg.

S csak már a levél hullna,
Ugy tán boldogabb lennék,
Minden szálló levéltől
Én teneked izennék.
De nincs is talán annyi
Sok levele a fáknak,
A mennyiszer én áldlak,
És sohajtok utánad.

TÁVOLBÓL.

Köztünk még a messzeségnek
Átláthatlan köde kékül,
S én előre reszketek a
Viszontlátás örömétül.

Hova majd lehajtod fejed,
Szivem olyan-olyan meleg,
S kezem a te kis kezédért
Már előre nyúl, és remeg.

Ajakam már félig nyitva
Csodálatra, édes csókra,
S az elzárult ajak helyett,
Mit érezek, szemem mondja.

Elbeszéli a vádakat,
A sok vádat magam ellen,
Mért hagytalak úgy el téged,
A világba minek mentem.

Elbeszéli: mit tanultam,
Azt tanultam én virágom,
Hogy te vagy szép, te vagy minden,
Minden ezen a világon.

Ábrándjaid szép zöld erdők,
Ajkad virág, szavad patak,
Gondolatid magas hegyek...
Minden, minden vagy te magad.

És én, mint a boldog: pásztor,
Itt fogok most megpihenni,
S zöld erdőmtől, virágimtól
El nem vihet többé semmi.

MARADJON ÖRÖKRE...

Maradjon örökre
A homlokod ilyen,
Ilyen tiszta, sima,
Mint az ég tavaszkor,
S a gondok felhője
Szálljon az enyimre,
Az én homlokomra.

Ez a fehér kis kéz
Semmihez se nyúljon,
Énnekem maradjon
Minden, minden munka;
Csak virághoz nyúljon
S engemet öleljen
Az a fehér kis kéz.

És ez az édes hang
Soha mit se kérjen -
Szemeidből lássék
Minden, minden vágyad,
És teljesüljön be.

Az az édes szép hang
Csupán egyről szóljon
Azt susogja mindig:
Hogy te szeretsz engem
Még a siron túl is!

HOGY A VIRÁGOK...

Hogy a virágok elhervadnak,
S lehullnak a fák galyjai...
Ne félj, ne félj, a mi szerelmünk,
Az örökké fog tartani.

Mi a virágot véstől óvna,
Nem nyerhetett az oly szívet,
Lásd! szépségednek mulásában
Én nem hiszek, én nem hiszek.

Te mindig az lész, a mi most vagy,
Örökre az lesz énnekem:
Az én kis ártatlan mosolygóm,
Az én kicsike gyermekem.

S én az leszek neked örökre,
Örökre az, mi most vagyok,
Kit a hamvadástól úgy féltesz,
A te reszkető csillagod.

Hogy a virágok elhervadnak,
S lehullnak a fák galyjai -
Ne félj, ne félj - a mi szerelmünk,
Az örökké fog tartani.

Oh annyi köt már össze minket,
Öröm, bú, annyi!... nézd csak ott
Mögöttünk immár észrevétlen
Egy egész világ támadott.

Illatos mezők, fris források,
Oh, nézz csak oda édesem,
Az a mi multunk szép világa,
Mely el nem veszhet soha sem.

S fátyolt reá az éj se vonhat,
Emlékünk tüze ott lobog,
E tűz mellett mi vagyunk ketten
A boldog éji pásztorok.

Hogy a virágok elhervadnak,
S lehullnak a fák galyjai -
Ne félj, ne félj - a mi szerelmünk,
Az örökké fog tartani.

HOGY ELHALLGATTAK A DALOK...

Hogy elhallgattak a dalok,
Mik azelőtt zengének;
Lásd, lásd, tied volt egyedül
A világban járt ének.
Most világuk egy kis szoba
A kiömlő daloknak,
Miket sokszor nem is a lant,
Egy tekintetem mond csak!

Oh de szép a költészet így,
A te meleg szivednél,
Hol oly nagy értelmet lehel
A legkisebbik csép vér;
Hol minden úgy megértve van,

Mit lázasan kiejtek,
S ölelő karod koszorú
Reád hajló fejemnek.

SZILÁGYI ERZSÉBET.

I.

Oh mi szépen leng a zászló!
Oh mi szépen fénylik a kard!
Eressz anyám engem is el
Szép vitézek seregivel.

Nem lehet az édes fiam,
- Mond az anya lassú hangon -
S férje után, ki már távol,
Kendővel int ablakából.

Oh mi szépen szól most a kürt,
Hallod anyám? oh eressz el!
Meglásd, majd mit hozok néked,
Napkeletről, gyöngyöt, éket.

Van énnekem elég gyöngyöm,
- Mond az anya szomorúan -
És valóban, sötét szeme
Fényes gyöngygyel, könnyel tele.

Hányszor mondtad édes anyám,
Hogy megtennél mindent érttem,
Oh bocsáss a vészbe, harcza -
S kipirul a gyermek arcza.

Kicsiny vagy még én magzatom,
Kicsike még katonának,
El nem birná gyenge karod,
El nem birná még a kardot.

Oh dehogy nem - mond a fiu,
És levesz a szegről egyet:
Nagy Hunyadi súlyos kardja,
Vér-rózsákkal van kirakva.

Aztán vágni próbál vele,
Először is kelet felé -
Hanem nehéz, izmos a kard,
Le a földre huzza a kart.

Örömköny a nő szemében -
Mátyáséban pedig szégyen;
Rivalg a kürt távolról még...
„Istenem! csak nagyobb volnék!”

II.

Megnőttél már édes fiam,
A ki eddig visszatartott,
Maga anyád mondja már most:
Hogy kösd föl a harczi kardot.

Vitéz apád, hős testvéred,
Mind a kettő a föld alatt,
Feledtesd el mind a kettőt,
Mind a kettő légy te magad.

Fényes neved van már most is,
Fényes név a magyar neve! -
De te tedd még fényesebbé,
Hogy a nap sápadjon bele.

S borúljon le előtte mind,
A ki csak él a világon:
Mint a csengetyű szavára
Hit beszéljen, ész megálljon.

Ne legyek én többé anyád,
Ne is szeress engem soha,
Édes hazád most az anyád,
Én pedig csak egy mostoha.

Csak azt imádd, csak azt szeresd,
Annak neve, annak képe
Álljon mindig szent oltárként
Szived, lelked közepébe’.

És hogyha kell, halj meg értte,
Halj meg értte, én nem bánom -
Ha a szívem megszakad is...
No most az isten megáldjon.

SZÜLEIM ARANYLAKODALMÁRA.

Bokrétás vőlegény, koszorús menyasszony,
Ifju párok, a kik most esküsznek talán:
Hej régen volt már ez, épen fél századja,
Egyik édes apám, másik édes anyám.
Bokréta apámon, koszorú anyámon,
Hogy a jó isten ezt megengedte látnom!

A kis zajtalan ház tele van most zajjal,
Gyermekek, unokák jöttek az ünnepre,
Mi a kezeiket hintjük forró csókkal,
Arcukat a kicsik, rájuk csimpeszkedve;
Bokrok és virágok a két agg fa körül,
Harmat és napsugár: mind könyez és örül.

Hogy a kicsiny laknak megjött a jutalma!
Mert nem volt még ennél soha se tisztább lak,
Nem ismerték itten talán hallásból sem
Büneit a büszke, fényes palotáknak;
Itt lakott a hűség, becsület és erény,
Hány helyen kerestem s tán csak itten lelém.

Itt lakott a földön legáldottabb anya,
Gonddal, ápolással, szeretettel tele,
Jóság, minőt a föld soha többé nem szül,
Minőt el nem képzel a költészet, rege,
Ki mindig áldozott, s nem tudta, hogy áldoz,
Hasonló a vérét odadó madárhoz.

És itt bölcselkedett az én édes apám,
Szívében szent hittel, ajkán igazsággal -
Gyermeksziveinkbe lelkéből az eszmék,
Mint harmat a földbe, szivárogtak által;
Igy nőttünk fel itt mi, ilyen szülők mellett,
S szétmentünk azután, hogy az idő tellett.

De most összejöttünk az ünnepre íme -
Mindannyian hálánk s örömünket hozva,
S oh, ugy-e szüleink, nézzetek csak föl ránk;
Homlokunk egyenkint mindannyinak tiszta.
Annyi gyermek s egy se hozott szégyent rátok,
E nagy ünnepen ez legszebb koronátok!

ELMENTEM.

Elmentem a fenyvesbe, hol
Égig ér a hegytetőzet,
S forrás omlik, mely meggyógyít
Vérző szarvast, vérző őzet,
S kérdezem: hogy meggyógyít-e,
Mint az enyém ily mély sebet?
És a forrás tompán zugva
Azt felelte, hogy nem lehet.

Elmentem a szép erdőbe,
Hova a vándorok járnak,
Keresni az enyhet, árnyat,
A nagy, sötét, lombos fákat,

S kérdem őket: nyugodalmat
Lelek-e én, még egy helyütt?...
És a lombok tagadóan
Csóválták meg sötét fejük.

Fölnéztem a nagy egekre
Szakadt szivvel, izzó fővel,
Oda, honnan vigasztalást
Annyi hívő, szenvedő lel,
S kérdem: hogy meggyógyítja-e
Az én nagy-nagy szenvedésem?...
S némán szólt a végtelenség:
Nem gyógyítja meg az ég sem!

Megláttalak ekkor téged,
Te gyönyörű áldott angyal,
S meggyógyítál engemet egy
Nézéssel, egy szavaddal.
Visszaadtad, a mit többé
Mi sem adott volna nekem -
Én gyógyító szűz forrásom!
Enyhe erdőm! áldó egem!

ESKÜ.

Nem egy hideg oltár előtt,
Hová annyit vitt az érdek,
Hiúság és önámítás -
Nem ott esküszöm én néked.

Itt esküszöm a szabadban,
A hol minden fűszál érez:
Esküszöm, hogy szívem minden
Dobbanása a tiéd lesz.

Itt esküszöm e rózsára,
Mely miként te, ugy mosolyog:
Hogy előttem semmi kedves
Nem lesz, csak a te mosolyod.

Esküszöm a csermelyre, mely
Itt kanyarg a mező felett:
Hogy így veszem én is körül
A te egész életedet.

Esküszöm ez árnyas lombra,
Mely egy ágra van hajolva:
Ily gyengéden védelek én
S oltalmazlak mindenkorra.

Eküzöm e madarakra,
Kik mind egyet énekelnek:
Nekem is egy énekem lesz,
Egy énekem, hogy: szeretlek!

Eküzöm az égre s örök
Sugaraira a napnak:
Eküzöm, hogy téged soha -
Soha - soha el nem hagylak!

SZERELMI DALOK.

I.

Hogyha látna a pásztor,
Nem nézné a virágokat,
Ha látna a csillagász,
Nem nézné a csillagokat,
S nem vizsgálna gyöngyöt a
Vizek tengerésze,
Pásztor, bűvár, csillagász
Mind, mind téged nézne.

II.

A nagy erdőbe kimenék,
Bús szarvas őrzé fekhelyét,
A csillag mind oly halovány
És néma volt a csalogány,
Megkérdem szarvast, fülmilét:
Miért busúlnak, hogy miért,
S a csillagot miért oly halovány?...
Szarvas meglátta termeted,
Csillag meglátta szemedet
S a csalogány hangodat hallá...

III.

Nem a szemed, még se, még se
Nem ennek a tündöklése,
Nem kis kezéd, nem termeted,
Nem az bűvölt el engemet.

Nem arczodon ama rózsák,
Nem lelkedem ama jószág,
Nem az a szűz, csengő beszéd,
Nem az, nem az rajtad a szép.

Nem hajadnak tündér bája,
Nem... hisz ezt mind más is látja,
Szépségednek csodás titka,
Nekem van az csupán nyitva.

Mikor mosolyg a te ajkad:
Egy sugár ott, az szép rajtad,
S egy felhő szép homlokodon:
A mikor te szomorkodol.

IV.

Elmerült már élet-hajóm
A viharban, tűzben,
És én várva vesztemet, már
Többé nem is küzdtem.

Megláttalak ekkor messze
A távolban téged:
S szivemben a kétségbeesés
Vágy és reménynyé lett.

Jösz-e, mint egy mentő csónak?
Jösz-e felém tartva:
Hogy kividd az elmerülőt,
Egy virágos partra?

Vagy úgy jösz-e, mint a hullám,
Fölemelsz még egyszer,
De csak azért, hogy azután
Mélyebben temess el!

V.

Haragudott a nagy tenger nagyon,
Hullámait úgy hányta, oly vadon,
Ugy csikorgatta tajtékos fogát
S harapta a hajónak oldalát.

Kérdem: mért haragszik oly végtelen?
Hiszen vízében fürödik a menny,
Az ég, a nap, a hold, a csillagok,
S ő a világon, ő a legnagyobb.

Felelt a tenger vissza énnekem:
Bohó te! hisz szivedben van a menny,
S az én hullámom se oly végtelen:
Nagyobb, nagyobb benned a szerelem!

VI.

Boldog voltam, míg bámultam
Szüzi arcza fehér hamvát,
Mig csodáltam sötét haját,
Elámultam szép kis kezén
És hallgattam beszédének
Elcsábító édes hangját:
Oh akkor én boldog voltam,
A mig tovább nem gondoltam.

De mióta azt gondoltam:
Oh ha ez arcz megérintne!
Ha e szép haj rám omolna!
Ha e kis kéz megölelne!
S ha az a hang, az az édes,
Azt mondaná: engem szeret:
Azóta egy vágy lett lelkem
S olyan boldogtalan lettem!

VII.

Hogy repül a madár fészkébe,
Fára a folyondár hogy szalad,
Hogy megy a folyó a tengerbe,
Csak énnekem hozzád nem szabad!

Hogy beszél a patak a virágnak,
Hogy sohajt fához a fuvalom,
Még a felhő, az is beszélhet,
Csak nekem nem lehet szólanom!

Pihen a harmat a fűszálon,
Napsugár a virág levelin,
Tenger is az éggel egyesül,
Csak te nem léssz soha az enyim!

A KEREKASZTAL...

(Emlékezés Beöthy Lászlóra.)

A kerekasztal mellett mostan is
Emlékezünk még rólad jó Laczink!
És sajnáljuk bár, gyakran mondjuk azt:
Hogy jobb teneked mégis odakint.

A sírban olyan jó hideg lehet,
Míg itt úgy forr a mi szivünk, agyunk;
Pajtásaid mi, most is azok a
Tépelődő bohó fiúk vagyunk.

A világ is, mióta elhagyád,
Miként azelőtt, épen úgy maradt,
Az emberek megvannak csendesen,
És mászkálnak itt, mint a bogarak.

S nekem azóta lett egy kis fiam,
Soh' se láttál még ily szép gyermeket;
Föl-fölragadom karjaim közé,
S aztán sírok, hogy minek született!

ESTE.

Oh csakhogymég ismét itt az est;
A csillagok az egeken,
Ugy még semmit sem szereték,
Mint most az estét szeretem,
De benne többé nem csupán
A csillagok oly kedvesek,
Oly jó azt tudnom este, hogy
Ismét egy nappal kevesebb -
Ugy szeretnék meghalni már!

Eleget láttam arra, hogy
Behúnyjam végre szememet,
Pilláim, mint rekedt folyó,
Köny, és szeméttől nehezek.
Ez az, mit a világ szele
Az embernek szemébe hord,
S az egyik érzi, másik nem;
Az a kérdés: melyik bolond?
Ugy szeretnék meghalni már!

A jelszó: erény, becsület,
És mindenütt csak gyengeség,
Maga a költő szent dala
Már hiúságban születék.
Kicsiség, nagyság egy dolog,
Szerepel csak más név alatt,
Sárnak hijják a harmatot,
Harmatnak hijják a sarat -
Ugy szeretnék meghalni már!

Az érzés is csak egyre megy,
Egyforma a bú és öröm,
Olyan egyforma, mint a mit
Szemünkből sajtol, az a köny.

Mindakettő csinált dolog,
Ott van mindegyik fenekén,
Mint fényes folyóban a kő -
Számításunk is feketén -
Ugy szeretnék meghalni már.

Ugy-e másképp lesz oda fönn,
Majd másképp lesz ez nálatok,
Szép bimbók az ég kertiben,
Égő bimbók! szép csillagok!
Oh mint hiszi az fényetek,
Oh mint remél az bennetek,
A ki a míg a földön élt,
Csak könyezett, csak szenvedett,
Ugy szeretnék meghalni már.

ELSZAKADÁS UTÁN.

Ugy összetört engem a bú,
Egy virágot - pedig nem sok -
Le nem bírnék szakasztani.

Hajam úgy hull, a ráncz pedig
Homlokomon szaporodik,
A szívem forr, agyam meg fagy,
Nem lesz már egy gondolatom! -
Látod, ezt a kis verset sem
Vagyok képes rendbeszedni;
Mosdatlanul, fésületlen
Megy ki szegény a világba,
Mint a gyermek, kinek anyja
Beteg - s aztán nem gondol rá.

Látod, látod, így vagyok én,
Mióta mi elszakadtunk:
Éppen kétszáz esztendeje...
Te azt hiszed: csak két hónap!
Ugy éledek csak egy kicsit,
Ha felőled gondolkodom,
S kérem az én istenemet:
Hogy áldjon meg téged nagyon, -
Boldog vagyok, ha úgy áldlak.

Legyen áldott a te hajad,
Mely annyiszor beborított,
Illatos szép drága kezed
És kezednek a tenyere,
Melynek fehér párnájában
Annyit - annyit megnyugodott

Az én szegény izzó fejem,
Legyen áldott hamvas arczod,
Szemed, az a vigasztaló,
Meg az a te kimondhatlan
Jóságteljes drága lelked.

Legyen, legyen százszor áldva,
A legkisebb idegszálad,
Lélekedet, hangod, szavad,
Legyen áldva még átkod is,
Melyet most tán reám mondasz!

BÉLÁMNAK.

Azt kérdezed, hogy mért szeretlek?
Azt kérdezed éltemnek élte...
Hisz kicsi vagy, hisz erre, - mondád,
Még érdemeket nem tevél te.

Oh kérdezgető boldogságom!
Hisz e kérdés maga is érdem:
Az üdvöt, mely szivemben támadt,
S kérdésekre, most is érzem.

Hisz neked köszönök én mindent,
Mi számomra öröm e földön,
Édes az óra, a legkeserűbb is,
Ha veled, ha melletted töltöm.

Nem lát engem derülten senki,
De te sohsem látsz mosoly nélkül,
Ha ketten vagyunk, harmadiknak
Az öröm is mindjárt közénk ül.

Édes hangod elnyom minden zajt,
Mely lenn szivem poklában tombol,
Diadalkaput építesz te
Az én meghajlott homlokomból.

Hányszor hurczoltak szenvedések,
Azt hittem, meg nem menthet senki,
S az ezer karu óriások
Körméből kis kezecskéd vett ki.

Nem, nem! ne tudj te erről semmit,
A fájdalmak nevét se ismerd -
Szeretlek, mivel gyermekem vagy,
Születtél s én áldom az istent.

Szeretlek, mert mi szemednek szép,
Mi tetszik neked a világon:
Azt én már most csak benned látom
Madaram! csillagom! virágom!

ANYÁM KÓRÁGYÁNÁL.

Itten vagyok ágya mellett,
Oh ez az ágy, ez az itt:
Melyben az én édes anyám
Kilencz éve fekszik.

Ha valaki látna itten
Ágya mellett engemet,
Nem ismerne, tudom, reám,
Ugy mosolygok, nevetek.

Nehéz nekem a mosolygás,
De ha ennek ő örül,
Ha mosolyt kelt ott is, az ő
Beteg ajkai körül.

Százfélét is el-elkérdez,
És én csak jót felelek;
Agg bokornak így suttognak
Gyermeki: a levelek.

- Hát boldog vagy? oh de milyen!
Igy felelek mindig én,
S ha a l á t s z a t is azt mondja:
Mért ne hinné el szegény!

El is hiszi és örömtől
Könyben úsznak szemei,
S hálát adva, száraz karját
Az egekhez emeli.

És én látva, oh így látva
A legszeretőbb anyát:
A mi előbb hazugság volt,
Valóságba olvad át.

Szivemről a jeges kéreg,
Melyet gonosz emberek,
Gúny, csalódás vontak arra:
Egyszerre csak lepereg.

S a mig nézem könyben úszó,
Rám mosolygó szemeit,
Melyekben a szeretetnek
Egy világa tükrözik:

S a mig összecsókolom az
Engem áldó kezeket:
Ki nem vagyok soha boldog,
Itt, valóban az leszek!

HALÁL.

Nem, nem az a halál, a hogy itt nevezik,
Ha koporsónknak a födelét szegezük;
Nem, nem az a halál, a mit a léha hisz,
Midőn a gyászszekér a temetőbe visz;
És az sem a halál, midőn már más sirat:
Öröm, vagy fájdalom, bú vagy érdek miatt -
Ah az! az a halál: midőn még itt vagyunk:
De halva, és magunk siratjuk - önmagunk.

Emlékszem - ismerek egy fürge gyermeket:
Oly vidám, játszi volt, lepkéket kergetett,
Sokszor nádméz után megmászta a tetőt,
És volt egy anyja is, - aki, hogy szerette őt!
Csókjával üldözé szülőjét mindenütt,
S ha leült az anya, ölébe lefeküdt;
Boldog fiú vala, de elvevé az ég -
Hol van? - sehol! - pedig e gyermek én valék.

Ismertem azután egy lázas ifiut;
Szeretni, mint ez, ugy, ah többé ki se tud!
Tudomány, eszme, kincs... nevetett minden -
Hát más cél is lehet: mint csak a szerelem?
Oh hogy szeretett! - és megölték azután -
E lázas ifiut legjobban siratám,
Ha föltámasztaná még egyszer egy tavasz!...
Nem, nem, többé soha!... tudom... én voltam az.

És volt egy férfi is, kinek a kebele
Szeretet, bizalom s szent lánggal volt tele;
Van hála, - ezt hivé - barátság, becsület,
S jónak győzelme, mely késik bár - megjöhet;
Hanem ez ifjut is aztán megmérgezik:
Csak számítás van itt, gonoszság és szemét -
Minek is szeretett, remélt, hitt annyira!
Nem kellett volna oly hamar meghalnia.

Igen!... sokszor halunk; többször, mint az a hab,
Mely, hogyha a folyón sár s kórónak halad:
Elpattan s újra más alakban jó elő;
Nem ott van a halál, a hol a temető;
Itt is sokszor halunk, - oh én azt érzem,
Én már rég meghalék, - agyam forr és kezem
Mozog még - de tudom, hogy ez nem élet - és
A mi még hátra van: az csak - elköltözés.

EMLÉKEZÉSEK ERZSIKÉRE.

I.

Mindig mondták, irjak verset.
De hát minek irtam volna:
Elmondtam én gondolatim
Melléd ülve, rád hajolva.

Oh az a sok, sok gondolat,
Köteteknél többet tett ki,
S milyen jó volt, - csak elmondtam
Még rimbe se kellett szedni.

Nem láthatlak többé téged -
No lesz most vers, lira, ének...
Legyen irgalmas az isten,
Az olvasó közönségnek!

II.

Megdicsért a mama tudom,
Hogy lemondtaál szépen rólam,
Arcodat megczirogatta
S mondá: lányom, már ez jól van!

Engemet is megdicsértek,
Válni tőled hogy volt erőm:
Ez illik egy férfihoz,
Mondták szépen, bölcselkedőn.

De Amor is megszólamlott
S jót nevetett rajtunk hátul:
Szépen tettetek fiaim,
Hanem nagyon ostobául!

III.

Csak legalább azt tudhatnám:
Átkot vagy áldást mondasz rám,
A mi átok: elfogadom,
A mi áldás: vissza'dom!

IV.

Ne dicsérjen más, ha nem én, -
Éppen arra siettél te
A hatvani-utca felé -
Jaj de nagyon örültem én!

Meg se voltál frizirozva,
Be se voltál hajporozva;
Roszúl néztél ki, feketén -
Jaj de nagyon örültem én:

Elhagyod te most magadat,
Azt se bánod, ha csúnya vagy.
Ne dicsérjen más, ha nem én, -
Jaj de nagyon örültem én!

V.

Nekem mégis van más gondom,
Nemcsak szerelmemnek élek:
Inom is kell nyakra főre,
Mikor kéziratot kérnek.

S dúl bennem sok más indulat,
Ellensége vagyok soknak:
Kivált a kik drámáimon
A színházban nem tapsolnak.

S aztán hozzám járnak, kelnek,
A sok színész: hogy dicsérjem,
Egyik ezért, más amazért,
A jó barát, hogy pénzt kérjen.

De te, a te kis szobádban
Egyedül vagy a világon...
Tudom örökké rám gondolsz
Édes szomorú füzágom!

VI.

Leveleid? - nem, ezeket
Soha vissza nem adhatom,
Ruhádról egy czérnaszál is
Drága nekem, drága nagyon.

Itten őrzöm a fiókban
Elhullt tollát kalapodnak,
Oh, hát még e leveleket,
Miken kezted végig vontad!

Szeretem én minden betűd,
Gondolatid, de legkivált
Bennük a sok bájos, kedves
Ortografiai hibát.

VII.

Három évig szerettelek,
Mint egy diák, ugy titokban,
Kilestem, hogy merre jössz majd,
És ha jöttél elfutottam.

Egyszer aztán összejöttünk
Ugy, hogy futnom nem lehetett -
Elszédültem - s lehajolva
Megcsókoltam a kezedet.

Vártam aztán, hogy nevetsz ki,
Vagy hogyan hagysz majd ott engem
(Melyik nő az: ki nem tapos
Ilyen örült, nagy szerelmen!)

Vártam - és te nem hagytál ott,
Vártam - és nem neveltél te,
Hanem vállamra borúltál, ...
Áldjon meg az isten értte!

VIII.

Ha haragom volt, csillapítál,
Ha örömem volt, ezt növelted,
Bátorságomban mérsékeltél,
Biztattál csüggedésim mellett;
Erényimről nagyitva szóltál,
Hibáimat meg mindig mentéd, -
Barátnál hübb, anyánál jobb, és
Mint a nőtestvér, olyan gyengéd!

IX.

Utánoztad a kócsagot,
Mely, ha tollán foltot kapott:
Semmi se kell többé neki,
Magát büszkén széttépdeli.

A fejedbe verték neked:
Hogy én reád árnyat vetek,
És kiteptél engem onnan:
A hol én mindened voltam.

Tudom fájt ez a szivednek,
Tudom fájt ez a lelkednek,
Mert te nem vagy büszke kócsag,
Kis gerlicze vagy te oh csak!

KÖZELEG MÁR...

Közeleg már, közeleg a pillanat...
Viszontlátom az én kedves fiamat,
Szinte látom: hogy jön be a szobába,
Kicsiny karja, picziny karja kitarva.

Bizony, bizony e pillanat édes lesz,
Oh mi forrón szoritom majd szivemhez;
Betakarom, elfedem őt karomba,
Mint virágát elfödi a fa lombja.

Azután majd a térdemre ültetem,
Ő meg mesél, beszél nekem szüntelen,
Gyermek beszéd!... bizony semmi nincs azon,
Mégis olyan áhitattal hallgatom!

Már az igaz, hogy azt tudni nem lehet:
Mért szeretünk egy ilyen kis gyermeket?
Oly esetlen minden szava és tette,
Mégis... mégis majd meghalunk érte.

MONDJÁK, HOGY FIAMAT.

Mondják, hogy fiamat
Ne kényeztessenem úgy,
Nevelni gyermeket
Hogy épp' nem ez az út.
De mikor, istenem!
Oly nagyon szeretem,
A hideg tettetés
Sehogy se megy nekem.

Mondják: e folytonos
Ölelés, szeretet
Elrontna bárminő
Derék kis gyermeket;
De mikor jön felém
S mosolyg kis angyalom,
A bölcselgés oda!
Kitárul két karom.

Mondják: megtenni rossz
Minden kívánatát:
A sors később neki
Majd sokat meg nem ad;
Hogy éltét egykor így
Nehezen viseli...
De ha boldog vagyok,
Ha adhatok neki.

Nem... nem is tettetek,
Szeretem, mutatom,
Csókolom, ölelem
Az én kis magzatom'.
S ő mégis oly szelid,
Ártatlan, angyali,
Nem tudom, nem bírom
Sehogy elrontani!

KARÁCSONYKOR.

Boldog az az apa, mint én,
Kinek isten módot ad:
Hogy örömben fürdethesse
Az ő kedves kis fiát.

Mennyi játék várja, ha az
Iskolából haza jön,
Tudom, nagy lesz az övé is,
De hát az én örömöm!

Üldözött a végzet gyakran,
Sok volt a mi engem ért,
De e boldog gyermek arcza
Kárpótol most mindenért.

Nincs is más bú, olyan, mely a
Szívet összeégeti,
Egy lehet csak: nélkülöző
Gyermekeknek könyei:

Oh Uram! ki örömim közt
Érzem, hogy ez mi lehet,
Hála mellett könyörgésre
Hajtom im meg térdemet:

Hogy a kiknek kegyed annyit,
Mint énnekem, nem adott,
A szegények hajlékába
Küld el mostan angyalod.

Szárnya alatt vigyen oda
Játékszeres telifát,
Vagy ha ezt nem, aranyfürtös
Zöld galyacskát legalább...

Hogy a kiknek egész évben
Sorsuk nehéz, mostoha,
Enyhitse meg egy estéjük'
A gyermeknek mosolya.

ESŐ UTÁN.

Elhagyják a felhők lassan
A hegyeknek teteit,
A napsugár nincs itt még, de
Érzeni, hogy közelit.

Bokron, esőcseppet verve,
Tollázkodik a madár,
Néma még, de gondolkodik,
Kezdjen-e a dalba már?

Olyan csendes, édes, enyhe,
Békülékeny föld s az ég...
Harag után kedvesemmel
Egykor épp így békülék.

Igy oszlottak el a felhők
Arczunkról is akkoron,
S mint a sugár - így jött vissza
Szivünkbe a bizalom.

Igy hallgatott ajkainkon
A csevegés madara;
De mindkettőnk gondolkozott
Már azon, hogy szólana.

S egy-egy édes köny remegett
Az ő szemén s szememen:
Mint itt egy-két föl nem száradt
Esőcsepp a levelen.

TALÁLGATÁS.

Befogták hátul szememet,
No mondjam meg, hogy ki lehet?

Hát egy kis bársony őzike,
Vagy egy kis bárány, vagy mi e?

De nem, nem!... hiszen nevet ez...
Bizonyynyal egy kis gerle lesz.

Hogy ez sem!... ej hát ki lehet?
Pillécske tán, vagy kis evet...

Hát igazán egyik sem ez?
Akkor tudom már, hogy ki lesz...

A legkedvesebb, a mi van:
Az én angyalom, kis fiam!

A MAGYAROK ISTENÉHEZ.

(1863)

Nézd, a ripók gúnyolódva
Nyelvit öltve emleget:
Kitréfálják, kikaczagják,
Becsmérelik nevedet.

Mert elhagytad fiaidat
(Te tudod mért tetted azt),
Létedet is megtagadja
És gúnyt szór reád a gaz.

Mintha gyermekmese lennél,
Ugy emleget a pribék,
Együgyünek mondják már azt,
A ki benned hinne még.

A történet gyakran látott,
De nem az ő szemeik,
S ezek itt csak abban hisznek,
Kinek kezét érzik.

És nevetnek neved fölött
Kaczagással s gúnytele;
- Oh mutasd meg nekik, hogy élsz
Magyaroknak istene!

A MI ÖRÖKKÉ TART.

A szerelem gyertya, vagy mécs,
Lobog, lobog, de hát végre -
Szívben minél jobban ége
Annál hamarább lesz vége.

A barátság pásztortűz, de
Az sem ég, csak egy ideig,
Mint amazt a nyirok és por,
Érdek, piszok betemetik.

Honszerelem, fényes csillag!
Mennél jobban lement a nap:
Annál inkább ég szivünkben
S mindörökre velünk marad.

EMLÉKEZÉS.

Elég, elég... csakhogyláttam
Nemzetemet büszkén, bátran,
Győzedelmes honvédeit,
Lobogóit száz csatában.

Csakhogylétem akkor, mikor
Nagy D a m j a n i c s járt a földön...
Majd e tengő napokat most
Valahogyan csak eltöltöm.

Elég volt az száz életre,
A mi lefolyt szemem előtt,
Nem kívánnám én magamnak
Sem a multat, sem a jövőt.

Bécsnek fala, Mátyás király,
Midőnegykor rája rontott,
Nem láthatott szebb rohamot,
Minőt Buda, Sarló, Szolnok.

És a jövő?... hiszjöhet kor,
Midőn virul majd az ország,
Kelet kincsét messze földről
Dús hajókon ide hozzák;

És gyarapszik majd a magyar
Tudományban, névben, hírben...
Koldus jövő! gazdagságod'
Bizony mondom nem irigylem.

Jövő fénye és a multnak
Csillogása, mindaz semmi,
Mi láttuk csak, mi tudjuk csak
Hogymit u d a m a g y a r l e n n i.

ÉN ITT JÁROK...

Én itt járok az árnyak közt,
A szomorú fenyvesen,
Ő meg sugár s virágok közt
Játszik ott a völgybe' lenn,
Az én édes gyermekem.

Nem vagyok bús... fenyves árnyi
Búra bár ugy vonzanak,
Ide hallik: kis fiacskám,
A mint játszik és kaczag,
Mintha gerle volna csak!

Igy vidít föl mindörökké
Ő az áldott, engemet;
Egy kerengő sas volt a bú
Ezelőtt fejem felett,
Rám szállt s tépte szívemet.

Lepke lett most a bánatból,
Mely nem bír rám szállni, nem,
Elkergeti kis fiacskám,
Vagy elfogja röptiben -
S vége lesz kis keziben.

ŐSZI IDŐ...

Őszi idő, - alig jöhet fel a nap,
Fészkeikből elszálltak a madarak;
Boldog, a ki szerettivel elrepül -
Egy kínos csak: úgy maradni - egyedül!
Egyedül!

Sétálgatok a szobában föl - alá,
A nagy magány mintha léptim' hallgatná,
Kandallóban kialvó tűz hamvadoz -
Nézem - nézem - úgy hasonlít magamhoz!
Magamhoz!

Ifjúságom - minden, minden oda van,
Körülnézek egy vigaszért - hasztalan!
A mik engem az élethez kötöttek:
Mind széttépve szálai az örömnnek,
Örömnnek!

Ablakomon ide szürkül be az ég,
Kérdem tőle: leszek-e én boldog még?
Őszi eső hull szomorún, csendesen -
Minden csöppje azt susogja: soha sem!
Sohasem!

SZERELMEIM.

A kis N i n á c s k a, a kis óz,
Első szerelmem ő vala:
Költővé - vagy mi is vagyok? -
Ugy lettem én, ő általa.
Kicsit hiú, de mély szívü,
Férjhez ment, s meghalt oly korán -
Egész szerelmünk abból állt:
Hogy kezét egyszer megfogám.

I r é n t is tán szerettem én,
É s ő is talán szeretett,
Ha a gyötrés, az üldözés
S a kinzás szerelem lehet,
Szavunk kés... tetteink gyilok -
Egymást szünetlen vérezők,
- S mégis nehezen hagytam el,
Gyülöltem bár, szerettem őt.

De E r z s i k é m szelid vala,
Mint májusi nap alkonya,
Ki érttem mindent áldozott,
É s tőlem mit sem kért soha.
Ő volt az egy, ki engemet
Igazán, nagyon szeretett,
Azt se tudom, hogy hova lett:
De bárhol, isten áldja meg!

S M a t i l d?... Matild oly szép vala!
Tudta is azt, hogy bámulom;
É s egyszer - örjítő gyönyör -
Szeszélyből tette ezt, tudom;
Kegy lett volna királynak is,
A mire engem méltatott...
Örökké álomnak hiszem
Ez üdvözítő szép napot.

... Most már hajamba dér vegyül
É s lassabban dobog szivem;
Tudok is bölcselegni már,
Ah, de még lemondani: nem!
Oh szerelem! te egyedül
Igazi, nagy... nagy gyönyörünk?
- Miért is élünk, ha szeretni
É s szerettetni megszününk!

CSAK HÍZELEGJ ÉDES FIAM.

Könnü ez az egész élet,
Könnü biz ez, nem nagy titok,
Kutyának is egyszeriben
Ajtót nyitnak, hogyha nyikog.
Ágy alatt ha macska fázik,
Azt se kérdik, ottan mi van...
De ha czinczog - ágyba teszik...
Hizelkedjél édes fiam.

Bolond az a viz is, a mely
Zuhataggá alakul át,
És neki megy a szikláknak,
S összetöri rajtuk magát...
Másik viz, a sziklát nyalva,
Utat lel hasadékiban,
Sőt elmossa a sziklát is, -
Hizelkedjél édes fiam.

Legyet léppel, medvét mézzel,
Pitypalattyot fütytyel fognak -
A békának piros posztó,
Tükör kell a kis majomnak,
Minden állat fogására
Fortély, avagy valami van...
Ha ember kell, szánthatsz rajta,
Csak hizelegj édes fiam.

Látsz szép batárt, cifra ruhát,
Bársony páholyt kibélelve,
Házat, melynek erkélyéről
Lepipáznak a fejedre...
Hogy szerezték?! Apjuk vagyok,
Egyet tettek mindannyian...
Megszerezhesd te is könnyen,
Csak hizelegj édes fiam.

FÖLTÁMADÁSKOR.

A n é p, a z I s t e n s z a v a v o l t ő,
Ez, a mit hallatott;
Hiába huzták kískeresztre,
Azért föltámadott.

A z E s z m e v o l t ő, - ezt hinté a
Szivekbe, mint magot,
Hiába vágytok eltiporni,
Azért föltámadott.

I g a z s á g v o l t ő, - sirba zárták,
S tettek rá kőlapot,
De mind hiába volt ez téve,
Azért föltámadott.

KÖVETVÁLASZTÁSKOR.

Az utczákon éltetik nevemet,
Én itt benn a szobában hallgatom,
Őrizve a te beteg ágyadat
Én jó anyám, szenvedő angyalom.

Mosolygasz, hogy e zaj tetszik nekem,
De látod - látod: hogy ne tetszenék!
Most hiszem, hogy tettem valami jót,
S ezt visszaadja im nekem a nép.

De bár százak harsogják künn nevem,
És harsognák még ezer annyian:
Nem lenne olyan édes, mint midőn
Te annyit sugsz csak: é d e s j ó f i a m!

NEM HISZEK ÉN...

Nem hiszek én senkinek
Itt az egész világon,
Minden megcsalt, ki csak élt,
Szeretőm és pajtásom.

Hálátlanság annyi ért,
Hogy fele is sok volna;
Nevetek én ezután,
Jussak bár a pokolba!

Hanem úgy kell, jól esett,
Hiszen nem is illék a:
Ugy néztem a világot,
Mint valami poéta.

Most tudom már, hogy van hát,
Hogy a harmat: sár, nem több,
Hogy a hattyú: csak nagy lúd,
S a szép felhő: piszkos köd.

Tövis, maszlag, kóró csak
Ott ama szép, zöld berek -
Álnok a természet is
Oh, hát még az emberek!...

Nem hiszek én semmiben,
Kerek egész világon...
De csak addig, míg szemed
Te kis leány! nem látom.

Ezek meg nem csalhatnak,
E mennyei szép szemek...
Csüggök rajtok hosszasan...
Hiszek nekik s - elveszek!

EGY SZENVEDŐHÖZ.

Titkon viseld szívsebedet:
Hidd el, hogy így jobban heged,
Jobban heged és hamarabb:
Mint a seb a kötés alatt.

Panaszkodni mit is érne!
A szájalom rongyfillére,
A mit mások oda vetnek,
Csak mélyebben fáj a sebnek.

A ezt se adják, ezt se vetik,
Oh ne mutasd kínod nekik,
Mint sebtől nyomorultnak,
Ettől is úgy elfordulnak,

Szenvedőnek nincs senkije,
Csak a magány egy jó hive,
Némaság az ő barátja:
Részteveően borúl rája.

Betakarja a sérelmet,
Gúnyt, csalódást, mindent elfed,
S míg hang nélkül némán vérez:
A szív egyre büszkébbé lesz,
S végre egyszer nem is érez...

ÁTKOM VOLT AZ.

Átkom volt az énnekem már,
Hogy a kiket szeretek:
Mindent boldogtalanokká,
Nyomorúkká legyenek.

Te voltál, kit én legjobban
Szerettem az ég alatt:
Mindannyi között te lettél
A legboldogtalanabb.

KIÉ A VÁD.

Ha öngyilkos leszek miattad én,
S egy folt marad volt kedvesed nevén,
A melyre büszke voltál egykoron;
Ne vádold szived, én se vádoló.

Vagy ha fenntart az életöszton még,
S hallani fogod, hogy megörülék,
Kaczagva kiabálván egy nevet:
Ne vádoljon, hogy e név a tied!

Vagy hogyha hallod azt, hogy mi levék:
Hogy elvesztem éltém becsületét,
És aljasságban fetrengék - noha
Utálok ezt - nem te valál oka.

És ha elhagy majd minden tetterő,
És dúlt arczczal a nyomor jó elő,
S volt kedvesed nyomorult lesz s szegény:
Te légy nyugodt, ezt is én tettem, én!

Reám hull vissza minden vád nyila:
Mért szerettelek téged annyira,
Enyém a vád, gyilkosság, örület,
Miért nem tudtam élni nélküled!

SZIVEMBEN KETTEN LAKNAK...

Szivemben ketten laknak:
Egy gyermek és egy agg,
Oly fecsegő az egyik,
A másik hallgatag.

A gyermek oly közlékeny,
Mindent elmondana:
Hogy a házban, szivemben
Mily pusztítás vala.

Hogy felgyujták, megrablák,
Tapostak a gazok:
Hogy minden vagyonából
Orvul kifosztatott.

Hogy képeit széttépték
Kaczagva, kegytelen,
Mik téged ábrázoltak:
Barátság, szerelem.

A ház szentelt vizéből
Hogy csináltak sarat,
A könyből, mely a dúlók
Sarujához ragadt.

Hogy iszonyú e ház már,
Utvesztő a küszöb,
Belől megöltek vére,
Mohlepte rom s üszök.

Elmondana ezt s többet
A gyermek oly nagyon:
Hisz ő szegényke az én
Költészetem, dalom.

De az agg: büszkeségem
Ki szintén ott lakik,
A közlékeny fiúnak
Mindig azt mondja: csitt!

És aztán veszekednek
Az ifjú és az agg:
Míg a nagy a kisebbet
Végre megfojtja majd!

VÉGE, VÉGE A TITOKNAK.

Vége, vége a titoknak,
Tudja már, hogy szerettem,
S szemeibe jó akarat,
Szép ajkain kegyelem.

Azt gondoltam, hogy lesujt majd
Szeméből egy pillanat,
Hisz ő oly szép, - ilyen szépnek,
Azt hiszem, minden szabad.

Szépsége egy véghetetlen,
Korlátlan hatalom:
Büntetheti szeszélyből is,
Kit bámulni oda von.

Hajában az éj és hajnal,
Örök harcot játszanak,
Ilyen színre nincsen még szó -
Ezt csak csodálni szabad!

Válla este úgy világít
Fehér fényvel, mint a hold,
Kéjtől hal meg a merénylő,
A ki erre ráhajolt.

És a szeme, azt se tudom
Fekete-e, barna, kék!...
Forró napba gyakran néztem,
Hanem ebbe nem merék.

Utcasarkon ruhájából
Egy kilátszó kis darab -
Ha elsuhan... lázba hoz már,
Megrendíti agyamat.

S ő mosolyog, mikor látja,
Hogy oly nagyon szeretem;
Tudja tán, hogy jól áll neki,
Hogy még százszor szebbé teszi
E mosolygó kegyelem.

A LENGYEL ANYA.

(Románcz.)

Négy szép gyermeke volt a lengyel anyának,
Mind olyan kiváló leventék valának,
Madarak közt sólymok, erdön fenyü-ágok,
Büszkeséggel nézett édes anyjuk rájuk,
Elereszté egy nap mégis mind a négyet,
S búcsúzó szemébe egy könnycsepp se tévedt.

A középső fiát hamar visszakapta -
Jaj tán nem is ő az, annyi a seb rajta:
Golyóval lőtt galamb nem roncsoltabb nála -
Be is teszik aztán fehér puha ágyba,
Ma még puha ágyba, holnap temetőbe -
S édes anyja nem sir, büszkén megy előtte.

A dobogó dobog, a szövétnek lobog,
Ez immár a másik, haja vérben ázik,
Ennek nem kell már ágy, ez már meg van halva;
- Kikiséri némán ezt is édes anyja;
Csak szemében egy könny, elnyomva, remegve, -
Hisz a legkisebb volt - legjobban szerette.

Harmadikat is csak meghozzák egy éjjel -
Oh csak arczáról a leplet ne vennék fel,
Ne látnák a szörnyüt, a mi történt véle,
Oh ezt nem a golyó - hóhér keze érte.
Hanem kikiséri ezt is édes anyja,
Büszke, daczos, fásult, semmi meg nem hajtja.

Most a negyedik jön - nem éjjel, ez nem fél, -
Vállán arany rojtok, csillag van a mellén...
„Hol vetted ezt? nem ott... ott csak halált adnak,
Árulója hazád, testvérid s magadnak -
Fiaimhoz!... megöl ez a csillag mellén” - ...
Ki is viszik aztán többi fia mellé.

KOSSUTHNAK.

A harczba mentem akkor én is el,
Bár okát sem tudám, hogy mi lehet.
Tizenhat éves gyermek voltam én,
Csak mentem és - é l t e t t e m n e v e d e t.

Atakra fujtak... és én nevetek,
Tréfának tetszett ez a művelet...
De a huszárok közbe vettek és
Rohantunk mind - é l t e t t e m n e v e d e t.

Elveszett minden - haza mentem én,
Atyám szeméből a könny peregett...
És sirtam én is, nem tudám miért,
De sirva is - é l t e t t ü k n e v e d e t.

Azóta mennyi sok év elhaladt,
A sejtelem előttem eszme lett...
Most értek mindent, mi volt akkor az! - ...
És é l t e t e m é n m o s t i s n e v e d e t.

FÖLMENTEM.

Fölmentem a hegytetőre
S lejöttem a hegy tövihez:
Fenn a föld már kővé mered
S lenn a szikla porlani kezd.

Mulandóság, mulandóság!
De szeszélyes a te kezéd:
A porszemből sziklát csinálsz,
A sziklát meg porrá teszed.

A SZELLEM.

(Mikor Párisban betiltották a Shakespeare-lakomát.)

Betiltották, hová én is
Híva voltam, azt a lakzít,
Féltek, hogy a pohár tőlem
Majd egy kicsit nagyon habzik.

De bolondok! - azt hiszik, hogy
Csak egy pohár az én helyem,
Mintha meg nem jelenhetnék
Máshol, akár ezer helyen.

Nem vagyok én ló, vagy ember,
Kire mindjárt békót raknak,
Egy kicsike tintacsepp is
Elég nekem háznak, laknak.

Ráülök egy tollhegyére,
Szárnyam ottan himbálgatom,
S ha onnan is elkergetnek,
Ott leszek a zárt ajkakon.

Szemek pillantása közé
Hidat verek, ott lesz helyem,
Vagy ha két kéz kezét szorit,
A vércseppben, az ujjhegyen.

S ha a földön minden helyet
Elvesztek is bohók tőlem:
Se baj, azért, ott lebegek,
Ott leszek, a levegőben.

NE IRIGYELD.

Ne irigyeld, ha a világ előtt
Fejét büszkén fenn hordja valaki;
E büszke fő a fáknak árnyai közt
Szomorúan fog majd lehajlani.

Ne irigyeld a vidám kaczagót,
E boldogságban fürdő homlokot,
Ki tudja: hogy magányos éjjelen,
A forró párnán hogy sír, hogy zokog.

S ne irigyeld az élénk érdeket,
Ha tesz, törekszik és küzd valaki:
Magányában tán fáradt, csüggedőn,
Kimerülve fog összehullani.

E büszkeség, e kaczagás, e dacz,
Mind hiú, nehéz tettetés ez itt:
Minden szívnek van egy titkos sebe,
A mely örökké fáj, sért vérezik.

DALOK EGY MEGHASONLÓTTÓL.

I.

Én vagyok a Hamlet, kinek
Nincs ereje semmi tettehez, -
Csak nekem ne hittél volna,
Ha mondám, hogy: az vagy ez lesz.

Gyáva egy szív ez az; enyém.
Nem tud mást, csak sir és érez;
Édes Opheliám! menj te -
Nem klostomba, hanem - férjhez.

II.

Haragszom rád, ugy haragszom:
Hogy engem mért mentettél meg;
Ha te nem szeretted volna,
Rég a sirban feküdném lent.

Haragszom rád, hogy jó voltál,
Tiszta, szent és igaz mindig -
Könnyebb volna most meghalnom:
Hogyha semmiben se hinnék.

III.

Ha a boszú kiengesztel:
Meg vagy, meg vagy te boszúlva!
Te csak fejed hajtottad meg,
Én fetrengtem - porba hullva.

Egy könyvéért százat sirtam,
Oh, egy gúnyért ezret adtak,
Én szivedet megkarczoltam,
Az enyimben kést forgattak.

A te szenvedésed szép volt,
Undor, iszony oh az enyim!
Kigyók, ebek lakmározta
Vérző lelkem nyílt sebein.

Nem oly összeroncsolt, mint én,
A kerékben törött hulla -
Nem oly véres, nem oly sáros...
Meg vagy, meg vagy te boszúlva!

IV.

Boldog az a féreg,
Ott, a föld porába',
Buta kis fejével
Les a napsugárra.

Boldog az a koldus,
Kövén a szögletnek, -
Várja: kalapjába
Egy krajczárt hogy vetnek.

Boldog, az elítélt
Egy óra... s jönnek már...
Az boldogtalan csak:
Ki már semmit nem vár.

OH! NEM HALT MEG AZ ÉN ANYÁM...

Oh! nem halt meg az én anyám,
Nem halt ő meg, nem lehet,
Soha, soha meg nem halhat
Az ilyen nagy szeretet.

Az a jóság, mely övé volt,
Halhatatlan és örök:
Virágillat, mely körüleng,
Pohara bár széttörött.

Mellettem van ő gyakorta,
Oh azt tudom, érzem,
Munkámhoz is eljön néha
S ő vezeti a k e z e m.

Aggodalom, bú gyakorta
Nyomja, lelkem, mint az ön,
Nem soká tart... ő megjelen,
S reám tekint biztatón.

De akkor is eljön, mikor
Van énnekem örömöm:
Mikor az én kis fiacskám
Iskolából hazajön;

Mig csókolom, ő fölöttünk
Nesztelenül már megállt;
Érzem keze érintését:
A mint kettőnket megáld!

KIK VOLTAK A HONVÉDEK?

- Kik voltak a honvédek, jó apám,
Hogy annyit emlegetik nevüket? -
- Midőn hazánkra törtek hét felől,
Őket szülé a nemzetbecsület.
Ha megnősz egykor édes gyermekem,
S szivedben érzesz büszke örömet:
Hogy hazád neve messze ismerős,
Fiam! a honvédnévnek köszönöd! -

- Voltál-e honvéd te is jó apám? -
- Igen, az voltam, édes gyermekem,
Hogy én is védhessem a nemzetet,
Megengedé a jó isten nekem.
Mert férfinek, a hon védelésinél
Nagyobb kegyet nem adhat már az ég;
Még gyenge ifju voltam akkor én,
Tölgyek között fűszál, de ott valék. -

- S a honvédek vették be Budavárt?
Mutasd apám, mutasd meg, merre, hol?
- Nézd gyermekem, nézd ottan délfelé,
Hol a hegyen most két út összefoly.
A hajnal éppen akkor lépte át
A hegytetőket büszkén, véresen...
Igy léptek ők is a várfokra föl,
Oh! ennél szebb nap nem lesz soha sem -

- S a harcz végtére mégis elveszett;
Mi tette ezt? beszéld el jó apám! -
- A diadalmak örült mámora,
Hiú versengés, árulás talán;
Mert nagy volt akkor a mi nemzetünk,
Világ hallá, ha toppant serege,
Nem az erőszak, nem kétségbe'sés,
Belső vizzálya, oh! az győzte le. -

- S a tizenhárom tábornok ki volt,
Kiknek képét árulják mostan itt?
- Oh fiam, ez a legszörnyűbb eset,
A mit eddig a történet tanít;
Megrendül a hit, hogy ez végbe ment,
Ugy fojtattak bitón meg - s annyian;
De ne beszéljünk erről soha sem,
Mert az istenben hinnünk kell fiam!

ANYÁM TEMETÉSE UTÁN.

A kereszten, mit elől vittek,
Fehér, nagy fátyol lobogott,
Mintha csak az ő tiszta lelke,
Az repkedett, szállt volna ott.
Követtem gyászos koporsóját,
Oh! istenem, mily nehezen!
Nem lehet ennél nehezebb az
Elítelt végső útja sem.

Betették azután a sirba,
És mindörökre elfedék
A nemes, tiszta, halvány arcot,
És jó szelid tekintetét.
Elfedték mindörökre azt a
Malasztos, áldó két kezét,
S a szívet, a mely a világon
Engem legjobban szeretett.

Nem volt ez ösztön... nemesség volt
Szeretetének gyökere:
Akkor szeretett ő legjobban,
Ha reám vigaszt lehele.
Miként mélység a letekintőt:
Vonzotta őt a lelki seb...
Nem a tapsok, nyomor közt voltam
Szívének én legkedvesebb.

Utolsó gondja is csak egy volt:
Hogy ne sirassam, erre kért,
Hisz ő olyan régen beteg már,
Hisz a halálra úgy megért.
Oh! csodálatos, drága, mély szív!
Oh! leirhatlan szeretet!
Nem a sötét, titkos haláltól,
Könyhullásomtól remegett.

Csókoltam is, mint soha senkit,
Forrón a nedves homokot,
Melyet kezem végbucsuzásúl
Koporsójára ledobott.
Ha összehull majd koporsója,
Könnyebb lesz így a föld neki,
Oh, álmódossa, hogy az ég ott
Fia csókjában fürdeti...

VISSZAEMLEKEZÉS.

Rút tömege önző embereknek,
Mind azt nézik: hogyan éljenek meg!
Mennyi csúszás, kapzsiság, alázat,
Látásától szívem úgy fellázad.

Más volt akkor, oh! amaz időben,
Mikor ifju koromat én éltem,
Mikor zászló lobogott minálunk,
S nem megélni, de mind halni vágytunk.

És az élet bizonytalan, kóbor,
Derekaljunk oh! hányszor volt hóból,
S ha szólt a dal néha a tűz mellett:
Szólt a dob is... s újra menni kellett.

Elmult idő!... könnyelmű, de tiszta,
Mi édes rád emlékezni vissza,
Nem fért önzés, haszonvágy a szivbe:
Ezt csak a hon szent neve tölté be.

Hogy szerettük, hogy küzdöttünk értte!
S nem kérdeztük, hogy lesz-e majd bére?
Oh! mi mindent adtunk a hazának,
Most meg mindent a hazától várnak!

HAMVAS FÁTYOL...

Hamvas fátyol borítja el az eget...
Alig vettem észre, hogy már este lett;
Kinek mindig egyforma a keserve:
Azt se tudja, reggel van-e, vagy este.

Egyik nap a másikkal úgy összefoly,
S nincs egy vigasz, nincs egy sugár valahol,
Tengeri köd... összehuzott vitorla...
No de így megy az én hajlott koromba'.

Tűrjünk, tűrjünk, és szenvedjünk csendesen,
Csendesen, hogy meg ne tudja senki sem,
Majd a sirnál tőlünk a kín elválnak...
Oh de mit kell kiállni még - odáig!

E SZENVEDÉS...

E szenvedés mult tévedések,
Talán hibák fájó nyoma;
Kit önvád nélkül ér a bánat:
Nem szenved az, hidd el, soha.

Az ártatlanság sujtolt arcza
Fölemelten az égre néz:
Minálunk földre szegzett szemmel,
Leverve jár a szenvedés.

Szivünk jogának ellenállott
Minden, körülünk a mi élt,
Kitépnünk akkor kellett volna,
Midőn fogamzott, a gyökért.

De tévedésünk szentnek tetszett
S jogosnak, bár nem volt joga,
És elaltatott mindkettőnket
A szerelemnek mámora.

Az ébresztők csoporttal jöttek,
De mi nem hallók ezeket,
S álmunkból akkor ébredénk föl:
Midőn két élet elveszett!

És most előttünk átbonthatlan
Egy tömkeleg van, semmi más:
Az együttlét nem boldogitna,
S nem nyugtat meg a szakadás;

S ha még a vádat elfogadnók,
Hogy mind e kín megérdemelt:
A bűnhődés is, a mely méltó,
Megnyugtathatja a kebelt...

De boldogságunk, a mely elmúlt,
Még emléknék is oly kevés,
S míg tévedésünk oly kicsiny volt:
Iszonyú nagy a büntetés!

MIKOR AZ AKASZTÓFÁKAT FARAGTÁK.

(Október 5-én 1849.)

Mit faragsz ács, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
- Akasztófát faragok,
P ö l t e n b e r g függ majd ezen;
Oly gyanútlan, oly vidám,
Olyan deli, olyan ép,
S holnap ezen fojtja meg
A nyomorú söpredék.

Mit faragsz ács, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
- Akasztófát faragok,
Holnap T ö r ö k függ ezen;
Nagy tudomány... mostan is
Olvas egész éjen át...
S holnap erre köti föl
A tudatlan butaság.

Mit faragsz ács, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
Akasztófát faragok,
L a h n e r György függ majd ezen;

Maga volt a becsület,
Mely erényit elfödi,
S holnap itt a szemtelen
Becstelenség felköti.

Mit faragsz ács, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
- Akasztófát faragok,
Holnap K n é z i c s függ ezen;
Tiszta szent volt; harcz előtt
Imádkozott mindenütt
S fölfeszítik reggel ők,
Kiknek nincsen istenük.

Mit faragsz ács, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
- Akasztófát faragok,
N a g y S á n d o r függ majd ezen;
Honszerelmes nagy vitéz,
A hazáért halni kész,
Jaj, hogy i t t e n öli meg,
A hazátlan gyülevész!

Mit faragsz ács, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
- Akasztófát faragok
L e i n i n g e n függ majd ezen;
Fejedelmi sarjadék,
Büszke, nemes, lovagi,
S nyirkos kézzel fojtja meg
Holnap a sehonnai!

Mit faragsz ács, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
- Akasztófát faragok,
Holnap A u l i c h függ ezen;
Csupa ember-szeretet,
Szive olyan fenn dobog,
S virradóra megölik
Emberetlen zsarnokok.

Mit faragsz ács, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
- Akasztófát faragok,
D a m j a n i c s függ majd ezen;
Minden lépte diadal,
Babérokban járt övig,
S a gyávák, kik szaladtak,
Holnap a hőst felkötik.

Mit faragsz ács, mit faragsz
Itt a késő éjjelen?
- Akasztófát faragok,
V e c s e y függ majd ezen;
Nagylelkű, ki nem tiport
Földre sujtott ellenén,
Mostan kézre ő jutott,
S meghal hóhér kötelén.

Az uristen verje meg,
Ne bocsásson meg nekik,
Kik velem itt e kilencz
Akasztófát ültetik:
S azoknak, kik hajnalon
Itten vesztik életük:
Mindörökön örökké
Áldva légyen szent nevük!

ANYÁM SIRJÁNÁL.

Fölkerestem drága sirját,
S odaérve, földre hulltam,
Hideg márvány-keresztjére
Csókjaim közt leborultam.

Elmondtam, hogy holta óta,
Mikor baj ér életemben:
Azt hiszem, ez csak azért van,
Mert ő többé nincs mellettem:

S ha öröm ér: azt gondolom,
Hogy csak azért ér az engem:
Mert érettem ő, az áldott,
Imádkozik fönn a mennyben.

Elmondtam, hogy holta óta
Egész életem tisztább és jobb,
Hogy árnyához, a mely oly szent,
Igy lehessen sokkal méltóbb;

És hogy e sír, melyben fekszik,
Legdrágább nekem a földön,
S legédesebb itt az idő,
Bár ezt könyek között töltöm.

- S im egy korán fejlett fűszál
Lengni kezdett a sír ormán,
Áldott legyen lengése, mely
Az ő köszönése volt tán!

BATTHYÁNY TEMETÉSE UTÁN.

A nagy magyar ünnepnek vége,
A gyászoló nép szerte ment,
S most újra járja a német szó,
Az „Orpheum” és „Neue Welt”.

Igy megy ez már századok óta,
Csöndesség van, vagy zivatar:
Hogy a multság mindig német,
A gyász pedig mindig magyar.

EGY KÉT ÉVBEN...

Egy két évben egyszer, egyszer
Összejövök még vele,
S bár életét összudúltam:
Nem vádol tekintete.

Egyszerün jár, tán szegényül,
És nem vádol engemet,
Pedig én vagyok az, kiért
Fényt, palotát megvetett.

Ha nem ismert volna engem,
Nem volna ő most e rom,
Elkerülte volna őt e
Megalázott fájdalom.

Büszkeséggel hordaná e
Földre szegzett szép fejet...
S még se vádol, még sem átkoz,
Sőt még inkább menteget.

Mintha neki az életben
Nem vétettem voln' soha:
Hervadt arczán a megtört szív
Kiengesztelt mosolya.

Még megfogja kezemet is,
Bocsánattal, melegen;
Tudja ő, ha volt is vétkem:
Forrása a szívben, mélyen,
Nem volt más, mint - szerelem!

EGY SZÓ.

Ha a megsértett szenvedély
Szívemben föl nem lobban:
És nem mondom ki azt a szót,
A mit akkor kimondtam;

S ha te kimondod azt a szót,
Mít lelkelem úgy ohajtott,
Mít félig megnyílt ajkaidon
Hiú gőg visszatartott;
Nem lesz semmivé mindenünk,
Mint akkor semmivé lett...
Istenem! néha hogy vesz el
Egy szó miatt két élet!

A SZERELEM.

Minek mondjátok egyre, szüntelen,
Hogy: égi láng, mennyszikra, szívtavas,
Én mondom meg, hogy mi a szerelem:
Csupán a vérnek részegsége az.
Hisz láttatok szerelmest, eleget
Ugyan mi volt? mámoros! - semmi más,
Csakhogy ezt csók okozta bor helyett,
Vagy egy szép arc, néha csak egy vonás.
Ha részeg, vagy szerelmes valaki,
Épen egyformán által alakul;
Vidámmá lesz a bús ifjú, a ki
Elmélázott azelőtt szótlanul.
A másik meg, kin nem fogott a bú,
Ki oly vidám s élénk volt szüntelen:
Egyszerre csak mogorva, szomorú,
Hasznavehetlen ficzkóvá leszen.
S a harmadik, egy csendes jó gyerek,
Ha sokat ivott, mindent összetör,
Körüle nem maradhat semmi meg,
A mi értékes: butor, vagy tükör.
Igy törtem össze én is mindenem,
Mikor szerelmes voltam, az alatt;
Hejh pedig az - érzem egy életen -
Több volt ám, mint pár rongy butordarab!

„MARGIT” TRAGÉDIÁBÓL.

LÁSZLÓ KIRÁLY:

Megcsókolt... láttam!

MARIT KIRÁLYNÉ:

Hallgass! - oh egek!
Csak homlokomat érintette meg.

LÁSZLÓ KIRÁLY:

Csak a gyémántot karczolák meg - oh csak
Boglári tollát veszté el a kócsag,
Csak a himport nyálazta be a pók,
Csak az nincs, mi a gyümölcs hamva volt;
A pergamenről nincs letépve más:
Csak az érték, a becs, a fogadás.

Bontsd meg hajadnak sűrű erdejét,
S fedd bé a helyt, hová idegen ért,
Nem, nem... keletnek minden fátyola
Be nem fedné e csók helyét soha,
Nem a nagy ég minden felhője sem
Gyalázatod áttörne mindezen.

Ha hóhér bélyegzé meg homlokod:
Ápolnám a sustorgó sebet ott;
Dögvész ragálytól volna dísztelen:
Csodás gyógynedvvel segítnék ezen;
Bélyeg, ragályseb, mind lemoshatók,
Nő homlokáról soha nem a csók!

SZÉP VAGY...

Szép vagy, midőn elgondolkozva állsz,
S mint a hattyú meghajtod nyakadat,
Szobor, ha volnál, mondanák reád:
Ugy szült téged egy ihlett pillanat.

Szép vagy, midőn mosolygsz s előttünik
Piros kis ajkad fehér fogsora:
Ha gyöngyvirágok rózsza kelyhiből
Fakadnának, az volna ily csoda.

Szép vagy, midőn bájid dicséretét
Kiváncsi félénkséggel hallgatod,
S a boldogság szemérmes bibora
Boritja el tündéri alakod.

De legszebb: ha megbántván engemet,
Esdőn könnyörögsz, hogy ne vegyem zokon,
S jóság, mosoly, félénk szemérem és
Minden búbáj egyesül arczodon.

Oh bánts meg gyakran, sokszor engemet,
Bár fáj e szív miatta - itt van, itt...
Csak lássam és élvezzem azután
Könyörgésednek csodabájjait.

BOLYGÓ TÜZEK.

I.

A mikoron két orczáim
Csókjaidban áztak:
Akkor is csak azt gondoltam,
Igy tész te majd másnak.

Mikor nekem esküdöztél
S kipirult szép arczod:
Akkor is csak azt gondoltam,
Te azt meg nem tartod.

Nem hittem én soha neked
Sem ebben, sem abban:
Mégis, mikor minden u g y lett,
Majdnem bele haltam.

II.

Gyengéd volt az én szerelmem
Selyemkendő volt a lelkem,
Kedvesemet e kendővel
Takargattam, legyezgettem.

E kendővel simítám meg
Homlokát, ha elborongott...
Szegény kendő, selyemkendő,
Ugy eldobtak, mint a rongyot.

III.

Hogy szép volt-e? ne kérdjétek,
Erre gondolni is félek;
Isten legszebb alkotása,
Soha nem volt s nem lesz mása,
Paradicsom a nézése,
Mennyország a nevetése.
Szőke, magas, rengő alak:
A nagy szépség terhe alatt
Nyaka szinte fáradt, hajlott...
Oh szépsége olyan nagy volt,
A minő az én szerelmem:
Határtalan! véghetetlen!

IV.

Nemes nők, igaz nők, szelidek környeznek,
Mondják is: szeressem amazt, vagy emezt meg;
Hiszen az jó lenne, ha az csak úgy menne,
Ha szívem azért a hűtlenért nem verne.

Olyan a szerelem, mint folyó örvénye:
Megtörik azon a csillagoknak fénye,
Míg a tövises galyt, őrjöngő fodorja,
Magába öleli, szivébe sodorja.

V.

Hej, ha téged ott hagynának,
Hej, ha téged megcsalnának,
Ha úgy járnál, mint én veled:
Jaj, de nagyon kacználak.

Szégyenedet kinevetném,
S ha lehetne: tetézném még...
Nem! nem!... mint az elvert kutya,
Lábaidhoz visszatérnék.

VI.

Jaj, de szépen tudtál ölelni,
De hamisan tudtál esküdni,
Jaj, de szépen tudtál csókolni,
Jaj, de sokat tudtál hazudni.

Fáj a szívem, mégis megbocsát:
A sok boldogságért sok hibát,
Hamis esküt: forró karodnak,
Hazugságot: édes csókodnak.

VII.

Oh mi nehéz, súlyos bánat:
Látni, mikor másért sápad,
Lelked', szived', mindent neki adni,
És cserébe csak tördöfést kapni.

És tettetni, hogy nem látod:
Hogy szive másért sovárogo,
Elviselni, a mi gúny és szégyen,
Csak ott lehess néha - közelében!

VIII.

El fog, el fog mégis mulni
Ez a szörnyü szenvedély,
Már is érzem, csak vonaglik,
Ámde többé már nem él.

Szenvedés volt, égő, izzó,
Benne minden pillanat -
Ha a nap ily forrón sütne,
A tenger is kiapad.

Hányszor mentém, mikor sértett,
Tán káprázat, semmi más,
De ha százszor megbocsáték,
Százszor jött az uj csapás.

Oh szörnyü kín, mely az érzést
Ily apránként öli meg,
Ma egy reményt, holnap vágyat,
Azután meg a hitet.

Nagy szerelmem, legutolsó,
Olyan mély és oly magas:
Nem úgy vesztél, mint a légben
A golyó találta sas;

Mint a legyet, ugy apránként,
A könnyelmű gyermekek,
Téged is egy szőke gyermek
Kaczársága öle meg.

IX.

Tied volt az egész lelkem
S testem minden cseppnyi vére,
Inkább lettem volna szolgád,
Mint egy királyleány férje.

Ereklye volt nekem ruhád
Uton szakadt, elhullt rongya...
S te ugy bántál velem, mintha
Ellenséged lettem volna.

X.

Kit nagyon meg akar áldani az isten
Egy jó tette miatt:
Ismerje meg a te édes csókjaidat,
A te üdvözítő csoda-bájaidat.

S kire egy rossz tettért rá küldeni akar
Az isten nagy átkot:
A mikor már szeret: akkor ismerje meg
A te hiúságod', a te kaczérságod'.

XI.

Te boldog lesz majd egykoron,
Lesz új szerelmi mámorod,
De eloszlik a rózsaköd,
Midőn majd nem is gondolod.

S ha elmúlt a rövid tavasz
S elhervadt már a levél:
Érzed majd, hogy nem ez az üdv,
Mit tisztán, egykor képzelél.

S üressé lesz világod, és
Hiányzik neked valami...
Valami vágyott s névtelen,
A mit ki nem tudsz mondani.

Mit légben, égben, mindenütt,
Hanem hiába keresesz...
Nem is tudod meg soha, hogy
Az én eljátszott szívem ez.

XII.

Megjósoltam szóról szóra:
Hogy jár majd a katzér rózsa,
A keresett hogyan lesz majd kerülve,
Az a két szép repkedő szem lesütve,
Lesütve.

Megmondtam én, hogy ér véget
Szivtapodó könnyűséged,
Hogy a törbe, a ki veti, maga lép,
S mit másnak szánsz, téged fog meg az a lép,
Az a lép.

Hiúságod megbüntetett,
Sok hódolód most kinevet,
Nekem jogom volna erre, s nem bírok,
Midőn mások mind nevetnek, én sirok
Én sirok!

HONVÉD-EMLÉKEIMBŐL.

Istenem, istenem,
Mikor huszár voltam,
Honvéd-huszár voltam,
Fiatal koromban.
Beh nagyon is tetszett
Az az élet nékem,
So se lesz többé oly
Kedves mesterségem.

Nyergünkön tarisznya,
Szalonna volt abban,
Nem ettünk egyebet
Két hétig se, gyakran.
Hóban, sárban jártunk,
Szekér alatt háltunk,
Mégis ritka vendég
Volt a rosz kedv nálunk.

Hát még a táborban,
Ott volt ám az élet!
Lobogó őrtűznél
Mondtunk szép regéket.
Damjanics Szolnoknál
Mit csinált, hogy harczolt...
Csupa mese, rege,
Mégis mind igaz volt.

S forgó kulacs mellett
Harsogó dal zengett,
Öreg őrmesternek
Csitítani kellett:
„Ugyan az istenre
Fogjátok be szátok,
Nincs egy becsületes,
Nyugodt éjszakátok.”

Hajnalban egyszerre
Csak az ágyú dörgött,
Lóra pattantunk mind,
A kengyelsor csörgött,
Villogott a kard s szem...
Régi emlék, régi -
Oh de nagyon boldog,
Ki hazáját védi.

TENGER MELLETT.

I.

Az a tenger, ez a tenger
Épen olyan, mint az ember,
Mennyi küzdő hab van rajta,
Egymást éri, üzi, hajtja.

Fölmerülnek, lemerülnek,
Mind előre vágynak, törnek,
Egyik harap, másik nyaldos,
S egy a céljok: jutni parthoz.

És mikor már oda érnek,
Egy sorsa lesz mindkettőnek:
Ember és hab - sivár végzet!
A fővényben elenyésznek.

II.

Ép olyan a tenger habja,
- Mikor rajta vihar száll át
Míntha futó, nagy zöld ebek
Tajtéjkukat hányják, hányják.

Csendes estén pedig a hab
Olyan, mint a fehér rózsza:
Lengő szellő láthatatlan
Ujjaival szórja, szórja.

MONDJÁK, HOGY SIRSZ...

Mondják, hogy sirsz, hogy könyvedet hullatod,
Hogy többé már híremet se hallhatod,
Tudtam én ezt, meg is mondtam, hogy így lesz,
De hiába fordulsz immár e szívhez.

Csak sird, zokogd a világot mind tele,
Nem lesz oly mély, mint bántalmim tengere,
Annyi cseppje sirásodnak nem lehet,
A hányszor te megvérezted lelkemet.

Tettetés volt minden szavad, beszéded,
Csufos csalás a legkisebb lépésed,
Oh ki volna, a ki mindezt feledné,
Nem egy ember, az isten sem tehetné!

Hazugság volt ajkimon a bocsánat,
Akárhonnan, de szivemből nem támadt,
Félelem volt, alázatos és ravasz:
Kinzatásom, vonaglásom szülte azt.

De most már a sok szenvedés megedzett,
S mit gyávaság hitvány pókja eresztett:
A bocsánat minden szálát eltépem,
S emlékedet széttaposom kevélyen.

TENGERPARTON.

(Grün Anasztáz.)

Tenger mellett két lányka ül,
Egyik könyet sir abba,
Koszorút tart a másik és
Rózsákat szór a habba.

Egyiknek, - bús, sötét alak, -
Igy hangzik sohajtása:
„Oh tenger, oly vad és sötét,
Az életnek vagy mása!”

Másiknak, - vidám lányka ez -
Igy hangzik kaczagása:
„Oh tenger, derült és szelid,
Az életnek vagy mása.”

S a tenger, sirást és kaczajt
Mind túlkiáltva, zúg át
S tovább hömpölygve elnyeli
A könyeket, és rózsát.

OLYAN MESEFÉLE.

Uton feküdt a szemétdomb,
Hevert rajta szerteszét csont,
Törött cserép, elhúllt étek
S mindenféle undok féreg.

Kisérettel megy a király,
És a rút domb előtt áll...
„Ejnye csúnya szemétdombja!
K e r ü l j ü k k i,” - im ezt mondja.

A szemét, a piszok pedig
Erre nagyot pöffeszkedik,
S hogy a király elmenőben,
Igy kiált föl: „F é l e k t ő l e m.”

Én magam is a világban
Sok hitvánnyal ép így jártam,
Megvettem szőrük-bőrük
S azt hitték, hogy félek tőlük!

JER, MENJÜNK KI...

Jer, menjünk ki az erdőbe, kis fiam,
Ott magány van, ott nincsenek annyian,
Olyan puha, olyan tiszta ott az út,
A világé meg göröngyös és hazug.

Isten minket szeretettel megáldott...
Kerüljük ki ezt a kaján világot,
Oly irigylett minden tiszta boldogság,
Oh a gazok kilesik és elrontják.

Elvették már tőlem, a mit lehetett,
De megmaradt ez a kettős szeretet,
Mit elvettek, az még nekik nem elég,
E kincsem' is, ha lehetne, elvették.

Jer kis fiam, menjünk ki az erdőre,
Ifju leszek így melletted előre,
Veled futok, veled tépek virágot,
Elfeledjük ezt a csunya világot.

CSALÁDI KÉP.

Nem kell nekem semmi se
A világi jókból,
Az én kedves kis fiam
Nekem mindent pótol.

Egy öröm van, igazi,
- A többi csak semmi, -
Azzal, a kit szeretünk,
Mindig együtt lenni.

És mi ketten így vagyunk,
Egymást sohse unjuk,
A boldogság könyvinek
Betűit tanuljuk.

Bajunk is van néha - hát
Ugyan hogy ne volna! -
Egy kis öröm, egy kis bú:
Ez az élet sorja.

S ugy meghányjuk azt a bút,
S kicsinyeljük váltig,
Végre még a bánat is
Boldogságra válik.

Beh szeretnék lenni én
Megtudója annak,
Mikor vagyunk: este, vagy
Reggel boldogabbak?

Este, ha feküdni tér,
Oly nagy érzés száll ránk,
Ugy bucsúzunk, mintha csak
Nagy időre válnánk;

S reggel egymás homlokán
Ugy ég ajkunk csókja,
Mintha tiz esztendeig
Távol lettünk volna.

KARÁCSONYKOR.

(Egy kis gyermeknek.)

A jászolban fázott ám a
Kis Jézuska lábacska,
De azok a jó tehének
Meleg párát fújtak rája.

Sötét is volt az istálló,
Egy kis mécs sem égett benne,
Hanem feljött három csillag
S csupa fénnyel lett eltelve.

S hogy Jézuska játszadozzék,
Három király jött e végett:
Ajándékot hoztak, szépet,
Épen ilyent, mint én - néked.

MI LESZ A VÉGE.

Midőn fejed vállamra hajtva,
Arczod kelő gyönyörtül ége,
Aggódva gyakran fölriadtál,
S mondád: mi lesz majd ennek vége?...

Én meghasonlott szívvel szoltam:
Hogy nem lesz ebből épen semmi,
Hogy én már mindentől remegve,
Nem is merek boldoggá lenni!

Hogy összevérzett ujjaimmal
Uj rózsához nem nyulhatok már,
S nem építetek szívemben semmit,
Hol annyi már a ledölt oltár.

És megmondám azt is, hogy elhagysz;
(Unalmas is e ködös bánat)
S midőn a te szerelmed elmúlt,
Az enyim hajh! majd akkor támad.

S a mit lenéztem: értte hálnék,
A min mosolygtam: azt imádom,
S lényedből, melyet kicsinyeltem
Elég lesz majd egy kicsi lábnyom;

Gyönyörrel nézem a padlót is,
Hogy rajta lépted, merre, hol járt...
És keresem a néma légben,
Kaczagásodnak ezüst fodrát.

És fejemet verem a falba,
Hogy bölcselegtem egykor s aztán
Kezemből a nagy bölcsesség közt
Az üdvösséget elszalasztám...

S a vágy, hiú dacz és a többi
Eltart majd két vagy három évig,
Mig elme és szív elborúlnak
És minden egy álmoként rémlik.

S beköltözik szegény szívembe
Egy csöndes, fájó, fanyar béke
S az egész nagy históriának
Egynehány rossz vers lesz a vége!

MÉLY BÚ.

Elhallgatom a panaszos ajakat,
Mely azt mondja, hogy a szive megszakad;
Panaszkodjék, majd megenyhül utána,
Könnyül a szív, ha más részt vesz bajába.

De e néma szenvedőt itt sajnálom,
Ugy szeretném, hogy a szive ne fájjon,
Mint az árnyék, oly szóotalan lépeget,
Isten tudja, milyen nagy bút rejteget.

Embereknek nem beszélhet felőle,
Tán a szeme szégyenétől kiégne:
Jaj, ki tudja, mily csalódás érhetne,
Szívét minő gúny, gyalázat téphette!

Csak ne volna ily szóitalan, szomorú:
Oly félelmes, mint a sötét, mély ború,
Mikor elbú minden és nincs madárszó:
Ez a néma csendesség oly szívrázó.

Oh a bánat, mit elmondunk, nem oly mély,
Mihez részvét, vigasztalás hozzáfér;
Csak az a bú, mit enyhíteni nincsen út,
A mit soha, soha senki meg nem tud.

APAI ÁLDÁS.

Áldja meg az isten az én fiamat,
Adja neki, a mit tőlem megtagadt,
Legyen egész életében oly boldog,
Mint mikor rám legelőször mosolygott.

Mint esőre bimbó fakad a gallyon,
Jó tettéből mindig hála fakadjon,
Meg ne sértsék soha szívét hálátlan,
Meg ne bánjon annyit, mint én megbántam.

Ne vigye az élet széles tengerre,
A hol a gyöngy viharral van keverve,
Ne csábítsa messze néző vitorla...
Jobb a kis tó, keskeny ladik százszorta.

Megúnt éltem jó hosszúra terjedjen,
Hogy könyeket még érettem se ejtsen,
Hogy ne sirjon soha az én örömöm,
Kinek minden jó órámat köszönöm.

Áldja meg az isten az én fiamat,
Olyan sokszor, a mennyi a pillanat,
A mennyiszer, hogy szeretem, azt mondtam,
A mennyiszer kis korában csókoltam.

BIZONYTALANSÁG.

Nincs sehol a pohár,
Melylyel szomjam oltsam,
Nincs sehol a párna,
Hova fejem hajtsam.

Hajlékom, mezőim
Sehol nem találom,
Eltűnt veled egész,
Életem, világom.

Oh, nem volna az én
Epedésem oly nagy:
Ha legalább csak azt
Tudhatnám, hogy hol vagy;
Sugarát az alkony
Maga után hagyja...
Hogy tűnt el nyom nélkül
A szépségnek napja!

Szivemet kétségek
S félremény mardossák,
Kerekében forgat
A bizonytalanság;
Más karjában vagy már?
Elvitt egy új hullám?...
Ah, ha így lenne is,
Csak tudnám! csak tudnám!

Nem félek vihartól,
Csattogó egektől,
Csak mi megelőzi:
Ama titkos csendtől;
Nem az ítélettől,
Bár halálom lenne,
Bontsd föl az irást... csak
Tudjam, mi van benne.

Te hagysz el ok nélkül?
Én sértettelek meg?
Te-é, én-e, vagy az
Isten oka ennek?
Eget, földet kérdek,
Hogy meghallanám azt:
S se égen, se földön
Nem találok választ.

MESE A HALÁLÉRŐL.

A halál egy öreghez eljövén,
Megállt előtte s monda: Gyere vén!
„Ki vagy te?” kérd’ ez. - A halál vagyok. -
S köpeny alól kaszája kiragyog.

Megszeppen erre s vitát kezd az ősz:
„Nem szép tőled, hogy ily egyszerre jösz:
Nem érkezett se kártya, se levél,
Jöttödre nem is figyelmeztetél”...

- Micsoda? nem figyelmeztettelek?
Ez már hazugság tőled, vén gyerek;
Ha jól emlékezem rá, úgy hiszem,
Tizszer is bejelentém vizitem.

Élted mikor harminczon túl haladt
Arczodra kezdtem rakni ránczokat,
Mindenki észrevette, csak te nem...
Ez volt első látogatójegyem.

Később, hogy ismerkedjünk egy kicsit,
Más alakban jelzém, hogy lesz vizit:
Pomádét küldtem, pedig eleget,
Attól hajad folyvást fehéredett.

Durvábban is jelentém, hogy jövök:
Megtépásztam néhányszor üstököd,
Ugy, hogy egész kopasz lettél bele;
De te nem sokat törődtél vele.

Még jobban is jelentém magamat:
Midőn dobzódtál lakomák alatt,
És ettél fáczánt s ittál tokajit:
Mekocozgattam lassan fogaid,
Mitől azok elkezdtek hullani...
Ez is jöttöm' jelenté, atyafi!

Sőt ládd, tréfából azt is megtevém:
Látatlanul nyakadba ültem én,
Az utczán is hordoztál hátadon,
Magad is mondád, hogy: valami nyom,
S görbülni kezdett egész alakod...
No, ismerj meg - én voltam lovagod.

Ne mond tehát azt nékem, jó öreg,
Hogy én be nem jelentém jöttömet;
Ha úgy talállak készületlenül,
Te vagy az oka egyesegyedül -
De a vitának nincs most ideje:
Öltözz' föl szépen, hamar és - gyere.

AZ ÉLETUNT.

Csak tettetem az egész éltet,
Nagynak veszem a kicsiséget,
És mutogatom annak, ennek,
Hogy a játékok érdekelnek.

Fontolgam a léha dolgot,
Az izetlen tréfán mosolygok,
Vitára is fölnyilik ajkam,
Mintha örömem volna abban.

S ugy megharagszom néha, hogy még...
Boszankodni is mintha tudnék,
Pedig nincs semmi, a mi bántson,
Csak tetszik az, hogy élni látszom.

Szivem csupán másokról himez,
Teszem, mit más is ugy, vagy így tesz,
Nehéz, nehéz utánzás, melyben
Kimerül az én egész lelkem.

S ha végig játsztam e sok dolgot,
Este fáradtan összeomlok,
S azt érzem, hogy mindez semmi -
Oh, mi nagy teher élni, lenni!

NYUGALOMVÁGY.

Nem akarok boldog lenni,
Hogy ne fájjon aztán semmi;
Mikor egy mosolynak
Ezer köny a vége,
Nem kell a boldogság
Csak a csöndes béke.

Ne virágzás, ne forró nap,
Mit hervadás követ holnap;
Inkább az a lassú,
Merengő borúlat,
Mely virágot nem nyit,
De azt nem is hullat.

Ne szédítő meredekek,
Oh jártam én ott eleget,
Ha rágondolok is:
Lelkem bele döbben,
Inkább elborongni
Lenn a keskeny völgyben.

Ne gyöngyöket hányó tenger,
Mit szenvedély le és felver,
Oh jobb az életnek
Csöndes lefolyása,
A minék a halál
Csak a folytatása.

EGY KACZÉR HÖLGY ALBUMÁBA.

Futó ember még semmit nem talált,
Ám gyakran az, ki fontolgatva járt...
Szerencsédet te nagyon kergeted:
Lassabban járj, talán így megleled.

KÖLTÉSZETEM.

Egy herczeg és herczeghölgy
Menyegzőt ültenek:
Száz hódolatra készült
Az ünneplő sereg.

Hozzám is eljövének
Az ünneprendezők,
Valami díszalbumba
Verset kívántak ők.

Nem vagyok én - feleltem -
Sem varga, sem pedig
Szabó, kinél a munka
Ugy „megrendeltetik”.

Önkénytelen szivemből
Jó minden költemény;
Hogy csináljak hát verset
A herczegpárral én?...

De meg lehet, hogy egyszer
Kolduspár esküszik,
Menyasszonyt vőlegénnyel
Kis taligán viszik;

Szomorú koldusdalba
Víg ujjongás vegyül,
Én meg az országutról
Nézem véletlenül;

S a nyomor mosolyának
E képe hat reám:
Biz meg lesz énekelve
Koldus, koldusleány.

KEVÉLYEN MONDÁM.

Kevélyen mondám a bérczeknek:
- Mig jártam fönn a hegytetőt -
Szivem, mint sziklátok, kemény lett,
Ah végre nem szeretem őt!

S a megzilált erdőnek szóltam,
Melyet szaggató vihar ért:
Lelkemből, mint a szél e fákat,
Kitéptem én is a kaczért.

És büszkén mondtam az égnek,
Nézhén a hulló csillagot:
Hogy az én nagy szerelmi vágyam,
Az is épp így kihamvadott.

S a bérczről, erdőből és égből
Jött egy kaczagó felelet:
Ámitod magad jó fiú te,
Most is örülten szereted!

A SZENT BERNÁTHEGYEN.

Nem úgy van itt, mint minálunk,
Minden meg van itt fordítva,
Kaputban jár itt a pásztor,
Aztán föld nincs, csupán szikla.

Az a felhő, a mit otthon
Látunk mi az égen szállva:
Itt alattunk lomhászkodik,
Mint bolyongó köd és pára.

Augusztusban - elég csoda -
Kandallóra tuskót tesznek,
Sőt a mi több: a klostromban
A barátok - roszúl esznek!

AZ ÖSSZETÖRT.

Milyen ifjú valál
Még nem rég ideje,
Arczod vidám, piros,
Hajad meg fekete.
Most fürteid között
Ősz hajsza lengedez,
S arczod oly halovány...
Oh ifjú, mért van ez?

Bátor lovag valál,
Ki so' sem remegett,
Csatákban kaptad és
Osztád a sebeket.
Ajtónyilástul is
Most úgy félsz, úgy remegsz,

Ideged oda van...
Oh ifjú mért van ez?
Küzdél eszmékkal is,
S tapsok közt mindenütt,
Arczodon ihlet és
Szülemlő eszme ült;
Szemed most mereven
A légben tévedez...
Jaj, még mi vár reád...
Oh ifjú, mért van ez?
Egykor szerettek és
Vártak hű czimborák,
Te szórtad rájuk is
A jó kedv himporát;
Mért van, hogy most utad
Sirok közt tévedez?...
- Nem szólsz bár, jól tudom:
Mind egy nőért van ez!

ÁTOK.

Ha van isten: megbünteti,
Vérkönyet kell sirni neki,
Oh sirjon is bús éjeken,
S tudja, hogy nincs segedelem.
Haldokoljon rettegésben,
S meg ne tudjon halni még sem,
Ugy vergődjék, kinlódjék meg,
Mint a földön gázolt féreg.
Forgolódjék tövis-ágyban,
Pattogjon az ér agyában,
Forró fejét kétségb' esve
Hideg párnán hűsítgesse.
Nappal mindig félve járjon,
Fájjon neki minden lábnyom,
Ne legyen a járása más,
Mint egy örök földindulás.
És titkolja vonaglását,
De ezt mások mégis lássák,
Mint hollók a hullát, vázat,
Borítsa el a gyalázat.
Mint engem csalt, csalják meg úgy,
Mint elhagyott, hagyják el úgy,
Undor és vágy rágjon szivén,
Szenvedje át mind, a mit én.

KATANGKÓRÓ...

Katangkóró tévedezget az uton...
Mért is élek voltaképen, nem tudom,
Katang élte a céltalan bolyongás,
Az én egész életem is semmi más.

Azt se tudom: szeretek-e, avagy nem?
Hej nehéz volt az utósó szerelem,
Nagy sérelmek, bántódások két sora:
E közt jártam, mint vesszőzött katona.

Azután meg... azután a barátság,
No még ennek érzem csak az áldását,
Szívet adtam, szeretetet kínáltam,
S szív helyett csak kigyófészket találtam.

A haza is hej oda van czudarul,
Vérbe nem fult, most meg tán a sárba ful,
Van is, nincs is - tengődés az élete,
Meghalni se lehet talán érette!

A BOKRÉTA ELHERVADOTT.

A bokréta elhervadott,
Leveleit emlékkönyvbe tegyük el,
Kössünk rája gyászszalagot,
Vagy a mi jobb, a mi még jobb, vessük el.

Tudtad te, hogy szeretélek,
Mikor daczból annyit sokszor tagadtam,
Most, bár százszor esküdném meg:
Tudom, mégis kételkednél te abban.

Én is hittem, hogy szeretsz te,
Bár szivedben hóval fedted a tavaszt -
Állhatsz itten most könyezve,
Látom én, hogy nem szerelem, bánat az.

Sok, sok bajunk esett nekünk,
Félreértés, gúny, boszú, mind sorba jött,
S minden szálát összetéptünk,
Mely két szívet az életben összeköt.

A régít hát ne játszuk mi,
Tréfa-tárgyra nem való az, a mi holt,
Minek volna azt hazudni,
A mi egykor olyan szent és igaz volt!

AZ ELCSÜGGEDT.

Ma szerettem, megbántam,
„Valamennyi, kit szeretünk, hálátlan;
És ha aztán gyűlöltem:
Nem a bántót, csak magamat gyötörtem.

A legkisebb örömnek
Tévedési mind keserűn bűnhődtek,
Sok áldozat, sokfelé,
De jutalmát a lemondás nem lelé.

Végre a sok bú között
A szívbe gúny és gyengeség költözött,
Ha egy öröm nőtt ottan:
Utójára magam összetapodtam.

És az évek elteltek,
Maholnap már vége lesz az életnek;
Ha szemem rá visszanéz:
Bizony, bizony nem sokat ért az egész!

A BŰNHÖDŐK.

Akik engem megbántottak,
Egytől-egyig meglakoltak;
Meglakoltak, megbűnhődtek:
Megverte az isten őket.

Ki feldúlta kis fészkeket,
Azt sem tudom: merre lehet;
Csak azt hallom, hogy oda van,
Ugy bujdosik hajléktalan.

A ki megcsalt hazugsággal:
Ugy lakolt meg, ép az által;
Utolérte saját vétke,
A nekem szánt ostor vége.

S ki kaczagott szívem fölött,
A kevély is kezembe jött;
Porba sujtá a sok szégyen,
S rá az én nagylelkűségem.

Oh, mert hisz én megbocsáték
Tört szívemmel nekik már rég,
Hanem, a ki mindent látott,
A ki tészén igazságot:
Az isten meg nem bocsátott.

A HAZÁRÓL.

Áhitattal, lassan, félve,
Közeledem szent nevedhez,
Szivemben, mint csengetésre
A templomban, olyan csend lesz.

Hogy szeretlek, hogy imádlak,
S te vagy az én örök gondom,
Hogy semmim nincs drágább nálad,
Oh hazám! oly ritkán mondom.

Drága kövünk sok van nekünk:
Anya, nő, a barát, gyermek,
Mind befoglalt kincsünk, ékünk
S a gyűrűje te vagy ennek.

Ám szerettink elpártolnak,
Hűtlen sokszor szív a szivhez,
Egy marad hű ápoló csak:
Oh a haza mindig itt lesz!

Nem sokat ért egész élttem,
Boldog vagyok egyben mégis:
Hogy nemzetem védelmében
Ott harczoltam ifjan én is.

Ki honáért semmit nem tett,
Gyalázat a léte annak,
Boldog, a ki neki élhet,
Boldogabb, ki értte halhat!

A TÖRÖK-MAGYAR LAKOMÁN.

Mi van itten? magyar kalpag, török fez;
No most itten egyszeriben csata lesz,
Soká így volt, de már megjött az eszünk,
Többet ilyen bolondságot nem teszünk,
Bizony isten nem teszünk.

Furcsán ment a látogatás minálunk,
Ha egymásnál viziteket csináltunk,
Hátra hagyott látogató kártyánkra
Lánggal égő falvak voltak pingálva,
Csupa vérrel pingálva.

Hanem most már vége van e dolognak,
Most már lángban csak sziveink lobognak,
S ha egymással találkozunk valahol:
Vér helyett a szeretetnek könyje foly,
Édes, meleg könyje foly.

Már ezután mi, egymással így leszünk,
Erre szóval s férfi kézzel esküszünk
Ugy áldjon meg: ki eskünket meghallá:
A magyarok istene, meg az Alláh,
A turbános nagy Alláh!

MIKOR A TENGERI VIHAR VOLT.

Hat napja, hogy hire nem jön
Az én édes gyermekemnek,
Négy-öt napig úgy bolyongtam,
Most az ágyon itt fetrengem.

Tehetlenül itt fetrengem,
Nem várva jót, oh csak rosszat,
Rettent minden ajtónyílás,
Hogy a ki jön, gyászshirt hozhat.

Hogy szerettem! s elbocsátám,
- Ez volt ifju szive vágya -
Féltettem a szellőtől is
S most a tengervihar hányja!

Vihar hányja, hajigálja
Az én drága gyermekemet,
Az én létem folytatását,
A második életemet.

De nem lehet, hogy elveszszem,
Hogy az isten így verjen meg,
Feddő kezét érzem sokszor
Tévelygési közt szívemnek;

De atyai érzésem,
Látta isten, szent volt mindég:
Kis szivébe, alig fejlett,
Boldog, vidám erényt hinték.

Hogy elveszszem... oh az isten
Nem verhet meg engem azzal,
Visszatér ő, oh már látom
Tárt karokkal, piros arczczal.

Kiállt bútól és örömtől
Szemeinkbe könyek jönnek
S hálát adunk, forró hálát
A fölöttünk Örökdőnek.

Alázatos szívvel állunk,
Templom lesz a szoba nálunk,
Szegényeknek pénzt osztunk ki
S elleninknek megbocsátunk.

PASZOMÁNTOS MAGAS PORTÁS.

Roszul vagyok... a halálról
Gondolkozom egyre, folyvást,
Készüljünk a temetésre,
Paszomántos magas portás!

Sokszor látlak állni téged
Gyászos házak kapujába',
Kezedben nagy, ezüstös bot,
Mely kiindít a halálra.

Okos ember sohse bizza
Dolgát másra, - tehát én sem;
Csináljuk meg hamarjában
Minő legyen temetésem.

Koporsóm csak deszka légyen,
Jó lesz nekem így is ottan,
Megnyugosztal a jó isten,
Kiben mindig hívő voltam.

Koporsómba ne szögeztess,
Ne zárass le nagyon engem;
Nem jövök én többé vissza,
Örülök, hogy elszökhettem.

De koszorút se tégy ám rá,
Bár költőhöz tán ez illik,
Ismerem jól a fajtámat,
A poéták megirigylik.

De rangomat fölirasd ám,
Mert tartom azt igen nagyra:
„Az akadémia rendes,
Azaz - levelező tagja.”

És hamisan zengő kórus
Ne kísérjen sírba engem,
Míg visznek: a háztetőkön
Csak a fecske csicseregjen.

De elég a szertartásról,
Hisz te jobban értesz ehhez;
Hiszem, hogy jön nagy közönség,
Kivált hogy ha eső nem lesz.

Szeretteim hintenek rám
Egy-két meleg, végső csókot:
Ellenségim is könyeznek
S azt mondják, hogy „jó bolond volt!”

De te ne ejts egy könyvet se,
Légy, mint mindig, nyugodt folyvást,
Nem sir soha egy igazi
Paszomántos magas portás.

ERZSIKE.

Jég mostan is, alkonyuló koromba'
Eszembe jutsz ugy esténként gyakorta,
Kandallónál, elmerengve a tűzön,
Emlékeid szétszórt gyöngyét felfüzöm.

Mikor te is itt ültél még mellettem,
S én ok nélkül szomorúan merengtem:
Ráborúltál omló hajjal nyakamra,
Miként a fűz ráborúl a tópartra.

Hogy szép voltál, nem mondom én azt már most,
De oly gyöngéd, oly megnyerő, oly bájos,
Arczáidon két bujdosó gödörke
Ringatta a szívem szelid gyönyörbe.

Szegény voltál, én meg gazdag akkoron,
Lábaidhoz tettem minden vagyonom;
Fél bántódva, fél mosolylyal tértél ki,
Kis virágszált tudtál te csak elkérni.

Félénk voltál, oly remegő, mint a galy,
S nem bántad, ha bajom van, hogy vigasztalj,
Bár hervadtak arczáidon a rózsák:
Megifjított a sugárzó szívjóság.

Minden napunk egy-egy boldog éltet ért,
S elszakadtunk egyszer... isten tudja mért,
Hazug beszéd volt az oka, semmi más,
Tudom már, hogy nem te voltál a hibás.

Sok esztendő elmerült már azóta,
Szirmaiban sincs meg többé a rózsa,
A kandalló sem úgy áll, mint egykoron,
Lángja kevés, több benne már a korom.

Én azóta sok csapáson mentem át,
A sors ellen egész létem csupa vád,
Csak emléked engesztel ki engemet:
Volt egy mégis, ki igazán szeretett!

A MIT AZ ISTEN VÉGZETT.

Szent Istvánnak lelke fölszállott az égbe,
Föl a magas égbe, az urnak elébe;
Könnyen ment ő oda, ismerős volt ottan,
Fészkét madár jobban nem tudja, hogy hol van,
Ismerte a napot, a felhőknek fodrát -
Mikor itt lakott is, lelke mindig ott járt.

S monda neki Isten ott fenn az egekben:
„Csakhogy itt vagy fiam, kibem kedvem leltem,
Soká nem hivtalak, de csak azért nem, mert
Szerettem tebenned szeretni az embert,
Gyönyörködtem abban, a mit ott lenn tettél,
Jobban gyönyörködtem abban mindeneknél;
Láttam, hogy szivedet millióknak adtad
S csak a gondot, búbajt tartottad magadnak,
Terjesztetted lenn a szeretet vallását
S tettel mutattad meg, hogy mi az, hogy lássák,
Ellenségidnek is a hogy megengedtél,
A kik törrel jártak szerető szivednél
S a királyi székben - mely megszédít százat -
Te maga voltál az engedő alázat.
Mondom: hogy mindebben nagy kedvemet leltem,
Ime most ezekért légy üdvöz a mennyben,
De hogyha valamit kívánsz még a mennyhez:
Beszélj fiam István, ígérem: hogy meglesz.”

„Én uram - mond István - e szavakat hallva,
Te tudod, hogy so' se gondoltam magamra,
Te tudod uram, hogy ugy alkottál engem:
Hogy a boldogságom másokéban leljem;
A mit nekem adtál, énnekem sok már az
Égi üdvösség is, mely itten eláraszt,
Mely föl magasztalja te szolgáltnak lelkét -
De ha adni akarsz egy nagy kegyelmet még:
Add azt uram, add, hogy az én magyar népem
Egyszer nagy és boldog és dicsővé légyen:
A te kegyelmedtől ezt kérem a mennyhez.”

Felelt reá az ur: „Ámen fiam, meglesz.”

István király aztán leült egy felhőre
S nézte onnan, miként hömpölygnek előre
Az idő hullámi, a napok és évek;
Néha egy-egy nagyobb habot is vetének,
- A mit itt a földön ugy hínak, hogy század, -
S országokat, mint egy kis hajót megráztak.

István király várt az urnak igéjére:
Hogy már Magyarország nagy napokat érne,
De az új Árpád-ház sok, sok bajjal küzdött -
Néha egy-egy alak dicsón kivált köztök:
A bárdos szent László s a hódító Kálmán,
Ki két országot nyert, tengerekre járván;
De azután ismét gyászos napok jöttek,
Játéka lett hazánk az álnok görögnek,
S alig heveré ki, jöttek a tatárok,
Nyomukban az inség, pusztulás és átok
És az Árpád-ház is egyszer csak kidőle!

Busult a szent király ott fenn a felhőkbe'
Szívét marczangoló nehéz gondok tépték:
Hát feledte az úr az ő kedves népét?
Hogy már nem jön, nem jön egy jó napja soha -
S egyszer csak földerült nagy Lajosnak kora,
Midőn dicső, boldog s nagy lőn Magyarország! -
Lábához a népek hódolatok hozták:
Először is Jádra, az ország szép lánya
Futott vissza édes anyjának karjába,
A kinek kebléről oly rég elszakaszták. -

Idegen népek is országuk panaszát
Ide küldék; tudták: hogy itten ki lakik:
Bátor lovag-király és leventék, a kik
Megboszulnak mindent, mi nemtelen hitvány -
Igy lakolt a tatár, így bukott a litván. -
Nagy volt Lajos. Győzött, hol karddal nem, kegygyel:
Szeretettel jött a nemes nép, a lengyel,
S kínálta országát - bár neki is drága -
Olvaszsa Lajos a magyar koronába!

Francziák királya lánya kezét kérte,
Angol Edvárd tűzbe elment volna érte,
Német császár, bajor, mind frigyét kereste; -
Oroszlán czimerrel a büszke Velence
Ugy feküdt lábánál, mint egy szelid bárány,
Hédervári Miklós rájuk haddal járván. -
Elfoglalt a magyar három egész tengert,
A háromszin-zászló Nápoly falán lengett
S Lajosunkat - annyi fény sugárzott róla: -
Urául akarta maga a vén Róma!
Aztán a havasok, aztán meg a bolgár...
Hódolt országokból szinte sok is volt már,
Nem is tudott velük a király mit tenni,
Mint gyümölcscesel nem tud, ki a kertbe megy ki
S nagyon sokat is ráz magának a fáról.
Látta ezt szent István felhők országából
S emlékeztén arról, mit az ur ígére,
„Nemde uram, ez az?” - szelideden kérte;
Nem hívén: hogy népe szebb napokat érjen,
De az ur felelte: „Nem az fiam, még nem.”

És a szent király várt századokig ismét -
Hanem hiába várt, nem látott egy kis fényt,
Sőt atyai gonddal, a mint ottan várna,
Föltűnt neki ama nagy temető: Várna,
A holott látta a királynak elestét -
Nándor kellett rá, hogy kétségbe ne essék,
Azután sötét lett - mindenütt csak felhők,
És csillagtalan éj, mire hajnal nem jött,
Csak Hunyadi László felszökkenő vére

Volt, a mi pirosan felhatott az égre.
Busult a szent király: mennyi vész, baj, mennyi!
Lajos országából hát már nem lesz semmi?!
Hanem így egyszerre jön az elégtétel:
A királyi trónra Hollós Mátyás lép fel:
Jön, miként egy Dávid, a börtönből, porból
S aztán félvilágnak a homlokán tombol.
Mennyi fény, dicsőség! - több már nem is lehet!
Reszket tőle nyugat és fél tőle kelet,
Mindenütt forg, mint egy két ágú parittyá,
Bécs város előtte kapuit kinyitja
S hódolni jön oda a legyőzött török. -

Épen ostrom van: - az ágyú, bömből, dörög
S e közben fogadja Mátyás a követet -
Ez majd esztét veszti, porba omlik, remeg,
Azt hiszi: Isten, ki türelmétől fosztva,
Parancsolatait menydörgés közt osztja.

Fénynyel lett aztán a magyar udvar tele,
Messziről jöttek a nagy világról bele,
Boldog király volt, ki itt nevelte lányát:
Egész hozomány volt, ha már Budát látták.

Ide ömlött minden - mint tengerbe ömlik -
Művész az ecsetjét, tudós hozta könyvit,
Koszorújokat a költők itt keresték -
És jöttek bajvívók, lovagok, leventék
Csodálni a gazdag és hatalmas hazát,
A hol lakoznak a büszke, gőgös Garák
S Ujlaky, a gazdag fényűző levente,
Kinek tíz falut ért vállain egy mente.
S boldog volt a nép is, szent volt az igazság,
Nem mondta a szegény hiába panaszát,
Mit is mondok? szegény? - hisz csak gazdag van most,
Kis király volt itt a legutolsó csatlós.
E közben Mátyásnak hire elment messze,
A végtelenségben szárnyait feresztve;
Túl sok-sok országon, túl a tengereken,
Hol már szokás, nép, nyelv és minden idegen.
Az együgyü halász, ha már hálót kötött,
S nem tudott, mit tenni nagy unalma között:
Arról gondolkodott tenger partjainál,
Valjon mit csinálhat most a magyar király?!

István örömeiben könyezett, mert végre
Azt gondolta: meg van, mit az ur ígére,
S kérdé: nemde ez az én uram, teremtőm?!
De az ur mondá: nem!

És István a felhőn
Feszült figyelemmel megint tovább vára,

Ah de csak szívének éles fájdmára!
Eljött Mohács, - elhullt a huszonzét püspök
S a nemzet virága, a mely ottan küzdött,
Szűz Máriás zászlóval ott esett el Drágfi -
Szent Istvánnak oh ezt oly nehéz volt látni!
És miben az ország még, még többet vesztett:
Jött egy pártos korszak, a melyben a nemzet
- Mig idegen hollók préda gyanánt lesték -
Maga szaggatá a drága haza testét,
És lőn az országnak nagy-nagy pusztulása -
Felhőt kért rá István, hogy csak ne is lássa;
De e felhőkből is kitört egy pár csillám,
Magyar sötét egét ismét felhasítván,
Jöttek a hősök; Bocskay és Bethlen -
Szólni akart István; de az ur intett: nem!

Fel piros zászlóval még Rákóczy lépett,
És azután oly nagy, szörnyü csendesség lett,
Mintha egész ország lett volna egy kripta,
Bele a nemzetnek csontjai hajítva.
Néha jön egy-egy hang, ... sohaj ez, vagy szél-e?
Vagy mintha a nép már más nyelvet beszélne?
Nézi István: hol van a segítő Isten?...
Ah! saját népére immár nem is ismer!
De élt még a nemzet; csak tetszhalott volt a'
- Ime mozog már a feltámadó csontja,
Az isten végezte, hogy így kellett lenni:
Nagy pihenéséből új erővel kelt ki;
Fiatal, eleven, ifju élet támadt,
A hol tett mindenki, senki sem volt fáradt,
Sietett és küzdött, ment - előre törvén -
És szebbé lett a nyelv, idomult a törvény...
És egy napon ugy lőn, hogy mit harczban vesztett:
Milliókban nyerte vissza azt a nemzet
Milliókban nyerte egy szép tavasz napján:
Megvetett gyermekit keblére fogadván,
Midőn jogban, tettben minden egyenlő lett!...
Nézte ezt árnyában István a felhőknek
Ő gondolta: eléri most nemzete békén,
Mit annyiszor akart megvenni a vérén,
Már ott volt szemében könye az örömnök,
Midőn ismét, ismét nagy vésznapok jöttek,
És elszorult szive fenn a szent királynak;
Hiszen ők már oly rég, oly rég harczolának;
Elvész most a magyar, s ah tán meggyalázva!

De im az oroszán már sörényét rázza...
S a kit ekkor minden elpuhultnak tartott,
Fölveszi a magyar a leoldott kardot

S hét felől veri a hét támadást vissza -
Hizik a magyar fű - ellen vérét iszsza.

S a kit István látott Mátyás, Lajos alatt:
Föltámadnak mind a győzedelmes hadak,
Csakhogy más név alatt, csakhogy más ruhában,
Honvéd neve alatt - szép piros sipkában.
Oh szép ifju sereg! Oh szép fiatal had!
Mely a szabadságnak, bimbajából csattant,
Csak ugy képzeletre, csak ugy rögtönözve -
S a ki eléjük jön, összetörik, össze,
Készületlen mennek, énekelve halnak
S egy világra viszik hírét a magyarnak.

István most már nem is tétovázott mit sem,
S azt hívén, hogy ez az: mit igére az Isten,
Kérdé: nemde ez az én uram Istenem?
Hanem az ur megint csak azt feelve: nem;
És folytatá tovább nagy égi kegyével:
De türelmed fiam ne veszd te azért el!
A kit én szeretek - az az én szokásom:
Átviszem azt sok-sok megpróbáltatáson,
Hogy szívét megedzzék a viharok, vészek -
De mit én ígértem, mit az Isten végzett:
Nem ronthatja azt el soha semmi földi -
Hazád boldogsága egyszer el fog jönni!

A MEGHOLT SZÉCHENYI.

1860.

Köszönöm nektek édes fiaim, hogy
Ugy ünneplitek - nem a nevemet,
Hanem egy eszmét, melyet mint a fátyolt
A nevem körül ugy kötöttetek.

Oh gyermekim, ti azt nem is tudjátok
Az én lelkemnek ez mi jól esik,
Hogy az én édes, régi jó hazámat
Még annyian és oly hön szeretik.

Az Aetna tüze nem látszik idáig
E magasságig, hol most én vagyok,
De sziveteknek honszerető lángja,
Mint földi csillag, ide fölragyog.

Ha tudtam volna, (mert gyarló az ember,
Földi életében olyan téveteg)
Ha láttam volna azt, a mit most látok,
Oh fiaim, nem haltam volna meg.

De itt se vagyok én oly egyedül, nem! -
Vagyunk mi itten sokan, magyarok.
És értetek az istennek könyörgünk,
Hogy szent áldása légyen rajtatok.

S mi látjuk azt, hogy titeket megáldand,
Hogy bennetek szent kedve megtelik,
A honszerelmet ő oltá a szívbe,
Szereti, kik a hazát szeretik.

Ő tőle szállt belétek a nagy egység,
A bizalom, hit és az akarat,
S az ő művei fennállnak örökké,
Az embereké mind elporlanak.

Ha látnátok az ő csodás világát,
Minő magasztos szent fényben ragyog,
Mily napsugár! mily üdvözítő lég ez...
Oh itten én olyan boldog vagyok -

S mégis mióta innen én úgy láttam
Idáig égő milljó sziveket,
Szeretnék újra lent lenni hazámban,
Ujra küzdeni, élni - veletek!

DAMJANICHNÉ ARCZKÉPE ELŐTT.

Férje hős volt... diadallá
Lett minden hely, hova lépett,
A győzelmet úgy arattam,
Mint a sarló a kévétet.

Aztán meghalt... oh hogy halt meg!
Iszonyú volt... ne kérjétek.
S egy ifju nőt hagyott hátra...
Ez az a nő, tiszteljétek!

A biblia szent alakja,
Kibe szivén hét tört döftek:
Nem szenvedett annyit, mint ő,
Nem szenvedett az sem többet.
Ki egyszerre vesztett mindent:
Szabad hazát, hősi férjet
S nem roskadt le ennyi kintól:
Ez az a nő, tiszteljétek!

Itt maradt ő mi közöttünk,
A nagy névnek örökösse,
Hogy a nevet, mely oly fényes,
Még ragyogóbb fénybe öltse,
Mint a kelyhet a szent oltár,

Azt a nevet úgy örzé meg,
Oly feddhetlen, olyan tisztán...
Ez az a nő, tiszteljétek!

Ez tartá fenn s egy magasztos,
Vigasztaló, égi eszme:
Hogy az, a ki jót tehet még,
Céllal élhet, nincs elveszve;
Hogy magának a ki meghalt,
Másoknak még mindig élhet...
Kinek minden lépte jó tett:
Ez az a nő, tiszteljétek!

Van öröme oh hát mégis!
Ha más örül: örvend annak;
S boldog ő, a könnyező, ha
Más könnyezőt vigasztalhat.
Felnöveli az árvákat,
Anyát ad a szegénykékeknek,
Érettök él, munkál, fárad:
Ez az a nő, tiszteljétek!

A vértanú fönn az égben
Ül a felhőn, égi fényben,
Letekint és mosolyogva
Gyönyörködik hű nevében;
Oda fenn az angyalok közt
Nincs áldottabb, tisztább lélek...
S büszkén int le szent árnyéka:
Az az én nőm, tiszteljétek!

DEÁK FERENCZ HALÁLÁRA.

Teljes, egész életedben
Nagy számoló voltál mindég:
Számítgattad az erőket,
Hogy eltaláld a hon üdvét.

Halálod is számítás volt,
Szoktattál rá soká minket
S szenvedtél: hogy midőn meghalsz,
Ne fájjon úgy gyermekidnek.

Életeddel jól számítál:
Megértük a szabadságot,
Haláloddal - feljajdulva
Egy zokogó nemzet mondja:
Nem sikerült számításod.

DEÁK FERENCZ EMLÉKEZETE.

Ne sirjatok! el, könnyező szemek,
Hisz itt babért, nem cyprust hintenek,
Borostyán hull itt, és nem gyászvirág,
E ravatalnál tapsol a világ,
És mind mienk a taps és koszorú,
Mért lenne hát szívünk bús, szomorú?
Hiszen neki nem is volt élete:
Mienk, a hazáé volt mindene.

A s z e m volt ő, mely érttünk messze néz,
H a l l á s, mely mindent figyelembe vész,
A k é z, melyben törvényünk volt a kard,
Mely oltalmaz, véd, s ha kell, visszatart;
Az a j k, mely minden érzést kifejez:
Egy nemzet vágya és igéje ez,
Erős, hatalmas akkor, hogyha szól:
Félelmes, mikor hallgat és daczol.

Ugy jött szeliden, mint a magvető:
Nagy eszméknek magvát hintette ő,
Egyenlőség, szabadság elveit,
Ahol csak föllép, mint a nap, derít,
Munkára kelt, idomit, ösztönöz:
Együtt tavasz s gyümölcsessel teli ősz,
Fejlődni, tenni, a hol csak lehet:
Megérdemelni a polgár nevet.

Lőn nagy vihar s utána pusztulás,
Remegve kérdtük: „Hol a Messiás?”
Midőn vonaglott a mi nemzetünk,
S halkán susogtuk: „Uram elveszünk!”
A mester csak mosolygott könnyeden,
Mint napsugár az aczélfegyveren,
S mondá: „A törvény s jog még megvan im...”
S nyugodtan járt a vész hullámain.

S hogy az erőszak alkuvásra vált:
A kisértőkkel bátran szembeszállt:
Sok szenvedést s szent törvényt hirdetett;
Uj erőszak lett rá a felelet,
De ki volt mondva, a mi fáj, mi nyom:
Megiratott az evangéliom,
S hitvallóvá tévé a nemzetet:
Hogy jogérző nép még el nem vezett.

És a midőn az idő betelék,
A hatalom letette fegyverét,
A jog szava pánczélján áthatott,
Nem birta el, mint felhő a napot.
S im az erőszak elvész semmibe:

Alakot ölt, testet nyer az ige,
S ágyú, harang szól, zúg egy reggelen:
Van alkotmány s koronás fejdelem!

Oh ritka nagyság, hogy szemközt veled
Az érték fogalma is elveszett!
Kavicscsá lőn, mit gyöngynek tartanak,
Silánynya vált a gyémánt, mint a hab,
Szivére e z t feltüzni nem merék...
Mi másnak dísz, az néki nem elég,
Királya is, - nézzétek a nagyot, -
Neki csak kézszorítást adhatott.

A tuzás is, mely mindent megdobál,
Ez egygyel szemközt tétovázva áll,
Ugy nézi a szeplőtlen alakot;
S a kövel rá csak vonakodva dob,
Tudván, hogy az fejére visszahull,
S az alak ott áll bánthatatlanul,
Hint szellemárny, melyet nem ér a kéz
S a támadás rá, pusztá légbé vész.

Nem ingatá népkegy vagy hatalom,
Nagy czél vivé, nem percznyi alkalom,
Népzajtól nem fél, csábnak nem hiszen:
Nem meghajolni s koczkáztatni sem,
Haladni bátran minden vész felett,
Ám nem keresni az örvényeket,
Munkálni, tenni és nem kérni bért:
Semmit magunkért, mindent a honért!

Nem!... Ennyi érték el nem vész soha,
Köztünk van ő, enyészszék bár pora;
Polgárerényben sugárzik neve,
Föllángolásban itt ég szent heve,
A bölcseségben, mely mérsékel, int,
Az ő vigyázó lelke szól megint,
A honszerelem, méltóság, a jog,
Az hirdetik mind: „É n D e á k v a g y o k.”

A DRÁMAI NYELVRŐL.

Tanköltemény.
(Academiai székfoglalóul.)

Jaj mennyi sok zavaros fogalom! -
Ha e sok nyomott papírt olvasom,
Mit a világ most ujságnak nevez:
Hogy mit beszél az és mit mond emez;
A kritikába egyik bele fog

És azt se tudja: mi a dialóg,
A másik azt beszéli szüntelen:
Hogy hát az a „tragikum” mi legyen?
És ettől aztán megtanulhatod:
Hogy az bizony „szomorú állapot.”

De legtöbben a nyelvet pengetik -
Van erre egy jó frázisuk nekik;
Ha este adnak egy új darabot,
Bölcsességük már másnap hallhatod:
„A darab nem jó, de a nyelve szép.”
No tisztelem az oly bíró esztét,
Ez éppen olyan, mintha hallanám:
Hogy a kisasszony vak, de szép leány,
Vagy, hogy: X. urnak sánta ám a lába,
De tegnap este jól tánczolt a bálba!

A drámatest csak összefüggve szép:
Nincs jó cselekmény, ha nincs jó meséd,
S ha nincsen helyzet, situáció,
Bizony akkor a dráma nyelv se jó,
Mint hogyha nem jó bennünk az ideg:
A vér is rossz ott, pállott és hideg,
A helyzet, a cselekmény a vezér,
E nélkül a poéta mit sem ér.

Bármerre fordul: megbomlik sora,
Mint vezényszó nélkül a katona;
Ez kell a legcsekélyebb költeményhez:
Mert helyzet már, ha a szív gondol, érez,
S hogy lyránk rossz és nem halad soha:
Helyzethiány ennek is az oka;
E poétabú mind oly primitív,
Mint gyermekkorban elvert már a szív.

Egy kis bucsu, szakadás vagy hasonló,
Mint milliószor hallott már Apolló,
Hej Byron tudta: mi a helyzet,
S az életben is drámát keresett,
Ment, élt, viharzott, összeütközött -
S termett a szép vers a szivharcz között.

„A dráma nyelv erős s tömör legyen!”
Ezt sürgetik s én is megengedem,
De helyzetet kérek megint előbb,
Ez ad a nyelvnek tartalmat s erőt;
Helyzet s cselekmény: két kard összeverve,
Ebből pattan a dráma szikranyelve.

Ha áradó a nyelv s dagályos néha:
Már érzem, hogy a cselekmény béna;
Kis tér a dráma, tán egy szűk szoba -

S ha ott fekszik a nyelvnek limloma:
Tudom, hogy ez szegénységnek jele,
Oda butor: cselekmény kellene.
Vagy ha az én poétám megszorul:
És kapkod ide oda botorul,
Nem tud mit szólni s csillagoz... virágoz...
Látom már, hogy helyzete nem világos;
Mit is beszéljen, ha nincsen miről,
Czél nélkül bármely Pegazus kidől;
Jó drámáknál is, nézd, a kezdetén
A nyelv minő ámolygó, mily szegény,
Mint a folyó is ott, a hol megindul;
De medret ásva, benn, korlátain túl
Ni, hogy csillámlik, habbal mily teli,
A mint a szél, a szenvedély veri.

Gyakran mondják: ma a frázis hatott,
De ez fönn nem tart soha darabot,
Hazád nevével pár taps lopható,
De ottan van a bosszú nyomban, oh!
A frázis csak röppentyű, mely után
A sötétség: lesz nagyobbá csupán.
A nyelvvel csalni épen nem lehet,
Megérik mindjárt a felesleget,
S ásítanak rá rögtön itt-amott -
Frázist nem, inkább hamis indokot
Bocsát meg a közönség ugy cserébe:
Ha egy pár frappáns jelenést kap értte.

Oh a közönség, melyet szidnak gyakran:
Hogy rászédhető, buta és tudatlan,
(S ha irodalmi vitát gyújt föl Éris:
Rá hivatkoznak mind elvégre mégis;)
Oh a közönség, az ezerszemű,
Olyan egy könnyen rá nem szédhető,
Lám Szigligeti irt száz darabot
S ma ezeknek felét sem láthatod,
Nem E p e f i ur, vagy más valaki:
A jó közönség válogatta ki,
Mely lát, figyel, körülnéz, észlel és ért.
(Hanem bocsánat e kis kitérésért.)

De ha a nyelv ilyen rabszolga, hát
Hol fejtse ki a költészet magát?...
Oh ifju! hisz a költészet maga
Az igazságnak nyilatkozata:
Nem fictio, se nem az, se nem ez,
Csak a mi egy h e l y z e t e t kifejez,
S a hasonlatok és a képletek
Valójában soha sem egyebek:
Mint helyzetünknek kifestése, ha

Az egyszerű szó még kevés vala,
Midőn lelkünk, megértetése végett
Fölmutatja a magyarázó képet.

És ha kutatsz, valóban azt leled:
Nagy eszme, csak nagy helyzetből ered,
Nagy indulatnak pusztá szó kevés,
Az valami kifejezőt keres;
Még a huszárnak sem vala elég:
Hogy egyszerűn átkozza a vezért,
Kiről azt hitte, hogy az áruló:
Hanem azt mondta: „a mindenható
Izzadjon bele, míg az árulóra
A büntetést oda fenn kigondolja!...”
(Igy durva ez, de tapsolnánk mi rá:
Ha nem a huszár: Shakespeare mondaná.)
De ha a költő benn van helyzetében:
Vigyázzon rá, hogy ne legyen idétlen,
Tekintse meg, de jól a jellemet,
Mert egyformán beszélni nem lehet,
A férfi, asszony s gyermek nyelve más,
Kaczajt üthet egy balnyilatkozás;
Vonást se halmozzon másik vonásra,
Mert ez a papiros betintázása,
Ne fecsegen hiába, szüntelen,
Kivált, ha megszűnt már a küzdelem,
Ne beszéljen soha se egyebet,
Csak a mi nélkül ép el nem lehet.
Mert mind pazarlás: frázis és szavak,
A költő így magát rabolja csak
S elpusztul legszebb vagyona: a tér -
(No, hanem ezt régen elmondta Blair.)

Mert nagy költőknél is már megesett,
Hogy előjövén egy-egy „szép eset”,
Pegazusokat nagyon megereszték;
S hordá a hős a „fájdalom keresztjét”
S szívében egy „villámot érzett.” -
Ne olyan m e s s z e, csak itt k ö z e l e b b,
Abban keressük a kifejezőt:
A mit drámánknak cselekvénye szótt.

Im Lear, kit megcsufoltak gyermeki -
A tengernél egy örült jön neki,
Félelmes, bomlott, szakgatott alak,
Haja kuszált, ruhája hullatag,
Tövistől vérzik szive, lelke, teste -
És Learnek, hogy maró kinját lefesse -
Csak ez a kis sor fakad ajakán:
„N e k e d i s v a n n a k g y e r m e k i d t a l á n?”

Mily egyszerű!... de már szebb nem lehet,
Mert igazán a helyzetből eredt.

Sok poéta még akkor is beszél,
Midőn hősét már elhordá a szél,
Mikor kezében van már a gyilok:
Szájában négy-öt rőfnyi monolog;
Bucsúzik fütől, fától, s annyira
Panaszkodik, hogy meg kell halnia,
Hogy a közönség végre fölkel és mén,
És nincs jelen a hősnek temetésén.
A britt költő példány volt ebben is:
Ott nem sir a hős, ha küzdelme nincs,
Ha D e s d e m ó n a már megfojtatott:
A szegény mór is pár szóval hallott:
Ki halni óhajt, többé nem fecseg,
Itt megszűnnek cselekvény s helyzetek.

Mert ezekben van a nyelv egyedül,
Minden, mi más, hiába, összedül;
Több, vagy kevesebb, mint mit helyzet ad:
Igy, vagy amugy megboszulja magát,
A nyelv ezzel szorosan összefügg:
Talán, mint a szavakkal a betűk -
S nyelvet aratni csak annak lehet:
Ki ép cselekvényt s helyzetet vetett.

KAZINCZY EMLÉK-ÜNNEPÉRE.

Mi hosszú volt a küzdelem!
Eltartott majd egy századig,
Mig végkép győzhetett az eszme.
Melynek vezére te valál,
Mert halva is küzdél te értte,
Miként Attila elesett
Vitézinek nagy árnyai...
Oh a te szemfedőd is egy
Lengő fehér zászló vala,
A mely körül ígézetes
Rajongással csoportosultak
Az ifju szellemharczosok.
Nevedhez annyi, annyi kötve!
Megérthetetlen értelem!
Mert bölcs valál-e, ki lemond, vagy
Rajongó, a ki álmodik?
Biró, ki ítél, s védő atya,
Apostol és rá vértanú,
Mindegy személyben! Mennyi vagy

Gyermek, ki édes anyja hangját
Először érti meg, s anya,
Ki gyermekének hangot ad.
Lehullott égi szikra, melyet
Sötét éjjelben a vihar
Enyészetes szárnyára kap;
Majd lángoszlop, mely ott világít
A megválasztott nép előtt.

Két halma van magyar hazánknak,
Két végzetes megszentelt halma:
P a n n o n h a l o m és S z é p h a l o m,
Amott Árpád, emitt Kazinczy!
Onnan szerezte vissza egyik
Az ős hazának drága földét,
Az ifju szép had onnan indult
Az összetiprott ős berkekbe
Hadurnak uj oltárt emelni.
Pannonhalom és Széphalom!
Innen Kazinczy lelke indult
Eszméi fényes táborával,
Hogy visszaadja a magyart magának,
Ki annyi küzdés s vész után
Nem látva eszmecsillagot,
Erő s lélekben összezsibbadt.
Pannonhalom és Széphalom!
Legyen megáldva e halmoknak
Föltámadásunk két halmának
Minden parányi porszeme.

.....
Ugy lőn. Ugy lőn! A vén idő
Egy újabb kornak bölcsejét
Szelid kezekkel ringatá:
Eljött a kor, midőn a hajnalt
A nemzetnek borús egére
Nem vérrel kelle festeni.
Nem hozható föl azt egére,
Nem más, a szellem napja csak.
S ki eddig kardot forgatott,
Nem ismeré már a magyar magát;
Megállott a szilaj folyam,
Mely régi medrét elveszíté,
S belé hullván szemét, porond,
Enyészett, lassan tespedett.
Magyar se volt már a magyar
Beszélni többé nem tudott,
Csak lassan még lélekzeni.
S te megjelentél nagy vezér,
Hazánk uj alkotója te!

S zászlód nyomában győzelem kelt
Meghódolt neki - nem a föld -
De a mi többé győzhetetlen:
A lég, a mely magyar dalokkal,
A szív, mely forró vágygyal, és
A fő, a mely eszmékkal telt meg.
Egy uj, egy nemzetélet támadt,
Ifju s örök... Oh, hogy neked,
Ki millióknak életet adtál,
Neked, neked meg kelle halnod!
De a mosolygó ősz alak,
A tiszta szellem itt maradt
Maiglan a küzdők előtt,
Kik a megkezdett győzedelmet
Neveddel folytaták tovább.

S most eljövének ünnepedre,
Hogy kincsüket, zsákmányukat
Itt lábaidnál mind lerakják. -
Az eszmék lengő zászlait,
Igét hívó ezrek hitét,
Ezrek forró reményeit,
Ezrek szivét, mely mind magyar,
Mely nemzetet, hazát szeret;
Mert mind te tőled származott:
Erő, vágy, sejtelem, tudat,
Mind eszméid virágai;
S mi hervadó füzér helyett,
Ezekkel hódolunk neked,
Atyánk! vezérünk! teneked!

S neked könyörgünk, hogy könyörgj
Mi érettünk, mi istenünknek,
A magyarok nagy istenének:
Hogy áldja meg törekvésinket!
Legyen velünk tovább is a hon
Vér nélküli küzdelmiben, hogy:
Mi kard által volt egykoron,
Legyen a szellem által is
Dicső, nagy, s boldog a magyar!

EMÉRKE.

(Hugo Victor „Aymerillot”-ja).

Szomorodott szívvel jó Spanyolországból
Fehér szakállával, - s így sohajt Nagy Károly:
„Roncevaux! oh álnok Ganelonnak völgye!”

Mert rokona, Roland itt hullt el megölve,
Tizenkét pairt vesztvén és az egész hadat.
A hegyi munkás, ki itt él kunyhó alatt,
Haza ment nyugodtan, kutyája mellette,
Megcsókolta nejét nagy meglepégedve,
Forrásnál megmosta kürt- s nyilát nagyjából...
S a hősök csontjai fehérlettek távol.
A jó Károly király el van keseredve,
Sziriai lova ott busúl mellette;
Sir, bánja vitézit, a kiket elvesztett,
És a tizenkét pairt, kik szintén elvesztek,
Legjobb lovagjai, kiknek nem volt vész, baj,
És rokona Roland, és a csata, oh jaj!
S elgondolja ő, a spanyolok győzője:
Hogy dalt csinál majd a hegyi nép felőle,
A veszett harcáról, mely előttük folyt végig,
És arról beszélnek több mint négy száz évig.

Csak halad azonban - harmad napon végre
A magas Pyrének hegyormára ére,
S im a végtelen tért álmadozon nézve,
A hamvas távolban mit vesz egyszer észre;
Egy halom tetején erős város volt a',
Fala vastag s minden ajtaján két tornya.
Ki odáig látott, kiuralgó tornyot
Talán harminczon is fölül láthatott ott,
S szaraczén formáju ragyogó kúpokat,
Melyek még friss szurok fényében ragyogtak,
Közepén igézőn a vártorony vagyon,
Le nem festhetnéd egy egész nyári napon.
Lőhelyei ónból, holott minden résen
Egy-egy jó ijász áll s vigyáz örök-ébren.
S fölül kiválik egy remek mivü gombja
Tündöklő gyémántból, mint a nap oly forma,
Nem nézhetni soká három mértföldnyiről;
Balra kék hullámu tenger nem messziről,
Mely morgásával a városig bemegyén.
Károly látva mindezt s reszket fenn a hegyen,
„Öreg bajor herczeg Naymes, jó tanácsnokom,
Hogy hijják e várost itten a partokon,
A világ kerekén páratlan e várost,
Mert szomorú voltam, s ez megvidit már most.
Mert, kén' bár tizennégy évig itten állni -
Vitézim, hadaim, népem kapitányi,
Nem megyek - fogadom ime szent Dénesre! -
A mig enyim nem lesz, nem egy tapodtat se!”

Csodálkozva szól az öreg herczeg erre:

„Akkor uram vedd meg, mert ezt nem veszed be,
Várnépeim felül oltalmazó serge

Husz ezer török van kettős vérttel benne.
Hajdanában még csak bevehettük volna,
De sereged most már gyenge, fáradt, lomha,
Lelkükből unják a tábori életet,
Mig én legkevésbé, én a legöregebb.
Őszintén szólok és óvlak uram téged.
Aztán nincsen is már várostromló géped,
Fáradtak a lovak, a katona csüggedt,
Itt van az ideje, hogy már pihenjünk meg.
Mert ki itt ostromról álmadozik, mint te,
Az, a minő te vagy, csak oly bolond szinte.”
Felelé a király rá jósággal tele:
„Herczeg, te nem mondád, mi e város neve?”

„Könnyen felejtenek már az ilyen vének,
De légy kegyes uram dandáridhoz kérlek;
Visszakivánják ők már a házi tüzhelyt,
Kik so’sem élveztek, örökké csak küzdtek.
S a tartományokból, miket elfoglaltak,
Ugy is megkettőzhet’ d egész birodalmad.
Itten az ostromlók csak nevetnének rád,
Török ásó szörnyü erősségeket hányt,
Bár hősid magukat sáncaikra vetnék:
Ástak földalatti három üreget még.
Bordauxba visz egyik, a másik Bastánhoz,
A harmadik uram épen a sátánhoz.

Mosolyg a király s szól szelidséggel tele:
„Herczeg, te nem mondád, mi a város neve.”
„Ez Narbon.”

„Narbon szép, - mond a király erre, -
És az enyém is lesz, fogadom hitemre,
Soha szebbet, minők lányai az utban,
S fűzőjükön ujjam még csak meg se szurtam.”

S az uton meglátva Montdidier grófot,
A ki épen ott járt, hozzá ekkép szólott:
„E herczeg vénséggel menti magát, hallod,
Vedd be hát helyette te barátom Narbont,
S én neked adom itt az egész környéket.
Hős volt az atya is, a ki nemzett téged,
Nagybátyád a tisztelt, chelli nagy apát volt,
Te magad is bátor, te e várt meghágod.
Fel tehát!”

Felel ez: „Én, uram királyom,
Sem mire se vagyok már jó e világon:
Eleget hordtam már kardot és sisakot,
Ágyra van szükségem, mivel beteg vagyok.
Hideg lel, lábamon egy nagy fekély támadt,

S több mint egy éve már, hogy nem láttam ágyat,
Nem kell nekem semmi - tartsd meg birtokodat.”

A király pediglen haragot nem mutat,
Hanem megkeresi hős Cotentin Húgót.
Ez egy előkelő és vitéz nagy ur volt.

„Jó hirt hozok Hugó, - mond a király ennek -
Narbon vára tied, csupán be kell vened.”

Hős Cotentin Hugó üdvözli a császárt.

„Boldog az a munkás, a ki ugarán szánt,
Ha a barna földet kissé megturkálta,
És elvégzé dolgát, betér kunyhájába.
Én már hánszor győztem, hidegben, melegben
Magamon örökké vasinget viseltem.
Nem hallék mást soha, csak kúrhangot hallék,
Nyergemen alig van ép egyetlen csat még,
Nem volt más életem - át hosszú időközön,
Mint fölkelni korán és fekünni későn,
Hogy harcoljak érted s háznépedért másnap.
Ki is fáradtam már. Add csak Narbont másnak.”

Elbusúlt a király s mindenki a körbe’
Töprengett, szomszédját könyökön meglökve,
De szólítja Károly Normandi Rikhardot,
S mond: „te jó vérből vagy, reád sokat tartok.
Herczeg! amoda a várra nem mennél föl?!”

„Herczeg vagyok, igaz, isten kegyelméből,
Azért az ily merényt kalandornak hagyom,
Nekem, uram király, elég a mim vagyon.

Mostan a király a gandi grófra kiált:

„Te vagy, ki legyőzted Mugiront, a zsványt,
Te a bátorságot, a midőn születted,
Magadba szittad az első lélekzetnél.
Anyád legjobb házból vette származását, -
Rajtad még nem győzött csupán a csalárdság;
S a csapásra szived csak még nemesebb lett,
Utolsó órámkor, akkor sem feledlek,
Nem a vidám fényt, mely szemeidben égett,
Midőn ketten jártuk be egyszer a rétet,
S hallgattuk, a szomszéd völgyben, a mint jártak,
Zavaros csörgését szaraczén láncsáknak.
A veszély elfutott bárhol is nevedre,
Fővárnagygyá teszlek, csak most Narbont vedd be.”

„Én, uram - mond a gróf, - haza megyek szépen,
Mert népemmel együtt majd elveszek éhen,
Átkozott helyeken hurczolt a harcz sorsa,
Nem volt ottan sehol egy szem liszt, vagy búza.

Patkányt, meg egeret ettünk mi ott rendben,
S rája öreg csizmát, hogy kissé lemenjen.
S a te spanyol napod oly szépen megpörkölt,
Hogy fekete lettem, olyan mint az ördög;
Ha ezzel a képpel - megunva e léget,
Vissza, az én régi jó falumba térek,
Nőm - kit elszeretett már talán valaki, -
Azt hiszi mór vagyok, nem pedig flamandi.

Sietek megnézni: mi történik ott lenn.
S bár Salamon kincsét ígérjed is egyben:
Mutatva a várra, hogy hát vegyem ezt meg,
Nem! Én oda megyek, hol kenyeret esznek.”
„No jó flamandiak, ti hát csak egyetek!
Bohó én, ki mindig ostromlót keresek.
Nem különös-e ez - mond a császár, - valjon?
Midőn itt van Nancy, az én vén karvalyom.
Jersze, jó Lestákom,* ott van Narbon vára,
Harmincz váraicsa van, s mellé három árka,
Minden ajtajánál egy-egy harczter vár ott.
S kőből vágott tornya hat darab van látod,
És minők tátongó sánczos üregei!
Ha egyet bevettél, ujjat kell kezdeni, -
S ha bevettél egy várt, uj ajtót látsz azon,
De mit szólok? nem te vagy-e az én sasom?”

„Mit? sas? - galamb, veréb vagy pinty a sövényen,
Én menekszem uram. Zsoldját kéri népem,
S nekem egy poltrám sincs, és hozzája ez még:
Senkim, a kitől egy batkát kölcsönöznék.
E fürkésző ficzkók szikrázó szemekkel
Zsebemben egy garast sem fedezhetnek fel.
Koldus nép! - Magam is csüggedt vagyok, fáradt,
Vén öklöm a vértől soha meg nem száradt,
Megtört vagyok. Mért hát ez a harcznak vége:
Mit előbb szerettünk, megutáljuk végre,
A mi rózsaszín volt, feketének látjuk,
Magunkat utóbb is egészen lejárjuk.
Ficzamlás kéz-lábban, a vesében guta,
S a ki régen sas volt, elvégre is tyuk a’,
Hálósipkát nekem, szalmát süvegemre,
Annyi hír ért, hogy már vágyom a szemétre.”

Kaparta a császár lova a porondot,
Mintha értené azt, mit az öreg mondott;
Szálltak a felhők a magányos hegy felett,
Midőn dandarával Roussilon megjelent.
Vigan megy elé a császár s megszólítja:

---

* Eustache.

„Te, az én hadamnak igaz rómaija!
Te oda sem nézve reá ütsz a szegre,
Tied az a város, tudom, te veszed be.”

Roussilon komoran csak pánczélját nézte,
Melyet már a rozsdá megfogott egészbe.
Katonái búsan ballagtak tétova,
Meglyuggatva pajzsa, sántikált a lova.

„Te ugy elmerülsz itt, mint egy barát, vagy mi,
Narbon miatt ennyit kell-e tanakodni?”

Roussilon szól: „van már nekem elég földem.”

S a hősök mind ekkép beszéltek a körben,
A míg a tölgyek közt morgott a zuhatag;
A császár most végig vizsgálja a hadat:
Mindenkit fölkeres, ki hős, bátor, kivált,
Perigaux Albertet, a burgundi királyt,
Sámót, kit istenít a legenda máig,
És a Velenczében elhírhedett Garint,
Ki vállára vette szent Márk oroszlánját,
A dán Ogiért s még hősei néhányát,
Végre Rogert, ki a vést mindig nevette.

Mind hallgattak.

Fejét végre fölemelte,
És felállva aztán erős kengyelébe,
Kirántotta kardját, ragyogott az éle,
S éles hangon, melyben gúnynak is volt része,
Halványan, fagyosan, sasszemekkel nézve
Tekintetét félő egész táborán át,
A győzhetlen császár ezt kiáltá: „Gyávák!
Oh ti e völgyek közt elesett vezérek!
Hősök, kik a halált mind itten lelétek!
A kiktől a sátán maga kegyet kérne,
Olivier, Roland, hogy nem vagytok élve!
Hogy ha ti élnétek, bevennétek Narbont:
Oh mint viseltétek ti ritkák a kardot!
S minő szívetek volt, nem alkudtatok ti,
Nem tudtatok mást, csak előre robogni!
Oh ti mély sirokban fekvő ezredek,
Élve, bevennem a világot veletek!
Mit csináljak már most, mit tegyek, nagy isten!
Mikor szemem előtt egy vitéz hős nincsen.
S népimből - kik küzdtek át annyi csatákon, -
Csak ama holtakat s e gyávákat látom.
Hah! hogy kell eltünnöm ilyen gyalázatot?
Vissza dobom, ilyent el nem fogadhatok.
Urak! a kik engem eddig kísértetek,
Normandok, lorének, s ti rangos németek,

Bretonok, francziák, flamandok, burgundok,
 Hagyjatok el engem oly gyorsan, mint tudtok.
 El szemeim elől, el innét szaporán,
 A völgytől, a hol még egyre bűg harsonám,
 Menjetek haza, hol lakástok van nektek,
 Menjetek el innét, mert mind elkergetlek,
 Ne lássalak! el! el! nőitekhez, távol,
 Élni óvatosan, boldogul, hitványul,
 Hogy megérhessétek nagyanyátok korát.
 Én majd Narbont magam ostromlom itt tovább,
 Egyedül, magamban, várok és remélek,
 S ti majd ha az édes frank hazába tértek,
 Oh ti legyőzői Arragóniának!
 Ha hátat fordítva a csaták zajának,
 Melegesztek szépen a kandalló mellett,
 Ha majd előhozzák a sok nagy, hős tettet,
 Melyek reszketésbe hozták a világot,
 S kérdik: hát a császárt valjon hol hagytátok?
 Földre szegzett szemmel valljátok ki akkor:
 Hogy megfutottatok mind egy csatanapkor,
 S mentetek oly gyorsan, eszeveszett fővel,
 Hogy nem is tudjátok, hol hagytátok őt el.

Ekkép szólt nagy Károly, francziák királya,
 Ravenna ura és németek császára;
 Ekkép szólt a hegyen az ő erős hangján. -
 A fa tövénél a pásztorok ezt hallván,
 Azt hívék egymás közt, hogy most a menny dörge.

Szemét a sok nagy ur lesüté a földre.
 Egyszerre, mig hallgat sötéten mindenki,
 Egy csinos fiatal ifju lépett ki;

Mondván: „hogy a királyt védje meg szent Dénes!”
 A bátor hang felé meglepetve néz ez.

Nézi az ifjut, ki úgy tűnt föl előtte,
 Mint Dávid Saulnak hajdani időkbe;
 Gyermek rózsá-arczczal, és szép fehér kézzel.
 Kiknek láncsája a háztetőig ért fel:
 Tarták a vénebbek átöltözött lánynak,
 Rajta gyengéd, vidám és oly szerény bájak;
 Föveg - toll, s vért nélkül, apródruha füzé,
 Alakja hadias, s mégis mint, egy szüzé.

Szól a király néki: „mit akarsz te gyermek?”
 „A mit más nem akar, engedd azt nekem meg,
 Hogy velem lévén a jó istennek kegye,
 Elmondhassák rólam: Narbont ez vette be.”

Ezeket mondá a gyermek, jó hiszemmel,
 S körül néz ártatlan és együgyü szemmel.

Gandi gróf a fejét erre fölemelé,
És kaczagva szólott kísérete felé:
„Hiszen ez Emérke, a kis hadi gyermek.”
„Emér?” a király szólt, magad mondd neved meg!

„Emér az én nevem.” Másom alig van tán,
Husz éves vagyok és se szénám, se szalmám,
Olvasok diákul, iskolát végezve,
Eddig van, királyom. Midőn a szerencse
Vagyont, földet osztott, engem kifeledett -
Betölné egy poltra az egész földemet,
De szivem maga a nagy ég se tölné be;
Én beveszem Narbont, és hős leszek végre,
S aztán megfenyitem, ha lesz - ki gúnyol még!
Károly arkangyalként, mennyei lángtól ég,
És mondá: „Fiam e dicső feleletér’
Gróf leszesz, és neved: a narbonni Emér,
Meglásd, hogy mindenki tartand tiszteletbe.
Menj fiam.

S Emér a várt másnap bevette.

MIDŐN ALKUDOZTUNK.

Hát hisz minden könnyen menne,
Csak az eszünkbe ne lenne
Az a régi gyermekmese:
Hogy Attila itten lakott,
S nekünk apánk, másokra meg
„Az Istennek ostora” volt.

Hát hisz minden könnyen menne,
Csak itt előttünk ne lenne
Budának e kicsi orma -
- Hány emlék e kis hegy miatt!
Hogy itten élt Lajos király,
Meg aztán a Hunyadiak.

Hát hisz minden könnyen menne,
Csak az eszünkben ne lenne
Ezer ilyen kis csekélység,
Mit feledni kéne nekünk -
Csak meg tudnók mi tagadni
Emlékeink, multunk, vérünk!

EPITAPHIUM.

(Reviczky Szevér sirjára.)

A míg köztünk volt, hármat szeretett:
Hazát, barátságot, becsületet,
Szerette mindezt, fenlángolva, hön,
S az utolsónak áldozatja lön.

FELFÖLDI KOCSMÁBAN.

Oda künn az őszi eső csepeg,
Ide benn a kakukk-óra ketyeg,
Kályha szélén bóbiskol a dajka,
A szunnyadó gyermeket ringatja.

„Csaplárosné, egy ital bort kérek!”
De a banyát eszi a zöld méreg,
Csaplárosné az udvarban dül fül
Az urával, még pediglen tótül.

„Csaplárosné, enném is ám kissé,
Van-e gulyás, vagy más egyéb friss lé.”
Hangja nem jön semmi feleletnek,
Csak az a nesz, a mint fűrészselnek.

Csunya felföld, minek jöttem feléd,
KacsARINGÓS mennykő üssön beléd,
Dőljenek mind fenyőid rakásra:
Magyar ember utadat ne lássa.

Hej szép alföld, de más a te utad!
A kocsmánál szép menyecske fogad,
Enni, inni adnak ott eleget,
Kiszedik a szekérből kereked.

SÖTÉT ÓRÁBAN.

Haljon az meg, leljen nyugtot
Fenekén a sirhalomnak,
A kit az ő szerettei
Minden órán megcsufoltak.

Haljon az meg, a ki nem lelt
Soha embert, szivet, hálát,
Kinek minden jó tetteit
Szeme, arcza közé vágták.

Haljon az meg, kinek szive
Százfélekép van át szúrva,
A ki nem bír megbocsátni
S gyáva lett már a boszúra.

Haljon az meg, ki nem tudja:
Mért kinozták, miért szenvedt?
S az égben is hitét veszté,
Mert bünhődik s rosztat nem tett.

Haljon az meg, kinél minden
Eszme, czél már semmivé lett,
Ki rettegi már a létet,
Haljon oh az, haljak én meg.

HERVOJA TÖRTÉNETE.

(Egy színműből.)

És örülnek a gyilkosok,
Hogy van náluk nagyobb vétkes;
S a hóhér is borzadva szól:
Hogy nem nyúlna a fejéhez.

A bokor is, a fűszál is
Félelemmel suttog róla -
Nagy bűne van, nagy vétke van;
Honáruoló lett H e r v ó j a.

Ő pedig a honáruoló
Nem tudja, hogy hova menjen,
Idehaza félnek tőle,
S amott megölné az ellen.
Mert hiába árulkodott,
Mutogatván rejtekutat -
Győzedelmes fegyverével
Mindenfelé ott állt H u n y a d.

És a győzők lakomáznak
Pásztortüzes éjszakába'
„Holnap ugyis bőjtölni kell,
Bucsut küldött le a pápa.”
És isznak a dicsőségért,
Melylyel ugyis tele vannak:
„Már maga az árulás se
Árthat többé a magyarnak.”

Csitt! éjfélnél van... imádkozzunk,
Közeleg a bucsu napja -
És az egész magyar sereg
Ott térdepel már hajnalba':
És azután jön az érsek,
Fehér ménje, fehér meze,
Az is fehér, mint a galamb,
Kiterjesztett áldó keze.

„Bocsánatot! bocsánatot!
Énnekem a bocsánatot!
Nincs itt senki, a ki vétkes,
Csak én vagyok, csak én vagyok.
Oh irgalom! könyörület!...”
S aztán leborul a porba, -
Ki az, a ki így kiáltott,
Nem tudhatja senki róla.

„Mi a vétked, mi a vétked
Szegény megtévedett lélek;
Tán anyádat gyilkoltad meg?...”
„Nem, nem öltem senkit én meg.”
„Vagy az Isten szentegyházát,
A templomot raboltad ki?...
Végtelen az ur kegyelme,
Bocsánatot fog ő adni.”

„Oh vagy még nagyobb a vétked
Szegény megtévedett lélek,
Talán hamis esküt tettél?...”
„Oh nagyobb bűn, nagyobb éget.”
„A mint szánod, a mint bánod,
Megbocsátok oly igazán.”
„Oh irgalom! könyörület!
Én elárultam a hazám.”

„Istennél a könyörület
De bűnöd mindennél nagyobb...
Neked bucsut nem adhatok,
Mert én l e l k i a t y á d vagyok.

Hanem menj a h o n a t y j á h o z,
- Bucsut neked csak ő adhat -
H u n y a d i h o z, jó atyjához
A hazának, a magyarnak!”

És a bűnös térden állva
Beérkezik Nándorvárba,
Nándorvárban nagyon csöndes,
Nagyon gyászos palotába.
„Oh irgalom! könyörület!
Merre van a h a z a a t y j a?...”
Haza atyja nincsen többé,
Most teszik a ravatalra!

Összeomlik rá a vétkes,
A nagy lelki teher alatt,
Megtörüli a homlokát,
S többé nem sir, hanem kaczag.
S végig futja az országot.
Mint a kit valaki kerget -

A merre megy, mind házba fut
Az utczákon játszó gyermek.

AZ ARADI TIZENHÁROM.

(1849. október 5.)

Kigyuladt a csillag
Fenn a láthatáron,
Börtön ablakánál
Ül a t i z e n h á r o m.

Szivük reménységgel
S kétséggel van telve,
Ugy néznek az égre
S alattuk egy kertre.

Elhagyott kis kert az,
Ember nem jár abban,
Csak az enyészet zsong
Bokrai közt halkan.

Hanem most egyszerre
Kert ajtaja roppan
S a porkoláb lép be...
Mit kereshet ottan?

Tán pókhálót, gyermek
Megtetszett kezére?
Talán fodormentát
Egy beteg fejére?

Öreg porkolábnak
Egyéb dolga van most:
Ágbogrul egykedvűn
Kis pálczákat vagdos.

Csörrenés a bokron,
Zörrenés az ágon,
S számlálja a pálczát:
„Meg van... t i z e n h á r o m.”

Tábornokok nézik:
Mért van ez... mi végett?...
S megszólal az egyik:
„Rosz jel ez... ítélet!

Megjött az ítélet
És pedig halálra,
Készülnek is már a
Ceremóniára.

Ehhez kell a pálcza,
Ezt török el holnap,
Halálhirdetéskor
Elénk ilyent dobnak.

Az ág el van metszve,
Eldőlt a mi sorsunk,
Holnap meghalunk mind...
Jertek, imádkozzunk!”

... Elborult a csillag
Fenn a láthatáron...
Siralomházban ül
Mind a t i z e n h á r o m.

BOLDOG, KIT A SZENVEDÉLYEK...

Boldog, kit a szenvedélyek
Habzó vada tép szét,
Ki nagy eszmék védelmében
Veszti haló részét.

Boldog, a ki izmos kardnak
Csapásitól dől el,
De jaj, mikor holtra szúrnak
Apró gombostűkkel.

Szép a küzdés vész, vihar közt
Meredeken, sziklán,
De mit tegyünk, mikor jó a
Hazug, ravasz, hitvány?

Kik, ha győznek: görbe szájjal
Reánk vigyorognak,
És a kiket - ha mi győzünk,
Megszánva még védünk, őrzünk,
Olyan nyomorultak!

AZ ARADI GYÁSZNAP.

Oh az szörnyü, iszonyú nap lehetett,
Lengette a szél a kilencz kötelet,
Négy hős, a kit főbe lőttek, nem él már,
S most a kilencz még hősebbre kötél vár,
Oh jaj! kötél vár.

Nem volt ilyen szomorú nap még soha,
Sorban sirt a sok kirendelt katona,
A büntetők örvendezni nem birtak,
Mindenki sirt... csak a vétők nem sirtak.

Felolvasták az ítélő levelet:
Vádakozni nagyon könnyen lehetett,
Sok nagy vétket sütöttek ki reájuk:
Tíz-husz harcban védelmezték hazájuk.

S meghaltak mind, szótalánul, kevélyen,
Ajakukon csak a haza nevével,
Szinte hajlott alattuk a bitófa:
Ugy csüngtek az óriások le róla.

Ha meg volna a sok fa, min elvesztek:
Ugy imádnók most, miként a keresztet,
S ha meg volna a kötél, mely akkor volt:
Mint a szentelt olvasót, ugy csókolnók,
Oh ugy csókolnók!

A BAJAI SÍRKERTBEN.

Nem jövök ugy soha ebbe a városba:
Hogy az én könyem a temetőt ne mossa,
Hogy én, anyám sírját meg ne látogassam,
A zöld gyepet rajta meg ne simogassam.

Itt van az én legjobb helyem a világon,
Megnyugvásomat én csak itten találom,
Elrejttem magamat a lecsüggő ággal
S csókolom anyámat a keresztén által.

Nem mondom azt, hogy rossz az élet irántam,
Nem élek én most sem szeretet hiányban,
Egy-két szerető szív most is felém dobban,
Oh, de az ő szive, az ő szive hol van?

Mért is van örömem: ha ő nem tudhatja?
Miért bajom: ha már ő nem gyógyíthatja?
Amazt nekem hagyta, emezt által vette...
Nincs ilyen más, csak az anya szeretetje!

Sok testvérem volt, és a mint ment az élet:
Végig küzdte sorsát minden gyermekének,
Egy ily sors is elég... oh, de hát még annyi!
Annyival remélni, csalódní, meghalni.

Szerette mindannyit, de engem legjobban -
S ugy kért, hogy a többi testvértől titkoljam,
Hogy ne szomorkodjék e miatt a többi:
Ártatlan cselekkkel igyekeztünk földni.

Azután tíz évig ugy feküdt kórágyon
S azt mondta: csak gyenge, hogy nekünk ne fájjon...
Koporsójában is mosolygott az ajka:
Jó tettek szent fénye sugározott rajta.

Oh, szivem! ne tépjen, ne emészszen bánat,
Fogjon el inkább egy engesztelt csodálat:
Hogy ő nála nem volt soha senki még jobb,
Senki nem volt, ki az anya névre méltóbb.

EMBEREKTŐL ELTITKOLÁM.

Eberekől eltitkolám
De sirodnak mind megmondtam,
A mit mélyen szenvedek én:
Vádat, szégyent, nagy titokban,
Hogy megölöd tán én voltam!

Azt hittem, hogy ki sem hallá,
De a fűben volt egy féreg,
Meg egy koldus a kapuban,
Ezek hallák: mit beszélek,
Föl volt fedve vád és vétek.

És a féreg - ez az élő
Alázat - a föld rögéből
Idételen hitvány fejét
Láttam, hogy mint emelé föl,
Én mellettem - büszkeségből!

És a koldus, temetőnek
Kapujában a mint álla, -
Láttam, mi volt szemeiben:
Iszony, vigasz és a hála,
Hogy nyomorubb is van nála!

A „SÁPADT ASSZONY...”

A „sápadt asszony” nincsen többé,
A szép „vadrózsa” meg van halva,
A „búzavirágzemű kis lányt”
Oda tették a ravatalra.

Hogy téged oh első szerelmem,
A siroknak göröngye föld bé!
És akkor halsz meg, a midőn már
Én könyezni sem tudok többé.

És nem tudom behintni sirod
Dalaim tarka virágával,
Melyekből az első is úgy nyílt,
A te, a te látásod által.

Jövésed mennyi dal üdvözlé
A lázas, vágyó, ifju ajkon:
S midőn most távozol örökre,
Bucsúzni tőled nincsen hangom.

Mert megnémul a lélek is, ha
Súlyos, nehéz ütések érik:
Mik értek engem?... láthatod te,
Fölhatottak azok az égig!

E hang is, mely ajkamra jó most,
Nem az ifjú, a régi, tiszta,
Csak mint, mikor nagy rázkódástól
A néma nyeri hangját vissza:

Egy perczre olykor - rövid perczre,
És ezt is oly nehezen, fájón,
De elég nekem ez egy hang is:
Míg drága sirodát megáldom.

S feltüzöm e kis dalvirágot
A sirjel mellé emlékképen...
Első dalom is a tied volt,
Az utolsó is tied légyen!